

Der ionghe dochters tijt-cortinghe

bron

Der ionghe dochters tijt-cortinghe. Cornelis Claesz., Amsterdam 1591

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_ion001iong01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Totten bespotters.

*GHy sotten,, v spotten,, vvilt achter vvegen,, late
 VVilt slechtelijck,, oprechtelijck,, altijd te deghe,, praten
 VVat ghy verclaert,, gheen schand' openbaert,, van man oft vvijf
 Maer vvilt aenmercken,, v eyghen vvercken,, seer quaet van bedrijf
 Dits mijnen raet,, al acht ghijt quaet,, maectet niet te bont
 V schimpich schieten,, laet v verdrieten,, besnoert v mont
 VVat CICERO, met goet bescheyt,, voor vvijzen en leecken
 Hy moet certeyn,, zijn puer ende reyn,, die op een ander vvil spreken.*

Allen eerbaren ende devchdeliicken ionghe dochteren, vvensch ick hier mede alle vvvel-vaert ende voorspoet.

MEN seyt voor een ghemeyn spreek-woort. Ionstighe vriendinnen, dat hy hem saecht spieghelt, die hem aen anderen spieghelt, tis wel waer dat het spreek-woort oock seyt, dat d'experientie best leert, dat oock harde smaken wel leeren, maer soodanighe tedere ende lieflijcke personen als ghylieden zijt en behoortmen met gheen herdicheyt dan alleen met vriendelijcheyt ende lieflijcheyt te beieghenen, op dat ghy met soeticheynt moecht verstaen wat bedroch datter inder werelt om gaet, ende v daer voor leert wachten, daerom heb ick alhier by den anderen versaemt verscheyden exempelen, so hier ende daer in verscheyden landen gheschiet ende ghebeurt, daer in ghy sult moghen sien hoe dat de ghene die haer herten so seere laten wortelen inde wereltsche tijtlijcke ende sotte minne, alle liest ende bedroch doruen soecken ende hanteren om ten eynde van haerder begheerten te comen, stellende alle eerbaerheyt aen d'een syde, niet achtende de vrientschap van hare beste vrienden, hoe wel sy meest

tot het eynde van haerder begheerten niet en connen comen, sulcx datse dicwils haren gheheelen tijt ouerbrenghen in treuren, droefheyt ende ghequel, doen haer seluen ende anderen groot verdriet ende lijden aen, andere comen wel tot haer voornemen maer de fortuyne haer ongestadige Radt omdraeyende, brengtse (als sy meenen al na haren wille te hebben) daer naer in een ure in meerder verdriets, dan sy vreuchts hebben ghehadt in thien laer, soo datse ghenieten,

Voor een pinte VVijns,
Thien stoopen Asijns.

Van dese ende meer andere saken vint ghy hier vele schoone exempelen ende gheschiedenissen, daer wt ghy moecht leeren v seluen van soodanighe daden wachten, want ghy sult hier in ooc beuinden, dat de ghene die wt zijn om anderen te bedrieghen, selfs int eynde bedroghen werden, ende datse inde stricken daer sy anderen in meynen te vangen selfs meest werden gheuanghen, daerom neemt dese moeyten v ten goeden ghedaen, in dancke vanden ghenen die v hier naer siende dat v dit aenghenaem is, noch meerder dienst hoopt te bewijzen, met vele andere schoone vertellinghen. Vaert vvel.

Der ionghe Dochters Tijt-cortinghe.

De eerste gheschiedenisse.

Polinesso bemint Geneura, die hem haedt ende bemint Ariodant, vande welcke sy weder bemint wort. Polinesso doet Ariodant sien ende gheloouen (hoe wel qualijck) dat hy by Geneura slaept. Ariodant werpt sich seluen van onuerduldicheyt inde Zee, Lurcain de broeder van Ariodant beschuldicht Geneura van hoererye, sy wort ten viere verwesen, maer wert wonderbaerlijck verlost.

Ten tijde vanden grooten Coninck Kaerle, so regneerde in Schotlant een Coninc genaemt Heno, de welcke by sijn huysvrouw hadde een sone genaemt Serbin ende een dochter gheheeten Geueura, by welcke dochter is comen wonen een Iofvrouw met name Dalinde schoon van wesen ende ghedaente, bouen dien een seer familiere Secretaris vanden Princesse. So gebeurdent op een tijt dat dese Iofvrouw haer oogen meer op die Houelinghe slaende dan het wel behoerlijck is, begost seer te verlieuen op die hertoge van Albanien, ghenaemt Polinesso (hoe wel haers ghelijc niet) haer latende duncken noyt schoonder man gesien te hebben, t'selfde daerom te kennen gheuende (also die schaemte die moet toe-sloot) met vele dertene oochweydinghe, t'welck den Hertoch merckende geueynsde haer oock mede seer te beminnen,

het welcke hoe langher hoe meerder het harte van Dalinde onstekende niet op en hielt voor dat sy hem mede deelachtich maecte van haer bedde *ende* lichaem, nemende daer toe in ware oportunityt die haer de Princesse gaf, also sy dickwils veranderde *van* bedde so door hitte als door coude, doende hem dan opclimmen in een gaellerye responderende op eenige veruallen huysen daer noch by daghe noch by nachte gheen menschen en quamen, dit duerde langhen tijt sonder dat die Iofvrouwen mercken conden dat die Hertoghe veel simuleerde en weynich beminde, maer die fortuyne niet willende hare oude *zedes* verwerpen, *ende* ialours zijnde vande ghenuchte van dese Iofvrouwe, heeft haer een treck ghespeelt daer mede sy hare wanckelbare name behouden, die dochter haer ghenuchte in droefheyte verandert *ende* den Hertoge zijnen doot veroorsaect heeft. Soo ist dan ghebeurt dat den Hertoghe vierichlijck begon te beminnen de Princesse Geneura, *ende* gheen middel hebbende om haer dit te kennen gheuen dacht het selfde te doen door middelen van Dalinde, alsoo sy seer familier was by de Princesse, haer segghende dat dese liefde niet en was te ghelijcken by die ghene dien hy tot haer droech maer *alleen* om met haer te houwen, t'welc hy lichtelijck van de Coninck vercrijghen soude soo verre sy daer in wilde consenteeren, want int gantsche rijck niet een, naest de Coninck machtigher en was van haue *ende* eelder van gheslachte dan hy, belouende bouendien dat so verre hy door haer middelen swagher van zijn Heere worde dat hy haer wel recompenseeren soude, *ende* dat hy nimmermeer sulcke weldaet vergeten en soude, maer haer beminnen bouen alle die werelt, Dalinde die niet en sochte dan hem in alles te behagen, hoe wel

het seer teghen haer herte was, en liet nochtans niet haren Hertoghe te recommanderen als haer die occasie presenteerde hem prijsende, *ende* alle neersticheyt doende om hem vande Princesse te doen beminnen, maer was al voor een doofmans deure gesonghen, alsoo die Princesse wt gantscher herten beminde een ionc schoon ende cortoys Ridder genaemt Ariodante, de welcke wt Italien met zijn broeder in Schotlant was comen wonen, ende was so perfect int hanteeren vande wapenen dat in gantsch Britaignen sijns ghelijc niet en worde geuonden, t'welck hem seer inde Conincx gratie dede comen, die hem daerom met veel Casteelen, Dorpen ende Iurisdiction versach, hem ghelijc makende die grootste Heere vanden lande, was hy den Coninc aenghenaem, veel aenghenamer was hy die dochter, also dat noch den berch Etna, noch die stadt van Tropen soo niet en brande als sy dede om dese Ariodante, insonderheyt doen sy verstont dat sy niet minder van hem bemint en was als hy hem beminde. Dit was d'oorsake dat die bootschap van Dalinde niet so wel ontfanghen en worden, maer hoe sy meer voor hem badt hoe hem die Princesse leeder creech, alsoo dat alle hope verloren zijnde, Dalinde hem dickwils vermaende dat hy op houden soude van die Princesse te beminnen, hem voor ooghen houdende de groote liefde die sy tot Artodante droech die soo groot was dat alle het water vande Zee niet een dragma van die vlamme soude connen blusschen, die Hertoghe dit selfde ghehoort hebbende, ende oock mede selfs ghemerckt, heeft niet alleen die liefde verlaten maar die selfde in een dootlijcke haet verandert. DAchte daerom in hem seluen sulcken discoort ende tweedracht te maken tusschen de twee groep-lieuen dat sy nim-

mermeer wederom en soude vereenighen, zijn raet in hem seluen ghesloten zijnde sonder die yemant t'openbaren, heeft gesproken tot die Iofvrou dese nauolghende woorden. Dalinde mijn alderliefste vriendinne, hoe wel ick groote redenen hebbe om te verlaten die liefde vande Princesse door die groote dwersicheyt die sy my daghelijcx toonende is, soo ist nochtans dat ick my beuinde hoe langher hoe meerder met haer minne ontsteken, om dan eensdeels mijn benoutheyt te conforteren, so bidde ick v dat so dicwils als ick tot v comen sal na dat die Princesse slapen is, dat ghy dan haer cleederen aentrecken wilt die sy dien dach aenghehadt heeft, v hayr friseeren ende vercierien ghelijck sy doet, haer weesen conterfeyten so seer het v moghelijck is, ende also comen op de galerie, ende die coorde leeder nederwerpen, soos al ick tot v comen met een imaginatie of ghy die ghene daer ghy die cleederen af aen hebben sult, also mijn seluen bedrieghende hope ick haest mijn groote begeerte te verminderen, Dalinde die haer widt verstant door die liefde verlooren hadde sonder eenich quaet achterdencken dede soo hy van haer begheert hadde, soo dickwils by malcanderen comende, om zijn intentie meerder bedeckt te houden, ten seluen tijden soo heeft die Hertoge gesproken tot Ariodante also sy groote vrienden waren gheweest voor die vriage van de Princesse. Ich verwonder my Ariodante dat ick van v soo qualijcke worde gherecompenseert voor die affectie ende respect dien ick tot v meer als tot yemant anders ghedragen hebbe, ick en twijfel niet of v is wel kenlijck de liefde tusschen Geneura ende my, die ick cortelinghe meyne te trouwen, waerom sydy my inden wech? waerom sedt ghy v herte en haer sonder eenige hope van haer te verweruen?

Sekerlijck ick soude wel meer respects aen v vragen waert ghy in mijn staet ende ick inde uwe. En ic (antwoorde Ariodant) verwonder my meer dit van v, want ick haer lief ghehadt hebbe eer dat ghyse oyt ghesien hadt, ghy weet ooc wel dat onse liefde niet grooter mach zijn dan sy en is, sy en begeert niemants huysvrouw te zijn dan de mijne, ghy weet oock wel dat sy v niet en bemint, waerom braecht ghy dan niet tot my het respect om onse vrientschaps wille, twelck ghy begeert dat ick tot v draghe, twelck ick sekerlijck doen soude, so verre ghy haer aenghenamer waert, dan ick, *ende* hoe wel ghy rijcker zijt als ick, soo ben ick nochtans niet minder inde Coninx gratie, ende meer van die Dochter bemint, also dat ick niet minder en dencke haer ten houwelijc te hebben dan ghy. Och hoe groot (seyde den Hertoghe) is die dwalinghe, daer v die sotte liefde toe leyt, ghy ghelooft meer van haer bemint te zijn, so ic ooc doe: Maer dat moetmen kennen aen het faueur dat spons toont, segt my wat ghy met haer wtstaende hebt, ic sal v mijn secreet openbaren, die dan sal zijnen meerder te hebben, sal den anderen zijn deel quyteren. Ick beghereet te sweeren, niet te kennen te gheuen, het ghene ghy my segghen sult, het selfde sult ghy oock aen my doen. T'welck ghedaen zynde, Ariodant begost eerst te segghen dat die Princesse met haer mont gesworen hadde, *ende* oock met schrift t'selfde beuesticht, dat sy niemant trouwen soude dan hem ende by so verre die Coninck dat niet en wilde toelaten, so soude sy alle andere houwelijcken afslaan, leuende voorts in alle eenicheyt, maer dat sy wel hoopte dat door die dienste die hy den Coninck *ende* het Rijck ghedaen heeft, ende noch doen sal, dat hy weerdich gekent sal werden zijn Dochter te hebben

in houwelijck, verstaende dat het haer aengenaem is: Wie soude meer sekerheyt begheeren, want meerder te begeeren waer ongoddelijck, ende oock mede te vergheefs, want ick wel weet hoe veel sy d'anderen in eere ende deuchde te bouen gaet. Ariodant te kennen gegeuen hebbende zijn hope, Polinesso voor hem ghenomen hebbende vyantschap te maken tusschen dese twee seyde: Ghy zijt wel verre van v rekeninghe, ende ick begheere dat ghy dat met v eyghen mont bekent, verstaen hebbende in wat staet ick met haer stae, sy simuleert met v, sy en mint v niet, noch en begeert v niet, want sy v met schoone woorden paeyt: Bouen dien, als sy met my staet en spreeckt, seyt u liefde een sotternie te zijn, ende om dat ghy my beter gheloouen meucht, so segghe ick v dat daer niet een maent en passeert, ofte ic en gae by haer ten minsten vijf ofte ses nachten slapen, naeckt by naeckt in een bedde: Daer wt meucht ghy mercken of v preuen so goet zijn als de mijne, quiteert my dan dese, ende versiet v van een ander. Dat en ghelooue ick niet, antwoorde Ariodant, ick ben seker dat ghy dat liecht, ende hebt dit versiert om my te doen afstaen van mijn veruolgingen. Maer om dat dese iniurie te groot is, so wil ick dat ghy dat voorstaet terstont, want ick v niet alleen sal toonen dat ghy een leughenaer zijt, maer oock mede een verrader. Den Hertoghe seyde: Waer toe behoeuen wy te vechten, ick salt u voor vooghen doen sien. Ariodant dese woorden hoorende, begost te veranderen van couleur, van wesen ende also te beuen, dat by so verre hy dat te volle ghelooft hadde, hy hem seluen om ghebracht soude hebben, maer met een beuende stemme ende bittere mont seyde: So verre ghy my dat betoont, so sa lick afstaen, maer denckt niet dat ick dat ghe-

gheloouen sal, ofte ick sal het met dese ooghen ghesien hebben. Als het tijt is antwoorde Polinesso, so sa lick het v seggen, *ende* so scheyden sy vanden anderen. Nauwelijcx waren daer drie ofte vier daghen gheleden ofte den Hertoghe dede segghen dat hy by Geneura comen soude, ende hy aduerteerdet Ariodant dat hy hem op sulcken nacht soude verborgen in die oude huysen, hem toonende een plaets tegen ouer de gaellery, daer hy plach op te comen. Ariodant vreesende of hy hem daer meende te doen comen, om hem op sulcken eenighen plaets te doen ombrengen, onder t'exel van hem te toonen dat hy belooft hadde, wist niet hoe resoluere*n*, dacht nochtans int eynde daer te gaen, maer in sulcker voege*n* dat hy hem soude connen defenderen, soo verre hy besprongen worde. So heeft hy dan met hem ghenomen zijn broeder, genaemt Lurcain, seer vroom ter wapenen, dese heeft hy doen zijn wapenen nemen, ende met hem gheleyt, sonder hem nochtans het secreet te kennen te gheuen, hem latende een steen worp verre van hem, met expres beuel, dat so verre hy hem hoorde roepen, dat hy hem te hulpe comen soude, so verre niet, dat hy niet naerder comen en soude, soo lief als hy hem hadde. Soo is dan Ariodant voorts ghegaen, hem verghende in die Ruynen, van d'ander zijde is ghecomen den Hertoghe, ende heeft ghedaen zijn ghewoonlijck teecken, terstont is voorts gecomen Dalinde, aen hebbende die cleederen vande Princesse, haer wesen oock soo nae-makende, dat alle de Werelt haer voor die Princesse ghenomen soude hebben, de welcke neder werpende die Leeder den Hertoge by haer dede climmen, ende hem om den hals vallende dede hem veel ende groot caresse, welcke hy van zijn zijde oock arbeyde te loonen, om te beter

zijn partye te bedriegen. Ariodante siende dit voor hem, ellendich spectakel, worde soo bedroeft ende verbaest dat hy terstont hem seluen wilde om brenghen, ende settede den appel van zijn Rappier tegen die aerde, om hem also dweers door het lijf te steken, ende soude het selfde oock volbracht hebben, hadde zijn broeder Lurcain, die al heymelijck, soo door vreesse van zijn broeder, als door zijn eyghen curieusheyt, hem geuolcht was, ende alle het schoone spel aenghesien hadde, sonder nochtens den Hertoge te kennen, hem door zijn ouercomste dat niet belet. Ha ongheluckighe ende ontsinnighe broeder (riep hy) waer toe is ghecomen v verstant, dat ghy v seluen om een vrouw wille om hals brengen wilt, soeckt haer om te brenghen die den doot verdient heeft, ende leeft ghy tot meerder eeren: So langhe v het bedroch onbekent was behoorde ghy haer te beminnen, nu moet ghyse laten, nu v ooghen haer hoererye ghesien hebben, ende de wapenen die ghy teghen v nu keert, bewaert die om dese faulte voor den Coninck t'openbaren. Ariodant siende zijn broeder liet af zijn werck, maer niet zijn voornemen, van steruen, want sanderen daechssmorgens, sonder zijn broeder yet te seggen, so is hy vertrocken met een dootlijcke desperatie, ende niemant ende wist d'oorsaeck van zijn vertreck, dan alleen zijn broeder ende den Hertoghe, alsoo dat daer veel af ghesproken worde int Hof. Naer acht ofte thien daghen is een Bode ghecomen aen die Princesse, de welcke haer seyde, dat Ariodant hem seluen verdroncken hadde, hem werpende van een Steenrots inde Zee, maer dat, eer hy dat dede, hy hem tegen quam, hem met hem nemende, ende tot hem geseyt heeft, dat hy met hem comen soude, op dat hy mochte ghetuyghe zijn voor Geneura van het gheen dat

hy sien soude, haer segghende dat d'oorsake daer af was vry, dat hy al te veel ghesien hadde. Dit segghende, so waren wy ghecomen aen het leeghe Hooft, het welcke hem wtsteeckt naer Yrlandt, al waer ick ghesien hebbe dat hy hem van bouen neder geworpen heeft, met het hooft int water, daer ick hem ghelaten hebbe, om v dese nieumare te brenghen. Geneura dese boodtschap hoorende, scheen half doot te zijn, tis Godt bekent wat sy seyde ende dede. In haer camer ghecomen zijnde, sy trock haer hayr wt haer hooft, sy scheurde haer cleederen, sy vranck haer handen, altijd verhalende die leste woorden, dat deur al te veel gesien te hebben, hy tot dat ongheluck ghecomen was. Dese tijdinghe wert terstont ouer al ghespreyt, elck een bedreef rouwe om t'seerste, de Coninc, de Ridder, ende Ionckvrouwen, maar bouen al zijn broeder: de welcke ouerdenckende dat die Princesse hier oorsaeck af was, sonder te achten op de Conincx gratie, is voor hem ghecomen inde volle vergaderinghe, tot hem segghende: Dat zijn dochter oorsake was, dat zijn broeder sich seluen om gebracht hadde, want hy haer siende so oneerlijc leuen, had liever te steruen dan te leuen: Dat het wel waer was dat hy haer bemindt hadde, maer in sulcker voeghen, dat hy haer hoopte te krijghen tot een huysvrouwe door zijn ghetrouwen dienste. Daer toe voort by voegende hoe hy haer op die gaellerie ghesien hadde die Leeder neder werpen, om haer Lief te doen op climmen, die hy niet en kende, ende dat hy dat selfde met de wapenen wilde betoonen waerachtich te zijn. Een yeghelijck mach dencken hoe de Coninck worde gheturbeert, hoorende alsulcken accusatie teghens zijn Dochter, eensdeels om dat hy hoorde dat hy noyt gemeent en hadde,

eensdeels oock mede om dat hy achtervolghende, de Wet des Lants, die alle Dochteren ende Vrouwen in oneere bevonden, ter doot verwees, zijn Dochter soude moeten veroordelen, so verre daer niemandt en quame om haer te beschermen, ende haer aenclagher dede lieghen. Daerom heeft hy door zijn gantsche Coninckrijck doen publiceren, dat soo wie zijn Dochter van dese schande verlost (also sy hem dochte tot haer onschulde geaccuseert te zijn) dat hy die zijn Dochter met een groote duwarie ten houwelijc gheuen soude, maer niemant en dorst *hem* presenteren, vresende de groote cracht van Lurcain. De Coninck daer-en-tusschen soeckende ofte hy met ander middelen zijn dochters onnoselheyt mochte proberer, heeft doen vanghen sommige Camenieren, om daer wt te verstaen hoe de saecke toe gegaen was, t'welck verstaende Dalinde, ende vreesende so sy mede gheuangen worde voor haer *ende* den Hertochs perijckel, is des nachts heymelijck wt het Hof ghegaen naer het Logijs vanden Hertoge, hem te kennen geuende het groot perijckel daer sy in zijn soude, so sy geuangen worde. Die Hertoge prees haer seer *van* haer sorchvuldicheyt, tot haer seggende: Dat sy niet beangst wesen soude dat hy haer seynden soude in een sterckte, die hy daer ontrent hadde, met twee die haer daer geleyden souden: Welcke twee hy heymelijcken last gaf dese Ionge dochter om te brenghen, in die eerste boscage daer sy in comen soud*n*, want hy dachte dat sy doot zijnde niemant ter werelt daer af weten en soude, t'welck sy ghedaen soud*n* hebben, so na het crijten ende kermen van haer, niet gecomen en waer een vreemt Ridder, zijn auontueren soeckende, de welcke haer wt die wreede handen van dese rabauwen verlost heeft, ende daer na wt haer

verstaende dese geschiedenis, met de onnoselheyt vande Princesse, is met haer nae die Stadt getrocken, om soo met de wapenen als met de Dochters monde de waerheyt t'openbaren, ende de schuldighen te straffen. Soo ist dan ghebeurt dat hy inde Stadt comende, verstont, hoe dat daer een Ridder gecomen was, van niemant bekend, dewelcke alrede met Lurcain int velt ghetreden was, ende een wreede strijdt met malcanderen aenghegaen hadden, dies hy hem te meer haeste om die twee Ridders te scheyden, eer dat daer een van beyde doot bleef. Desen Ridder dan comende voor den Coninck, heeft tot hem geseyt: Mijn heere, laet dit geuecht niet voortgaen, want wie van hen beyden sterft, die sterft onschuldich. De Coninck die hoorende door die representatie van desen Ridder gheinduceert zijnde, dede terstont die betaelge op-houden. Daer nae heeft de Ridder vertelt alle die verraderie van Polinesso, teghen die Princesse op geset *ende* geedaen, presenterende het selfde te willen verantwoorden met de wapenen. Polinesso wert gheroepen, de welck compareerde al ghewapent zijnde alsoo hy tot de vryheyt vant Velt ghestelt was, missakende, tselfde met een groote stouticheyt, hoe wel de couleur van zijn aensich anders te kennen gaf. Wel aen antwoordede Ridder, wy zijn alle beyde ghewapent, laet ons tot de proef comen, t'welck door s'Coninck beuel geschiede, hebbe sy op malcanderen met fellen moede ghereden. Polinesso brack zijn Lancie, maer worde so dapperlijc van de Ridder gheraecht dat de Lancie hem door het lijf ghinck, vallende vanden Peerde dootlijck ghewont. De Ridder is van zijn Peert ghetreden ende heeft hem den Helm van zijn hooft ghetrocken, in meeninghe om hem te dooden, maer hy tot hem

hem seluen ghecomen zijnde, heeft genade begeert, ende zijn faulte voor den Coninc ende omstanders bekent. Noyt en waren de Griecken soo verblijdt hoorende door den Roomschen Borghermeester vercondighen haer vrijheyte. Als de Coninck met de omstanders waren, om de verlossinghe vande onnoosele Geneura, ende straffe vanden houerdighen ende wreedden Polinesso, die hy terstont dede hangen, ontfangende het loon van zijn verraderie. Daer nae heeft hy onthelst den Ridder hem grootelijcx bedanckende voor zijn weldaet die geen recompensie begeerde als ghehylicte zijnde, dan pardon voor die weynich achterdenckende Dalinde, die corts daer na haer in een Clooster begaf, in Denemarcken, weynich achtende die werelt langher te volghen. De Coninck heeft oock niet willen laten ongheloont den Ridder die onbecant, soo vrymoedich voor zijn Dochter geuochten hadde, de welcke zijn helm afgedaen hebbende, worde beuonden te zijn Ariodant, eensdeels oorsaeck van dese trage comedie, die vande Coninck, zijn Dochter, ende al het Rijck, voor doot beweent was, dies alle de werelt haer seer verwonderden, segghende de Bode ghelooghen te hebben. Dan is te weten, hoe dat hy, volghende den meesten hoop van die despereren, die den doot van verre soecken, maer als sy hem vinden haer soo bitter schijnt, dat sy daer af verschricken, nae dat hy hem vande Rootscheint water gheworpen hadde, daer berou af creech, dies hy hem, also hy wel swemmen conde, so dapperlijcx weerde met handen ende voeten dat hy wederom te lande ghecomen is, hem seluen sot ende zijn opstel een rasernie noemende. So is hy dan gecomen in een heermittagie, al waer hy van sin was te blijuen, tot dat hy verstaen soude hebben hoe de

sake int Hof vergaen soude. Soo verstont hy voor hen eersten hoe dat de Princesse bytans doot ghebleuen was, verstaende zijn ongeluck, voorts den Coninck, dies hy met gheen minder gramschap ontsteken worde teghen zijn broeder, dan met liefden tot Geneura, want het hem een wreet aenslach scheen te zijn, hoe wel het om zijnen wille ghedaen was, hoorende voorts dat daer niemant en quam om voor haer te vechten, dachte in hem seluen dat hy wilde zijn de ghene die tegen staen soude de accusatie van zijn broeder, ende hy die sy, die soo grooten oorsaeck ghegheuen hadde van haer alle quaet toe te wenschen, noch bereyt was voor haer te steruen, daer ter contrarie Polinesso, die sy soo veel toegelaten hadde, hem niet eens en roerde om haer te salueren. Hebbende dan vercregen een nieu peert ende Harnas, is soo onbeeknt comen vechten teghen zijn broeder. Om nu te keeren tot onse voorgaende propoost, soo heeft de Coninck hem vriendelijc onthelst, denckende in hem seluen, noyt ghetrouwer liefhebber oyt gheuonden te zijn, hebbende nae soo groote iniurie haer protectie aengenomen teghen zijn eygen broeder, dies hem de Coninck zijn Dochter met bewillinghe van zijn Heeren te wijue ghegheuen heeft, met het Hertochdom van Albanie, t'welck door die doot van Polinesso aen de Croon veruallen was. Leuende met malcanderen naer groote droeffenisse in meerder ende langher vreuchde.

De tweede gheschiedenisse.

Cabriua bemint Philandre, die haer oncuysheyt haet en versmaet, sy claecht haer man dat hy haer vercracht heeft, die doet hem in een toorn gheuanghen setten, sy doet haer man door hem ombrenghen, buyten zijn weten, doch vlucht met haer in zijn vaders huys, daer brengt sy hem om, met een medecijn, ende oock de vader van Philandre, eyntelijck is sy naer haer verdienste leuendich aen een staecke verbrant.

Ten tijden van den Keyser Eracles so wasser een Edelman van grooten huysen in Trachien, welke hebbende twee sonen, sont den eenen genaemt zijnde Philandre, ten dienste vanden Keyser. In wiens Hof hy cordtale ende broederlijcke vrientschap ghemaect heeft met een Ridder van dier contreye, met name Argea, die te wijue hadde een vrouwe genaemt Gabrina, meer niet wterlijcke schoonheyt verciert dan met innerlijcke deuchden. Dese diende die daghelijcksche conuersatie van Philandre met haer man, begoste seer vierichlijck met zijnder minnen ontsteken te worden, Ia so verre comende dat sy alle eer ende schaemte op een zijde settende, t'selfde hem met suchten ende kermen te kennen ghegeuen heeft, dies Philandre eerst hem seer verwonderde, maer niettemin haer geraden heeft dat sy die oncuysche liefde soude laten varen, segghende dat hy om niemants wille die ontrouwicheyt aen zijn vrient betoonen soude, ia veel lieuer steruen, dan t'selfde te dencken, ende is also van haer ghescheyden. Niet lange daer na soo ia ghebeurt dat Philandre, rijdende na het

huys van Argeo, onder weghen van een hoop rabauwen besprongen *ende* seer ghequetst worde, sulcx dat hy ghenootsaect geweest is daer te bliuen, om te doen sien naer zijn wonden: tot welcke tijden mede Argea om etlijcke saken vertrocken is, welcke oportunteyt die Vrouwe nu waernemende, hem wederom van nieus aenghegaen heeft, met alderhande middelen, hoe wel te vergheefs, want Philandre t'selfde teghen staende, heeft met een groote stantusticheydt, vreesende nochtans ofte hy int eynde mochte succumberen, al stil swijghende, hoe wel noch cranc zijnde van zijn quetsuren, zijn Harnas aengetoghen, ende is also heymelijck vertrocken, twelck sy vernemende begost groot misbaer te maken. Hier en tusschen is haer man t'huys gecomen, welcke siende dese turbatie, haer gevraecht heeft wat haer lette, twelck sy metten eersten weygherde te seggen, denckende alleen hoe sy haer soude wreceken, hebbende de liefde in een dootelijcken haet verandert, dies sy int eynde door die instantie (als het scheen) van haren man daer toe ghebracht zijnde, Aldus gheseyt heeft: Helaes, waer toe wil ick verhoolen houden het quaet dat ick in v absentie bedreuen hebbe? Want hoe wel het voor alle de werelt verborghen en waer, so ist nochtans Godt *ende* mijn conscientie kenlijc: Weet dan dat Philandre mijn eere met ghewelt my benomen heeft, ende die schelm vreesende v wedercomste, *ende* mijn claghen, is terstont vertrocken, welcke woorden sy met veel tranen gheuerselschap heeft, Dies Argeo haer ghelouvende met haest zijn wapenen genomen hebbende, Philandre gheuolcht is om te wreeken de lachter die hy hem gedaen hadde, ende also hy alle die toepaden van dat quartier wel kende, heeft hy hem cortelijck achterhaelt, dies hy met een furie

wttreckende zijn sweert, hem dapperlijck benochten heeft. Philandre niet mogende te woort comen om zijn excuse te doen, *ende* seer sieck zijnde van zijn voorgaende quetsuren, heeft niet moghen wederstaen, maer is ter aerden gheuallen. Dies tot hem seyde Argea: Dat en gheue Godt niet dat mijn rechtueerdige gramschap ende v onverdienste my make dootslager van de gheen die ick tot anderen tijden soo bemint hebbe, hoe wel na qualijcken gerecompenseert. Liever heb ick te toonen dat so ick beter gheweest ben dan ghy inde vrientschap, dat ick oock mede beter ben inde haet, so sal ick dan v faute straffen sonder mijn handen in v bloet nat te maken. Soo heeft hy hem dan ghenomen op zijn Peert, ende op zijn Casteel gheuoert, daer in een Toorn besluytende, daer hy hem ghecondemneert heeft eeuwelijck te blijuen, hoe wel hy gheen dinck gebreck en hadde dan alleen die vryheyt. Gabrina daghelijcx comende inde gheuanckenisse, liet niet af hem met soete ende dreyghende woorden aen te gaen om hem tot haer wille te brengen, maer geen steenrots staet vaster teghens die Zee-baren, dan Philandre tegen het bedriegelijck singen van dese smere, dies sy haer verloren arbeyt siende hem tot zijn groote blijschap niet meer is comen besoecken, maer ander middelen ouerdenckende hoe sy hem, ondanck zijn ghetrouwicheyt, tot haer oncuysche begheerte soude moghen brengen. Ontrent het Casteel van Argeo woonde een Ridder, ghenamt Morant, met welcke Argeo groote vyantschap hadde, om dees dan te betrapen, so heeft hy ghesimuleert te trecken in pelgrimagie nae Ierusalem, niemant zijn opset te kennen gheuende, dan zijn huysvrouw, op welcke hy hem alleen betroude. Soo is hy dan smorghens vertrocken met onbekende

wapenen, dwalende rontsom het huys of hy Morant soude connen vinden, camende tsauonts wederom door een secreete poorte, die hem zijn huysvrouwe opende, t'huys, sonder dat yemant *van* zijn huysghesinne hier yet af wiste, twelck hy veel daghen continueerde. Hier wt die boose vrouwe oorsaeck nemende, is ghecomen int gheuangenisse by Philandre, tot hem seggende met schreyende ooge hoe dat Morant vernomen hebbende het vertreck van haren man, ghecomen is by haer, haer stoutelijck ter oneere versoeckende, daer hy voeghende veel dreygemeynten, dat soo verre sy het selfde niet en dede, dat hy haer met huys met al aen brande steken sal, also dat sy ghedwongen was gheweest hem te verdachuarden te drie uren inde nacht, *ende* dat soo verre hy nu hadde eenighe liefde tot Argeo soo hy seyde, dat hy dat nu betoonen soude haer *ende* haer man van dese oneere beschermende, twelck oock lichtelijck om doen soude zijn, want sy hem in een camer sonder wapenen *ende* licht Marant leueren soude. Philandre sonder eenich achterdencken heeft haer terstont gheantwoort dat sy hem maer soude halen als hy gecomen soude zijn, ghewapent ofte onghewapent, dat hy zijn leuen voor die eere van Argeo wilde setten, des Gabrina haer seer blijde gheliet, savens Argeo t'huys ghecomen *ende* ontwapent zijnde heeft hem te ruste ghestelt, *ende* is terstont in slape (als een die moede is) gheuallen. Gabrina is by Philandre ghecomen *ende* heeft hem in haer mansCamer gheleyt, die welcks meenende Marant voor handen te hebben, heeft den ongheluckighen Argeo vermoort, de welcke noch onbekent ter aerden ligghende, soo heeft die valsche vrou het licht voort ghebracht, Philandre toonende wie dat hy hadde omghebracht, tot hem

segghende: Dat soo verre hy haer nu niet en wilde gheheuen, dat sy by een roepen soude al haer volck om hem te doen vangen, ende schandelijck te doen steruen. Philandre siende wat hy gedaen hadde, bleef staen ghelijck een man die opghetrocken is. Daer na tot hem selfs comende, scheelde weynich of hy soude die vrou met zijn tanden verscheurt hebben, hadde hy niet ghevreesst voor den schandelijcken doot, also dat hy (moetende van twee quaden het minste kiezen) haer belooft heeft haer voor zijn huysvrou te nemen, ende is alsoo met haer in zijn vaders huys ghekeert, hebbende het herte soo vol drucx geladen dat hy terstont daer na sieck te bedde gheuallen is. Gabrina merckende die innerlijcke haet van Philandre tegens haer, en oock mede, so ick dencke, van hem versaet zijnde, is met gheen minder gramschap tegens hem als tegens Argeo ontsteke, beginnende te ouerdencken met wat middelen sy hem mocht ombrenghe. Eyntelijck heeft sy daer toe gheuonden een out Medecijn, die de name hadde dat hy meer menschen naer pluto toesant door zijn fenijnen, als hy siecken ghenas, met zijn Siropen, met welke sy ouer een ghecomen is, om een sekere penninck, Die daer na ghecomen is met den dootlijcken dranck ten huysse van Philandre, seggende dat sy seer goet was om hem te doen weder krijghen zijn oude gesontheyt. Maer Gabrina willende met eenen ombrenghe, de ghene die haer soude mogen accuseren, heeft ghegrepen de hant van hem, so hy dien wtstack om den Dranc den cranclien te gheuen, tot hem segghende: Neen, also niet, ick en begheere niet, dat, die ic kso lief hebbe yet in soude nemen, sonder dat de Medecijn tselfde eerstmael proeft. De Doctor verbaest zijnde door deze woorden, en wist niet wat doen, om die cortheydt

des tijts, maer ten laetsten om van hem geen quade suspitie te geuen, een weynich daer af gedroncken heeft, drinckende de siecke die reste, terstont daer na heeft de Medecijn willen t'huyswaert gaen om eenighe remedie daer tegen in te nemen, maer is hem t'selfde door die valsche vrouwe belet, segghende dat hy wachten soude tot datmen die operatie vanden dranck gesien soude hebben. Twelck hoorende de Medecijn ende zijn doot voor ooghen siende, heeft het altemale den vader ende broeder van Philandre ontdeckt, ende is also in haer presentie den ongheluckighen Philandre, die recht de geest ghegeuen hadde geuolcht. Terstont heeft men die quade vrouwe genomen, haer in een doncker gat settende, om haer nae haer verdiensten te doen steruen. Niemand en gaf daer eten dan alleen die vader van Philandre, met een knecht die hem het lich nae draech. Dese dienaer door het daghelijcx sien van Gabrina is op haer verliefte geworden, also dat hy weynich achtende zijn getrouwicheyt, middelen sochte om haer te verlossen, maer heeft het selfde niet connen volbrengen, door dien de vader die sleutel droech van de ketene, daer mede sy aen een swaer broek vast ghemaect was. So ist op een tijt ghebeurt dat hy alleen by haer gecomen is, also dat die Heere sieckelijck geworden was, ende hem seer veel toe vertrouwende, so heeft die vrouwe hem desen raet gegeuen als dat hy zijn Heere met hem inde gheuanckenis comende soude vermoorden, ende also die sleutel van hem krijgen, ende om dat te beter te volbrengen, se soude sy hem te voet vallen als ghenade begeerende, ende soude die voeten wel soo vast houden, dat hy hem niet en soude connen verweeren. Die ongetrouwe knecht desen raet hoorende, hoe wel het hem hert vochte,

zijn Heere daer hem so veel goets af geschiet is, te vermoorden, nochtans die selfde gheuolcht heeft, met haer heymelijck wech vluchtende. Maer soe het spreek-woort seyt: *Hy vliecht ofte loopt die daer misdoet, altijd volcht heur die wrake met haer manckende voet*, soo ist haer ghebeurt, want niet verre ghevlucht zijnde, zijne gheuallen in handen van een deel Snaphanen, die hem opghehangen, ende haer om haer oncuysheyt te versaden geuanghen hebben, met welcke sy vanden Officier gheapprehendeert is, ende naderhandt, door het vervolch van die broeder van Philandre, leuendich aen een stake verbrant.

De derde gheschiedenisse.

Alcestes een Baroen wt Trachien, bemint Lidia, de dochter vanden Coninck Noradin, Coninck van Lidien. Hy doet om haer vele vrome feyten van wapenen, sy wert hem ten houwelijcke geweygert. Dies hy haers vader vyant wert, ende brengt hem ende haer in groote noot, maer sy door schoone woorden hem bedrieghende, comt weder in haer Rijck, ende doet hem daer na van liefden steruen, eyntelijck wert sy met haer vader wt haer rijck gestooten, ende steruen int geuanckenisse ellendichlijc.

Besittende het Keyserrijck van Constantinopelen den machtigen Keyser Mauritius, die van zyn velt ouerste Pyscas omgebracht worde, so regneerde in Lidien een Coninck, ghenamt Noradin, de welcke behouden hadde van zijn ouerleden huysvrou een

dochter, gheheeten Lidie, nae die hoofstadt vans voorschreuen Rijk, wiens schoonheyd so groot est vermaert was, dat sy alle de werelt daer in te bouen ginck. Die faem van dese schoonheyd hem dan ouer al verspreydende, is ghecomen ten ooren van een rijk Baroen wt Trachien, met name Alcestes, wiens ghelijcke in deuchden ende in vromicheydt der wapenen nieuwers geuonden en worde. Dese voor dese mare met minne ontsteken zijnde, dachte in hem seluen na Lidien te trecken, ende so hy waerachtich vonde dat hy gehoort hadde, hem te geuen in s'Coninx Hof, den welcken hy hoopte soo veel ende groote dienste te doen, dat hy waerdich ghekent soude worden des Coninx swager te mogen zijn, met dit opset derwaerts ghetrocken zijnde, beuont die fame daer veel aen gheloogen te hebben, haer veel schoonder vindende, dies hy hem by den Coninck te Hove ghegeuen heeft, hem ontallijcke ende seer groote diensten doende, want door hem ondergebracht zijn, die Coninc Pamphilie, Carle ende het Coninckrijck van Cilicien, dies hy hem ver Stoutende, ende op zijn diensten hem betrouwende, die Princesse van haer vader in recompensie van zijn victorien ten houwelijck gheeyst heeft, die Coninck achtende die deuchde ende vromicheyt so veel als een Esel het Snaerspel, heeftse hem geweygert, denckende zijn dochter hoogher wt te gheuen, dan aen een simpel Baroen. Alcestes hem gheweygert siende van een die so grootelijck in hem gehouden was, ende hem behoorde danbaerheyt te toonen, heeft zijn verlof begeert, ende int vertrecken heeft hy hem gedreycht, dat hem zijn ondanckbaerheyt berouwen soude. So is hy dan vertrocken nae die Coninck Artabano van Armenien, ingeboren ende doetlijck vyant vanden Coninck van Lidien, den

welcken hy so opghereyt heeft dat hy die wapenen *ende* handen ghenomen heeft, makende Alcestes zijn velt ouerste, die niet en begeerde voor zijn roof dan alleen dis Princesse, alle andere conquesten soudē voor den Coninck zijn. Ten is niet te vertellen de groote schade dien hy dede, want in min dan een jaer, wont hy vier velt-slagen, innemende alle het Lant, wtghenomen een Casteel, daer die Coninck met zijn dochter opgevlucht was, het welcke door zijn ghelegentheynt onwinnelijck was, die Coninc Noradin al te laet wijs gheworden, en wist wat doen, *ende* hadde wel ghewilt dat zijn dochter niet alleen Alcestes huysvrouwe, maer zijn dienstmaerte waer geweest, om zijn leuen *ende* rijck te behouden. Daerom makende vande noot een deucht, heeft zijn dochter aen Alcesten ghesonden om eenich accoort te maken, also het huys opghegheuen moest worden, door honghers noot. Lidia die niet min spijlich *ende* houerdich was, als schoon, *ende* altijd hadde betoont om haer vaders *ende* eyghen profijts wille Alcestem te beminnen, hoe wel sy hem dootlijck haette, is nae het Leger ghegaen om haer seluen (haers vaders begeerte achtervolghende) aen Alcestes te presenteren, *ende* hem te bidden te willen ophouden van haer vader te beuchten. Alcestes haer comste vernomen hebbende is haer tegen gecomen, niet als een victorie is man, maer als een verwonnen, beuende *ende* met een bleeck aenschijn, dies de Princesse merckende dat zijn liefde niet vergaen en was, maer eer vermeerdert, heeft haer eerste opset verandert, *ende* heeft beginnen te vervloecken zijn liefde, haer grootelijcx beclaghende van zijn wreetheyt, dat hy so onrechtelijc om een weygheringe haer vader *ende* haer bederf, dat die boom van de eerste slach niet en valt, voorts so verre hy

veruolcht hadde, ghelijck hy begost hadde, dat hy haer met haer vaders ende gantsche Rijcx belieuen wel ghecreghen soude hebben, bouen dien, so haer vader int weygeren hertneckich waer ghebleuen, so sende sy hem heymelijc so wel onthaelt hebben, dat hy hem van haer niet beclaecht soude hebben. Maer nu sy sach dat hy door ander middelen te werck ginc, so was sy van sinne hem nimmermeer te beminnen, ende al hoe wel sy nu tot hem ghecomen was door mede dooghen van haer vader, soo macht hy nochtans sekerlijck weten dat die gheneuchte niet lang' dueren en sal, want sy haer seluen het leuen benemen soude, ende andere dies ghelijcke woorden tot hem gebruyckende, waer door hy sulcken berouwe ghecreghen heeft dat hy haer te voet gheuallen is, wt treckende zijn eygen sweert, haer het selfde gepresenteert, biddende dat sy met haer eyghen hant wilde wreken zijn misdaet. Die Princesse hem in sulcken ghesteltenis siende, heeft haer victorie veruolcht, hem goede hoop geuende (hoe wel sonder meenen) van haer te vercrijgen, so verte haer vader weder in zijn Rijk door hem gestelt worde, *ende* hy voortaan ghetrouwelijc diende, t'welck hy haer altemael gheloeft heeft, haer vry seyndende naer het Casteel, sonder van haer yet anders te nemen dan een cusken. Alcestes is daer nae by den Coninck van Armenien ghegaen, hem biddende te willen laten het Coninckrijk van Lidien aenden rechten Coninck, *ende* hem contenteren met de ander gheconquesceerde Landen. De Coninck dit hoorende is gram geworden, ende heeft het hem plat wt gheweygert, segghende dat hem alle die conquesten toe behoorden, dat hy niet en begeerde ouer te geuen door zijn bidden het ghene hy met groote moeyte ende costen in een jaer ghe-

wonnen hadde, voorts dat hy van daer niet scheyden en soude, soo langhe de Coninck Noradin een voet lants hadde, was hy door een vrou omgheset dat was zijn schade, *ende* dat hy hem wachten soude yet meer van sulcx te spreken, oft hy soude betoonen dat het hem leet waer. Alcestes met toorn ontsteken zijnde, heeft gheantwoort dat het gheschieden soude, of het hem lief of leet waer, ende met dien zijn sweert treckende heeft den Coninck omgebracht, dies hy van die vande Armenien besprongen zijnde, heeft die selue met hulpe van die van Lidien *ende* Cilicien, die onder hem stonden, t'onder gebracht, zijn victorie veruolghende heeft in een maent tijts den Coninck Noradin wederom in zijn stoel geset. Daer en bouen innemende Cappadesie, ende een deel van Armenien. Alcestes dan wederom ghecomen zijnde, met segen ende victorie, in plaetse van recompensie dachte de Coninck, met zijn dochter hem om hals te brenghen, altijd ghedenckende het quaet dat sy door hem ghehadt hadden, maer hebben het selfde niet opentlijck moghen volbrengen, ouermits den grooten aenhanck die hy hadde, soo hebben sy dan andere middelen gesocht. Die Princesse heeft haer gelaten hem seer te beminnen, hem dagelijcx meer hoops gheuende van haer ten houwelijck te krijghen, maer dat hy noch zijn vromicheyt toonen moeste tegen haer oude vyanden. Dies sy hem dan alleen, dan met weynich *volcx*, sout teghen stercke ende machtige vyanden, dien hy altemale door zijn gheluck ende vromicheyt te houen quam, tot haer groot leetwesen. Daer na dede sy hem twist *ende* querele nemen tegen zijn beste vrienden, op dat hy so in alle de werelts haet comen soude, t'welck hy al dede om haer te behagen, sonder yemant aen te sien. Hebbende nu Lidia doen om-

brenghen alle haers vaders vyanden, ende Alcestes vrienden heeft sy claerlijck te kennen ghegheuen t'ghene sy so lange ouder een valsch Momaensicht verhoolen ghehouden hadde, te weten: dat sy hem dootlijck haette, ende dat sy zijn doot in alderley manieren sochte. Soe heeft sy daer nae hem niet willen sien noch hooren spreken, noch eenige brieuen ofte bootschap van hem ontfanghen, t'welck Alcestes so seer ter herten ghenomen heeft, als dat hy, gheen ghenade met bidden van haer connen krijghende, van droefheyt ende hertseer gestoruen is. Maer Godt en heeft die onschuldige doot niet langhe onghewroken ghelaten, want Armenis, sone vanden Coninck Artabano, verstaen hebbende, die doot van Alcestes, is met een machte van volck door assistentie van Pacoreus, Coninck van Parthen, in Lidiën geuallen, heeft niet alleen den Coninck Noradin het Rijck afghenomen, maer hem met zijn dochter gheuanghen hebbende, heeft haer in een doncker gheuanckenisse ghestelt, al waer sy haer ondancbaerheyt beschreyende, haer leuen in grooten ellende gheeynt hebben.

De vierde gheschiedenisse.

Sinato ende Sinori beminnen Camna, Sinato trout haer, Sinori brengt hem om hals, hy eyscht haer ten houwelijck, sy consenteert dat, met die meenighe om haer mans doot te wrecken, gelijkse oock doet, want sy hem ende haer seluen vergeeft.

Ten tijden vanden moghenden Keyser Traiaen, waren in die stadt van Galatien twee borghers, schoon van lichaem ende rijck van haue, d'eene genaemt Sinata ende d'ander Sinori, malcanderen seer lief hebbende, ende dagelijcx metten anderen conuenserende, also sy seer nae bloet-verwanten waren. Dese zijn alle beyde verliefte gheworden op een Griecsche ionge dochter, met name Camna, haer alle beyde ten houwelijck begherende, waerom sy haer alle beyde seer veruolchden *ende* dienden, maer also die fortuyne den eenen meer toegedaen is dan den anderen, so heeftse Sinato so wel gedient, dat hy haer door zijn neersticheyt ten houwelijck ghecreghen heeft. Sinori siende zijn moeyten verlooren, *ende* hem wt alle hope, voelde een wtghenomen groote hertseer, die moet nochtans niet verlooren geuende, en liet niet af (sonder eenich resepect te hebben, noch aen zijn vrient, noch aen dat sy ghehylic was) van haer te dienen, haer veruolgende importunerende *ende* versoeckende, niet twijfelende ofte zijn lange *ende* getrouwen dienst soude haer eerlijck herte verwinnen, maer was al verlooren moeyten, want sy getrouwt hebbende Sinato voor haer man, haer herte *ende* sinne altemael op hem gestelt heeft, also dat sy niet alleen om haer groote schoonheit,

heyt tot v. Haer daer na *keerende* tot Sinori, heeft tot hem een ontsteken aensicht van gramschap ghesproken: O verrader ende dootslager van mijn man Sinato, die met my begeert te houwelijcken vertreckt u wt mijn ooghen: ghy meent dan te leuen in gheneuchte ende in vreuchden, ende ick soude met droeffenisse beuanghen zijn, Neen steruen sult ghy en dat door mijn handen, maer een dinck beclaech ick, dat ghy alte eerlijcken Beul hebt tot u doot, ende dat de pijn niet groot ghenoech en is om te straffen v verraderie. Maer ick bidde die moghende Goden, die alle dinghen met een rechtueerdich oordel *ende* ooghen aensien, dat sy de straffe die ick na mijnen sinne aen v niet en hebben connen volbrengnen, die reste naer haer rechtueerdicheyt voldoen. Dit ghesproken hebbende, heeft sy haer seluen ter neder gheset, ende alsoo die gheest ghegeuen, *ende* werde terstont van Sinori gheuolcht. Sy zijn alle beyde begrauen met verscheyden passien, d'een om haer deucht ende eere van gants Grieckenlant gepresen ende beclaecht, d'ander om zijn onvromicheyt ende lacher van alle de werelt ghelaeckt ende vervloecht.

De vijfde gheschiedenisse.

Paganin van Munnich, voert wech de huysvrouw van Richart van Kinsick, de welcke vernomen hebbende waer sy is, maect kennisse met Paganin, haer wederom eysschende van hem, hy is te vreden, soo sy wil, sy wil niet, dies Richart van hertseer sterft. Paganin trout haer naer Richarts doot tot een huysvrouw.

P I S A, so een yeghelijck ghenoech bekent is, is een vande voornaemste ende schoonste steden van Italien, in welcke stadt op ten tijt Rechter was een man, ghe-naemt Richart van Kinsick, meer met verstant ende gheleertheys dan met lichamelijcke stercheyt begaeft. Desen out zijnde van jaren, maer rijck van haue, troude een ionghe huysvrouw, met name Bartolsmea, dochter van Lodt Galandi, also schoon ende lustich als daer in Pisa mochte zijn. Den Rechter heeft dese dochter t'huys gheuoert, ende met grooter blyschap die feeste ghehouden. Den eersten nacht vande Bruyloft heeft hy het houwelijc volbracht, maer met sulcke moeyten, dat hy hem sanderen daechs met consitueren ende leckere wijnen moest verstercken, dies hy zijn cracht beter kennende dan te voren, begoste haer voor te houden wat een sonde dat het was die houwelicksche ghenuchte te ghebruycken op feestdaghen, daer by voeghende Vastendaghen, Vigilie van Apostolen, die geheele Vasten ende Aduent, oock de Vrydaghen, met de Saterdaghen, meenende moghelijck datmen soo wel by nachte moeste vasten ende vieren als by daghe, tot groot leetwesen van zijn huysvrouw, haer

nochtans wel bewarende, op dat een ander daer niet en soude comen leeren de werckdaghen, ghelijck hy haer gheleert hadde de vierdaghen. So ist ghebeurt dat den Rechter door de groote hitte getrocken is naer zijn hofstede, gelegen by Swartsberch, niet verre vande Zee, met hem leydende zijn huysvrouw om welke wat te vermaken is hy op een tijt met twee schuyten varen visschen, hy zijnde in de visschers schuyt, ende de vrou met noch anderen in een ander schuyt, ende zijn also eenighe mijlen in Zee gheuaren, sonder dat sy dat selfde vernamen, deur de ghenuchte die sy in t'visschen raepden, te wijle dat sy dies besich waren, so is daer gecomen een vermaert Zeerouer met zijn Galeye, genaemt Paganin van Munnich, welke siende dese schuyten is derwaerts aen geuaren, welke so haest niet costen vlieden ofte hy heeft gheclampt de schuyt met die vrouwen. In welke siende de schoone ionge vrou, heeft haer in zijn Galeye gebracht, latende de ander wech varen. Men derf niet vraghen of de Rechter (die van de vlieghen ialours was) bedroeft was, beclagende binnen Pisa ende op ander plaetsen zijn ongheual, alle Zeerouers veruloeckende, oock te meer om dat hy niet en wiste waer sy ghebleuen was. Maer Paganin hebbende zijn reys (so hem dochte) wel bestaet, sonder huysvrouw zijnde, dachte dese vrou daer toe te nemen, heeft se daerom den gantschen dach met woorden, *ende* den nacht met beter wercken ghetroeft, also dat, eer sy te Munnich quamen haer mans Calendarium van haer riem gheuallen is, alle feest ende Vierdagen wt haer hoofd ghegaen zijn, leuende met Paganin in grooter vreuchden. Corteling daer nae heeft de Rechter vernomen waer zijn huysvrouw gheuoert was, dies hy met een hoop gelts om haer te rant-

soeneren derwaerts ghetrocken is, ende passerende voor by het huys van Paganin, worde hy van haer ghesien, die het Paganin te kennen gaf, daer by voeghende wat sy in haer sin hadde te doen. Daechs daer aen den Rechter siende Paganin wandelen, de welcke hem veynsde den Rechter niet te kennen, is by hem gecomen, hem eerlijck groetende, ende groote kennisse met hem makende, daer nae siende de oportuneit heeft hy hem, soo hy best coste, die oorsake van zijn comste te kennen ghegeuen, hem biddende te willen nemen het rantsoen, ende de vrou weder gheuen, tot welcke Paganin met een bly aensicht antwoorde: Mijn Heere, het is wel waer dat ick in mijn huys hebbe een ionghe vrou die ick niet en weet oft v vrou is, of van yemant anders, want ic haer man niet en ken, noch haer oock niet, dan datse ettelijcke daghen in mijn huys gheweest is, daerom so het v gelieft sult ghy met my gaen, ende so verre het v huysvrou is meuchtse vrylijc met v nemen, gheuende voor haer rantsoen niet meer als het v belieft: maer is het v vrou niet, soo hadt ghy onghelijck my die te benemen, want ick een ionck man ben, ende mach so wel een vrou onderhouden als een ander. Verseker antwoorde de Rechter het is mijn vrou, ende soo ghy my brengt daer sy is, sult ghy wel sien hoe sy my terstont om den hals vlieghe sal, laet het daerom zijn ghelijck ghy gheseyt hebt. Sijnde dan ghecomen ten huuse van Paganin, heeft haer doen roepen, welcke voort comende gheen meer wercx van haer man en maeckte al of sy hem haer leuen niet ghesien en hadde, t'welck den Rechter siende, was heel verwondert, denckende in hem selfs dat de groote hertseer ende swaricheyt, die hy sint haer verlies ghehat hadde, hem onbekent maecte, dies

hy tot haer seyde: Bertholomea tis my *een* dier visschen gheweest doen ik v verloor, want die groote droefheyt my soo verandert heeft dat ghy my niet en kent. Ick ben v Richaert die hier gecomen ben, om dese edelman v rantsoen te betalen, ende v weder tot Pisa te brengen, die vrouwe haer een weynich tot hem keerende, seyde: mijn Heere besiet wel dat ghy my niet voor een ander neemt, want ick niet en weet dat ick v oyt gesien hebbe, hoe seyde die Rechter besiet my wel, ende ghy sult beuinden dat ick v man Richaert ben van Kinsick, vergheuet my antwoorde die Vrou mijn Heere, het en is my niet eere ghenoech die mans soo aen te sien. Ick heb v nochtans so wel gesien dat ick wel weet v noyt ghesien te hebben, doen begoste die Rechter te twijfelen, oft sy dit dede door vreese van Paganin, heeft daer na *van* hem begheert dat hy haer alleen mochte spreken, t'welck hem Paganin accordeerde, met conditie dat hy haer tegen haer danck niet kussen en soude. Sijnde dan *alleen* in een camer ghegaen, heeft hy tot haer gheseyt: hert van mijn lichaem, mijn hoop, troost, ende toeueraet, heeft de swaricheyt van v verlies my soo verandert dat ghy my niet en kent, besiet my toch een s wel. De vrou begost te lacchen tot hem seggende: Ic meen wel dat ghy wel weet dat ick soo niet van sinne berooft en ben, of ick weet wel dat ghy zijt Richart van Kinsick, mijn man. Maer ghy, soo langhe ick by v gheweest ben hebt my qualijck gekent, want ghy, so ghy wijs zijt, behoort te weten dat ionghe en huise vrouwen meer van doen hebben (al seggen sy dat niet) dan eten ende cleedinge, was v het studeren van de Wetten aenghenamer dan een vrou, so moest ghyse ghelaten hebben, hoe wel ghy meer waert een insetter van heylighe daghen, dan van

wetten, want hebben de gheen die v lant bruycken alle de daghen gheuiert, soo en hebt ghy daer niet veel greyns af gecregen, maer onsen Heere medelijden hebbende met mijn ioncheyt, heeft my doen comen in handen van Paganin, daer noch Vasten noch Aduent, noch Vigilis, noch Quatertemper, noch ander vierdaghen in huys en comen. So begeer ick by hem te bliuen, gebruyckende de weecke daghen te wijle ick ionck ben, reseruerende de vierdaghen tegen den ouderdom, daerom meucht ghy wel weder gaen daer ghy van daen ghecomen zijt. Noyt en was Moyses so verwondert, voelende de hoornen op zijn hooft, als dese ghehoornde Rechter, dese woorden verstaende. Hoe? alderliefste, seyde hy, wat propoost is dit? Acht ghy niet op v ende v ouders eer? Wilt ghy lieuer by Paganin voor een meysken, ende in doot-sonde bliuen, dan by my als mijn weerde huysvrouw? Dese als hy v moede sal zijn, soos al hy v met schande veriagen, daer ick v altijd lief en weert hebben sal, ende oock so ick sterue, v mijn goet maken sal daerom troost aen mijn hert, denckt om v eer, ende comt met my die noyt blijden dach nae v verlies ghehat hebbe. Aengaende mijn eer, sprack de vrou, dat sal wel zijn: Beroerende mijn ouders, sy hebben so weynich op my gedacht, doen sy my aen v gauen, dat ick nu om haer oock niet en dencke. Stae ick nu in doot-sonde, ic hoop corteling' te staen in een slechte sonde, ende en moeyt v daer niet mede. Voorts ben ick hier als Paganins wijf, daer ick tot uwent v meysken moeste wesen, *ende* v wijf als de coniunctie *ende* graden des Planeten ons t'samen vaechden. Ende soo het quam dat hy my veriachde, als ick wel denck neen? Soo en sa lick nochtans op v niet comen, daerom treckt hier van daen, ofte ick sal

roepen dat ghy my vercrachten wilt. De Rechter kennende door zijn verlooren arbeyt zijn sotternie dat hy out zijnde een ionghe vrou hadde genomen, is met grooter droefheynt nae Pisa ghetrocken. Al waer hy in sulcke frenesie gheraecht is, als dat hy langhes de straten gaende, gheen ander antwoord en gaf aen de ghene die hem groetede ofte aenspraken, dan: *Het quade Beest,, wil geen Feest*, ende is corts daer nae ghestoruen. Het welcke Paganin verstaende, ende kennende de liefde van de vrou tot heinwaerts, heeft haer voor zijn echte huysvrou getrouwt, den tijt, sonder vasten ofte feesten in ghenuchten met den anderen ouerbrenghende.

De seste gheschiedenisse.

Reynaert van Ast, berooft zijnde, comt naeckt aen Willemsfoort, daer hy van een Weduwe gheherbercht ende ingelaten wert, ende zijn schade verhaelt, ende zijn goederen wederom ghecreghen hebbende, is ghesont weder t'huys ghecomen.

Ten tijde van Azzo Marquis van Farrare, woonde daer een Coopman, ghe-naemt Reynaert van Ast, welcke om nootelijcke saken trecken moeste nae Verona, anderweghen zijn hem teghen ghecomen drie persoonen, die aen haer habijten wel luyden met eeren scheenen te zijn, nochtans quade boeuen ende straet-

schenders waren. Dese siende dese Coopman, meenende veel ghelts by hem te vinden, dochten hem te gheleghender plaetse af te setten, ende om hem gheen quade opinie te gheuen, hebben hem eerlijck ghegroet, ende soo lieffelijck onderhouden, dat hy blijde was sulcken gheselschap gheuonden te hebben (also sy seyden mede na Verona te willen) want hy alleen was met een dienaer. Onder wegghen comende, van het eene propoost op het ander hebben sy beginnen te spreken van beedinghe. Een van allen tot hem segghende: Vrient, ghy schijnt wel een Coopman te zijn, wat ghebedt spreeckt ghy smorgens als ghy wt vaert? Ick sprack Reynaert ben van dat plumpe volc die twaelf duyten voor twee blancken wt gheef. Ick en weet van geen bidden dan als ick wt vaer, soo bidde ick S. Iuliaen om sauons goede herberge te hebben, t'welck my noyt ghefaelgeert en is. Het mocht v nu wel faelgeren sprak v' ander in hem seluen. Maer tot hem seyde hy: Ick en heb dat noyt niet ghebeden, ende ic ben alten sauons wel gheweest. Tauont sullen wy mogelijk sien wie beter logijs hebben sal, ghy die het ghebedt ghesproken hebt, ofte ick die het niet gheseyt en hebbe. Tis wel waer dat ick dickwils lese de profundis ofte dirupisti, die zijn (soo mijn beste moer gheseyt heeft) van grooter crachten. Diens voortgaende zijnse ghecomen by een Casteel, genaemt Willemsfort, leggende by de reuiere in een eenige plaetse, vol van geboomte, al waer comende hebben sy hem vanden peerde ghetrocken, ende al benomen wat hy hadde, latende hem daer (winter zijnde) in zijn hemt staen. Daer nae wech gaende hebben sy tot hem gheseyt: Gaet ende besiet of v S. Iuliaen soo goeden nacht gheuen sal, als wy wel hebben sullen. De dienaer van Reynaert, siende

zijn meester aenrande sonder hem te helpen is terstont wech gereden, niet ophoudende van loopen, voor dat hy gecomen is aen Willemsfort, daer hy sauonts in ghecomen is, sonder anders om zijn meester te dencken, Reynaert daer naeckt ghebleuen zijnde inde coude, ende continuele snee, en wist wat doen, hy sach vast rontsomme of hy daer niet een plaetse en vant, om die nacht onder t'drooch ouer te brengen, maer niet siende (*want* het oorloch daer al bedoruen hadde) is hy gegaen na Willemsfort, maer die nacht heeft hem onder wegen oueruallen, also dat hy daer comende die Poort gesloten ende die Brugge opghehaelt vant, waerom hy heel droeuich *ende* mistroostich zijnde, heeft al suchtende ghesocht een plaetse om onder t'drooghe te gheraken. Int eynde heeft hy gesien een wtstekent huysken, aen die muer staende op twee pillaren, so is hy derwaerts gegaen om te rusten tot den dach toe, daer comende: vant hy daer een deur die vast ghesloten was, op wiens dorpel hy hem neder geset heeft, hem van S. Iuliaen beclaghende dat hy hem niet en hadde ghedaen naer zijn gheloof, hoe wel het hem noch ghebeurt is. Soo ist dan te weten dat in dit Casteel woonden een seer schoone Weduwe die daer vanden Marquis onderhouden wert, op welcken dach die Marquis daer oock gecomen was, om by die Vrou te slapen, so hadde hy die Vrou doen gereet maken een warm badt, ende een leckere maeltijt, t'welc al bereyt zijnde, sy niet en verwachten dan die Marquis, so is daer schietelijck gecomen een bode, dat die Marquis terstont na Ferrara trecken moest, t'welc hy die Vrou dede weten, die niet wel te vreden en was, nietttemin dachte int badt te gaen, ende daer na slapen, die hadt responderende aen die deur daer den armen

Reynaert sadt en sachte, spelende sulcke Liedekens op zijn tanden, dat hy wel een Oyeuader scheen te zijn, t'welck die Vrou hoorende sont haer maerte op dat huysken, om te weten wie daer was, die dienstmaerte bouen comende, sach den armen Reynaert daer sitten, dies sy hem vraechde wie hy was, ende wat hy daer dede, t'welck haer Reynaert met groete moeyten int cort verhaelt heeft, haer biddende te willen medelijden met hem hebben, want hy van coude bycans doot was, die maerte haer ontfermende heeft het haer Vrouwe vertelt, die soe met barmherticheyt beweecht zijnde, dede die deure (die tot een secrete inganck pleech te dienen, voor die Marquis) heymelijck open doen, hem latende in het warm badt comen, daer hem Reynaert gheen tweemaal om liet bidden, *ende* is also door die warmte heel verquickt, die Vrou dede hem cleederen gheuen van haer ouerleden man, blijuende Reynaert daer wachten wat die Vrou hem ghebieden soude, Godt *ende* S. Iuliaen met herten danckende die vrou wat gerust hebbende, vraechde die maerte wat het voor een man was, de welcke seyde: dat hy ghecleet was, ende een schoon man was, wel ghemaniert scheen te zijn, gaet haelt hem sprac die vrouwe, op dat hy hem warme ende eet, wat weet ick oft hy ghegheten heeft, Reynaert in die camer comende, heeft die Vrou eerwaerdelijck gegroet, haer bedanckende van die eere die sy hem ghedaen hadde, die Vrou siende dat haer maerte waer gheseyt hadde, heeft hem vriendelijck willecom gheheeten, ende hem by haer doen sitten, hem vragende van zijn ongheluck, t'welcke hy haer altemale vertelt heeft, dies hem die Vrou te meer geloofde, om dat sy wel wiste dat zijn knecht daer gecomen was, t'welck sy hem seyde, die tafel gedeckt zijnde,

soo is Reynaert met haer gaen sitten, die altijd haer ooghen op hem hadde, met een goet behagen van zijn persoon, ooc mede so hadde die compste vande Marquis in haer een lustige vrolijcheyt verwect dat haer ghefaelgeert was, soo heeft sy na dat die tafel opghenomen was, haer maerte heymelijck gheuraeckt, of het haer quaet dochte te ghebruycken die fortuyne die haer toe gesonden was, zijnde vande Marquis bedrogen, die dienstmaerte haer Vrouwen wil wel wetende, heeft haer dat seer aengheraden, ende aenghepresen, dies de Vrouwe by Reynaert comende, heeft tot hem geseyt, wel vrient hoe staet ghy dus treurich? is met v peert *ende* cleederen die v benomen zijn, alle v vreucht wecht ghegaen? weest vrolijck denckt dat ghy in v eyghen huys zijt. Ick wil v die waerheyt seggen, doen ick v sach met dese cleederen dachte ick mijn ouerleden man te sien, also dat ick wel hondert sinnen hadde v te omhelsen, hadde ick niet gevreest v te verstooren, Reynaert die wel een rijp onder twee groenen kende: sprack tot haer mijn Vrouwe, in wien ick naest Godt van mijn leuen gehouden ben, het waer een groote ondancbaerheyt dat ic niet en arbeydt om v alle dienste te doen, hoe soude ick dan weygheren, een sake die my bouen al noch gheluckich maeckt, dit segghende heeft hy haer vriendelijck inden arm ghenomen haer duysentmael cussende, ende sy hem, oock niet schuldich blijuende, entlijck van woorden tot wercken comende, zijn sy metter anderen te bedde ghegaen, den nacht in vreuchden ouerbrenghende, *den* dach aencomende heeft sy hem onwillens op doen staen, ende eenighe quade cleederen ghegheuen met een borse met ghelts, daer na het wtghelaten zijnde, heeft sy hem den wech ghewesen om opt Casteel te comen, den dach gecomen

zijnde, is hy voor Willemsfort gecomen, vragende oft daer niet een met een peert van sulcken hayr in ghecomen was. Die wachters hebben gheantwoort ia, ende hem inlatende hebben sy hem by zijn dienaer ghebracht, daer hy hem vercleet heeft, maer tot alle ghelucken soo hy meende te vertrecken, zijn daer gheuangen gebrocht die drie struytroouers die hem afgesedt hadden, ende waren om ander schelmerye die sy te voren ghedaen hadden gheuanghen, waer door hy zijn peert met zijn bagagie weder ghecreghen heeft, ende is also gesont Godt ende S. Iuliaen danckende thuys gecomen, die drie straetschenders die hebben s'daechs daer aen haer *Capriolen* inde wint gemaect, met groote ghenuchte van alle drie huyslieden.

De seuenste gheschiedenisse.

Olimpia des Hertoghen dochter van Wallia, bemint Landijn Coninck van Noorweghen, sy wort bemint van den Prince van Yrlandt, die sy haet, hy brengt haer Vader ende Broeder om hals, ende neemt Landijn gheuanghen, sy gheulucht zijnde, door middel van een Ridder, verlost Landijn met die doot van haer vyanden, Landijn trout haer, die haer daer na troulooselijcken in een Eylandt verlaet, sy wort ghenomen om haer een zeemonster op te offeren, maer door een Ridder verlost zijnde, wert Landijn door den Coninc van Hiberniens volc, om zijn trouloose menedicheyt omghebracht, die haer daer na tot zijn huysvroue neemt.

Regeerende in Enghelandt den Coninck Otto, soo wasser een Hertoghe van Wallia, ghenamt Polites die welke hadde twee sonen, ende een dochter wiens name was Olimpia, so schoon dat die natuer scheen gestudeert te hebben om haer perfect te maken, dese werde seer bemint vanden sone vanden Coninck van Yrlant, maer sy, so om zijn vaders wreetheyt, soo oock mede om zijn quade ende vitieuse manieren, en mocht hem hooren noch sien, dies hy in sulcken toorn quam, dat hy swoer dat hy haer hebben soude, t'waer haer lief oft leet, middeler tijt soo ist ghebeurt dat in Wallia aenghecomen is, den Coninck van Noorwegen, een ionc ende schoon Prince. Die welke de Princesse ghesien hebbende, ende sy hem, hebben sy den anderen vierichlijc beghinnen te beminnen, also dat sy vreucht noch blijschap en hadden, dan als sy by een waren, alsoo dat die sprake ouer al vlooch, dat sy metten anderen hylicken soudent, door welke mare den Coninck van Yrlant met zijn soon soo vergramt zijn gheweest dat sy terstont haer gantsche macht vergadert hebbende, na Wallia toeghereyst zijn, een hauen inne nemende eer datmen wiste dat sy van Yrlant ghescheept waren, die Hertoghe Polites, hoe wel seer gheturbeert, heeft al zijn volck by een vergadert, ende is hem vromelijck teghen ghetrocken, maer helaes, het ongheluc is hem so gheuolcht, dat beyde zijn sonen ende alle zijn volck dootgheslaghen, ofte gheuanghen zijn gheweest, onder welke dat was Landijn, den Coninc van Noorweghen, Olimpia dese tijdinghe crijghende, is haestich ghevlucht met haers vaders schat ende iuweelen nae Enghelandt, haer naeste vrienden doot, haer liefs geuanckenisse ende haer goets verlics beclaghende.

In Enghelandt ghecomen zijnde, heeft sy alle middelen ghesocht, om haer lief wt de geuanckenisse te verlossen, maer was te vergheefs, dies sy int eynde een groote somme penningen daer voor geloofd heeft, daer in dat die Coninck van Yrlande gheconsenteert hadde, maer die penninghen ontfanghen hebbende, heeft zijn ghesworen eedt ghebroken, seggende dat dat ghelt hem toe quam als gheuoert zijnde wt zijn lant, maer wilden sy Landin vryen, so moeste sy comen zijn plaetse bewaren, waer door Olimpie heel mistroostich zijnde, heeft haer quade fortuyn vermaledijt, haer grootelijck beclagende ouer die meneedicheyt vanden tyran, te wijl sy aldus sadt op die Zeecant haer misual beschreyende. Soo is daer comen rijden een Ridder, zijn auontuer soeckende, ghenaemt Segvrades, die welcke haer ongheluc verstaen hebbende, heeft men haer compassie ghehad, dies hy haer zijn hulpe beleeft heeft, ende terstont zijn Schilt-knaep afvaerdighende na Noortweghen, heeft die Heeren vanden lande haer Coninckx ongheual te kennen ghegheuen, daer by voeghende, so sy eenige liefde tot haren Heere droegen, dat sy haer macht by een voeghen souden, ende comen in sulcken hauen die hy haer noemde. T'welck sy met grooter neersticheyt ghedaen hebben, ende in Enghelant aenghecomen zijnde, soo is hy met hem als Veltouerste te schepe gegaen, ende in Wallia aenghecomen, t'welcke die Coninck van Yrlandt vernemende, is haer teghen gecomen, maer door die wrake Gods, is hy ende zijn soon met allen haer volck verslagen, verlossende Landin met grooter vreuchden wt die droeuighe gheuanckenisse. Olimpia dese victoria verhoort hebbende, is terstont met grooter vreuchden nae Wallia ghetrocken, om den Ridder te be-

dancken, ende haren beminden Landin te spreken, die welcke haer vriendelijck ontfanghen ende sanderen daechs met blijfchap in presentie vanden Ridder Segvrades getrouwt heeft, die terstont daerna om zijn auontuere te soecken met presentatie van zijnen dienst vertrocken is, Landin ordre gesedt hebbende in Wallia, is met zijn huysvrouw, ende een Dochter vande Coninck van Yrlandt, die hy gheuangen hadde, ende zijn ioncste Broeder daer aen meenden te hylicken, te schepe ghegaen, oock met hem leydende eenighe vande schepen die hem verlost hadden, nauwelijcx waren sy in Zet, oft daer stont een groot tempeest op, die haer ondancx haer wille, wierp aen een onbewoont Eylant, daer Olimpia met Landin wt het schip ghegaen zijn, doende daer een Tente met een Veltkoetse stellen. Sauonts wel ghegheten hebbende, so is Landin met zijn beminde gaen slapen inde Tente, zijn die andere t'schepe gegaen, maer helaes is voor Olimpia wel een droeuighe nacht gheweest, want vast slapende, soo door die vrees als door het onghemack, is Landin heymelijck opghestaen, ende na zijn schip ghegaen, beuelende terstont die seylen op te halen, ende wech te varen. Soo sult ghy dan weten (beminde Leser) dat hy versaedt zijnde van die omhelsinghe van zijn huysvrouw, zijn eer ende eedt verghetende, verliest geworden was, op die dochter vande Coninck van Yrlant, dien hy meende in zijn rijck comende te trouwen. Olimpia inden dagheraet wacker gheworden zijnde, stac haer hant na haren meneedigen Landin, die welcke niet voelende is haestelijck, haer ongheluck presagerende, vanden bedde gespronghen, ende int hemde na die Zeestrant ghelooopen, maer en sach daer niet dan van verre die opgeblasen seylen, die haren Landin

wech voerde. O verrader riep sy waer vlucht ghy, ghy hebt v last niet al, neemt het lichaem mede? aenghesien ghy het herte wech voert, daer na is sy in onmachte geuallen, blijuende soo een langhe poose, maer tot haer seluen comende, is sy al schreyende op het bedde gheuallen, segghende: O verrader Landin, veruloeckt moet den dach zijn dat ic gheboren ben, ende doen ick v sach, wat sal ic doen? wie sal my hulp ende troost gheuen? Ick ben hier alleen, ick en sien noch menschen, noch voetstappen van menschen, moet ick dan hier ellendelijck steruen? wie sal mijn oogen sluyten? wie sal mijn lichaem ter aerden doen? my dunckt dat ick die Leeuwen ende Tygers sie comen om my te verscheuren, maer wat quade beesten mogen my een doot doen steruen, dan ghy: O alder quaetste beest als ghy sijt? sy sullen te vreden zijn, my eens doende steruen, ende ghy (helaes) doet my met duysent dooden die siel wt het lichaem doen gaen, oft hier nu al een schip quame die my verlost, waer soude ick heen trecken, nae Wallia daer alle dinck voor v bewaert wort? oft lieuer in Yrlandt die haer Coninck met zijn soon oom mijnen wille verloren hebben, indanckbaer mensche is dit het loon dat ick van v ontfange, die om v wille gheweyghert hebbe Coninghinne van Yrlandt te zijn, t'welck mijn vader ende broeders doot geweest is, bouen dien alle mijn gelt, hauen, ende rijckdom om v wille, mijn vrienden dootslaghen ghegeuen hebbe. Dit segghende is sy wederom in onmachte gheuallen, daer wyse in laten sullen, om te vertellen die maniere hoe sy verlost werde, soo ist dan te weten, dat int Eylant Hebude regneerde een Coninck genaemt Arbant, welcke hadde een seers choone Dochter, die welcke van Protenes een van haer Goden (alsoo die boose vyant

listen gesocht heeft, om het blinde volc te verleyden) vercracht is. Also dat sy scheen kint te draghen, t'welck haer vader soo qualijck ghenomen heeft, dat hy haer ombrachte met sijn eygen hant, waer door Protenes ghestoort zijnde, sont aen die inwoonders die eene plaghe op den anderen, alsoo dat sy vernootsaeckt zijn geweest, aen haer oraculum te loopen. Daer haer geantwoort worde, dat sy alle daghe soude presenteeren een ionghe Dochter op den oeuer vander Zee, die *van* een Zee-monster verslonden soude worden, totter tijt toe dat daer een comen soude, door wiens schoonheyden Godt Protenes versoent soude worden, om welcke oorsaeck sy veel schepen toe gherust hebben, om daer alle die landen die Dochters te roouen, ofte soos y slauen waren te coopen, so is dan een *van* dese roofschepen ghepasseert voorby het Eylandt daer die ellendighe Olimpia weder tot haer seluen ghecomen zijnde, haer ongheluc beschreyde, den welcke sy siende hebben haer te schepe ghebrocht, hoe wel seer willich als haer toecomende fortuyne niet wetende, ende zijn met haer aen het Eylandt Hebude ghecomen, haer settende by die ander gheschaekte, om te verbeyden den tijt, wanneer het lodt op haer vallen soude, niet lange daer na is haer beurte geworden dat men haer den Godt Protenes offeren soude, dies sy al gants naeckt op die strant aen een pael ghebonden is, tot welcke tijt daer gepasseert is een Ridder, die welcke haer siende, dachte eerst dat het een yuore beelt was, maar wat naerder comende heeft hy haer hayr inde wint sien weyden, ooc mede dachte hem die dochter tot anderen tyden gesien te hebben, te wijle hy besich was in dese contemplate is het Zee-monster aen die strant gecomen om sijn ghewoonlijcke spijs, die Ridder, die

welcke Segvrades was, daer wy te voren af vermaent hebben, een schrick hebbende van sulcken wreetheyt, dachte so het hem moghelijc ware, het lant van sulcken plaech te beurijden, soo is hy dan met een vrom ghemoet een hellebaert inde handt hebbende, nae het monster toe ghetreden, daer hy langhen tijt tegens vocht, maer te vergheefs, want het monster allencken naerder quam, alsoo dat hy eensdeels door schaemte, eensdeels oock mede om zijn fortuyn te besoecken, hem seluen in des monsters heel geworpen heeft, houdende die hellebaert ouereynde staende, het monster willende zijn kele stuyten om den Ridder in te swellighen, heeft het opperste *ende* nederste van zijn snuyt inde hellebaert soo gheplant, dat hy die noch op noch toe en coste *doen*, dies Segvrades sijn goede fortuyn nu waernemende zijn sweert wtghetrocken heeft, geuende het monster veel dootlijcke steecken, waer door soo veel bloets dat quade heeft wtgeworpen heeft, dat hy daer wt moeste springhen, siende cortcs daer na dat monster tot zijn groote eere ende blyschap die gheest gheuen. Die inwoonders die om desen strijt te sien daer ghecomen waren beroert zijnde met *een* yuer tot haer Religie, siende het *monster* doot, dachten om *Proteno* te *voldoen*, Segvraden hem t'offeren, op dat zijn toorn die sy dachten hier deur vermeerdert te zijn ophouden mochten, dies sy hem altermael gelijkelijcken besprongen hebben, maer weynich tot haer voordeel, want hy haer ondancbaerheyt ende zijn doot voor ooghen siende, heeft hem soo gheweert, dat die de gheluckichste was die eerst van hem was. Gheduerende dit gheuecht is aen dander sijde van het Eylant ingeuallen die Coninck van Hibernie, de welcke willende wreken die ontschaeckte Dochters *van* sijn rijcke, heeft die

van Hebude so dapperlijck beuochten, dat sy daer al doot ghebleuen zijn. Segvrades is ghegaen na Olimpia om die t'ontbinden, die welcke hy terstont kende, ende sy hem oock, alsoo hy zijn helm afghedaen hadde, dies sy grootelijck beschaemt was, haer so naeck in zijn presentie vindende, maer hy heeft haer gevraecht, hoe sy tot dit ongheluc ghecomen was, daer hy haer met haren *man* in so groote vreuchde ghelaten hadde. Ick en weet niet antwoorde sy bitterlijck schreyende, of ick v dancken sal dat ghy my vanden doot eens verlost hebt, ofte ick my beclaghen sal, dat door v mijn ellendicheyt heden gheen eynt ghenomen en heeft, ick heb v te bedancken, dat ghy my van sulcken afgrijselijcken doot verlost hebt, maer niet *van* dat ick niet en sterue, want die doot die eenighe remedie en limite is van mijn ellendicheden, maer sal wel grootelijc in v ghehouden zijn, so verre ick door v hant vercrijge het ghene dat my verdriet, doet ophouden, *doen* heeft sy voorts vertelt, hoe haren *man* haer verraden hadde, haer latende slapen op het Eylandt, *ende* hoe sy vande Zeeroouers daer gheuonden zijnde, int Eylant van Hebude ghebrocht worde, te wijle sy dus stonden en spraken, is daer ghecomen Hubert die Coninc van Hibernie, die welcke gehoord hebbende, dat een Ridder alleen dat wreede monster verwonnen hadde, en coste dat niet geloouen, voor dat hy dat beeste dootsach, ende den Ridder by Olimpia staen, welcke hy met grooter eerbiedinghe ghesaluteert heeft, die hem oock minnelijc ontfanghen heeft. Daer na hem tot Olimpia heerende, ende haer ouer groote schoonheyt siende, *van* bouen tot beneden toe, want daer niet ghedeckt en was, is vierichlijck met haerder minnen ontsteken, ende verstaen hebbende wt Segvrades die verra-

derie van haren man Landin, heeft haer vertroost, alle hulpe ende bystant haer belouende, dede terstont daer nae soecken cleederen, om haer naeckte leden mede te decken, die sy int eynde vonden in het huys daer die gheschaecte ionghe Dochteren onderhouden plegen te worden. Corts daer na heeft die Coninck van Hibernie alle zijn macht vergadert, ende is met Olimpia ende Segvrades t'schepe ghegaen na Wallia, het welcke sy haestelijc inghenomen hebben, van daer het oorloch op Noorweghen voerende, ende en hebben niet opgehouden voor dat Landin doot ghebleuen is, doot, sekerlijck al te licht na zijn ondancbare verraderie wel eyschte, ende het gantsche Conincrijck inghenomen is. Daer na heeft die Coninck Hubert, Olimpia tot een echte huysvrou getrouwt, in vreuchden ende blijchap, (nae haer al te grooten teghenspoet) die reste van hare daghen ouerbrenghende.

De achtste gheschiedenisse.

Paulo Malatesta, door onordentlijcke boose liefde verwonnen zijnde, slaept by zijn Broeders huysvrouwe. De welcke t'selue vernemende seer ghestoort is, ende haer beyden naect byden anderen op een bedde vindende, met eenen slach haer beyder hoofden afslaet.

Rimini is een schoone ende playsantighe Zee-stadt, gheleghen in Romangna ofte Marca d'Ancona, ouer welcke stadt wel eertijts geheerst heeft het huys ende gheslachte van Malatesta, daer vele vrome Capitey-

nen wtgesproten zijn, onder welke wel een vande meeste geweest is. Lancelot Malatesta, die tot zijn huysvrou troude, een seer schoone Iofvrou ghenaemt Francesca dochter van Guyde de Polenta Heere van Rauenna, dese Lancelot hadde een eenighe broeder gheheeten Paulo Malatesta, huys *ende* fraey van persoone, ende seer gratieus onder die Iofvrouwen, alsoo dat hy ouer al willecom was, dese *dan* dagelijcx conuerserende met zijn Schoonsuster, heeft zijn ooghen al te seer op haer schoonheit geworpen, also dat hy met vierigher minnen tot haer ontsteken is, maer in hem seluen ouerdenckende die oneere die hy hem seluen *ende* schande die hy zijn Broeder aen doen soude, oock mede grootelijcx aen haer wille twijfelende, heeft ghedacht dese quade fantasie wt zijn hoofd te verdrijuen, maer als hy wederom aensach die ouerschoone ooghen, die twee blinckende sterren schenen te wesen, voorts haer samblant aensicht, so worde al zijn goet opset *ende* voornemen door die blinde liefde *ende* oncuysche wil veriaecht. So ist *dan* gebeurt dat hy met haer alleen in een camer zijnde, in handen ghecreghen heeft, een boeck inhoudende die gheschiednisse *ende* auontueren vande Ridders vanden Ronden tafel inghesedt, door den Coninck Artus van Britaignien, in welcken sy met haer beyde hebben gaen lesen, die liefde van Tristan van Lions, *ende* Isabelle die Blonde, huysvrou van zijn Oom Marcus, Coninck van Cornuaille, voorts die affectie die daer was tusschen Lancelot vanden Poel, *ende* Geneura Coninginne van Britaignien huysvrou, vanden Coninck Artus, met alle die vrome feyten die sy daerom wtrecten, welke exempelen Paulo Malatesta soo stout ghemaect hebben, dat hy haer ghecust heeft, t'welck sy veynsde qualijck te

nemen, dies hy tot haer gheseyt heeft, so verre ghy gheloofft, eenighe hoop ende troost van mijn hart, dat ick die macht soude hebben om te moghen lijden, dat ick niet en can verholen houden, ende dat mijn leuen soude mogen teghenstaen, het vier, het welcke my totten heen toe brant, so hebt ghy groot onghelijck, want weet seker dat so verre ick, corts gheen troost en crijge dat ick haest sal moeten steruen, so sult ghy dan verliesen den getrouststen dienaer die oyt Iofvrou ghehadt heeft, want ghy die ghene sijt om wiens liefde ick alle daghe *ende* nachte duysent dooden sterue, waerom ick ghedwonghen ben aen v genade te soecken, als een die niet een begeert te leuen, dan om v dienste te doen, gheen ander recompensie daer voor begheerende, *dan* v dienaer genaemt te worden, welcke woorden hy met so veel tranen ende sware suchten vergeselschapte dat sy: die van vleesch ende bloet, *ende* niet van marber en was, oock mede want sy hem ouer langhe een goede affectie toeghedragen hadde, groot medelijden met hem creech, t'welck sy nochtans seer arbeyden om verholen te houden, maer nochtans so niet en coste veynsen, oft daer quam al een cleyn suchtken, met een traenken wt, dies hy hem verstoutende, haer inden arm ghenomen heeft, ende half met ghewelt half met wil van haer genomen heeft het ghene daer die minnaers soo langhe om veruolghen, ende heeft haer daer nae, die den ghestoorden maeckte, soo vertroost dat het haer leet was, dat den dach een auont hadde, mette anderen ouerlegghende, hoe sy dicwils byden anderen sonder schandael ende yemants weten soude moghen comen, hebbende nu langhe tijt in dusdanige vreuchden gheleeft, so heeft die fortuyne, haer genuchte benijdende, haer een treeck van haer onge-

stadicheyt getoont. Daer was een out dienaer ten huys, die Lancelot Malatesta seer ghetrouw was, als de ghene die hem wt een ellendighe slauernie ghetrocken hadde, ende het opsicht van zijn huys beuolen had', die welcke siende de groote vrijheyte die dese twee metten anderen gebruyckten, en cost niet gheloouen dat dat sonder zijn meesters schande ende oneere toeghinc, dies hy te neerstiger daer acht op gheslaghen heeft, ende om dies wille dat dese goey lieuen in haer liefde soo verblint waren, dat sy nauwelijcx gheen respeckt meer en droegen, gheheelijck connen mercken, t'welck hem soo verstoort heeft, als een die zijn Heers eere lief hadde, dat hy dat selfde Lancelot, sauons t'huys comende vander Iacht te kennen ghegheuen heeft, alle circonstantien die hy ghesien hadde, daer by voegende. Door welcke woorden Lancelot met sulcken gramschap ontsteken is, dat het weynich schelde als een die in het oorloch op gheuoet was, oft hy soude zijn broeder met zijn huysvrou terstont om hals ghebrocht hebben, maer wat waters in zijnen wijn doende, heeft hem wat bedaert, ende tot die knecht met straffen woorden geseyt, so verre ghijt mijn niet en doet sien met mijn eyghen ooghen, het welcke ghy my nu gheseyt hebt, binnen acht dagen tijts, so sa lick v so tracteeren dat een ander exempel aen v nemen sal, dat sy soo lichtuaerdelijck niet meer accuseeren en sullen haren Vrou, van sulcke leelijcke feyten, het welcke die dienaer hem belooft heeft te volbrenghen, soo verre hy zijn raet wilden doen, te weten, dat hy gheen samblant maken en moeste van yet te weten, maer zijn huysvrou en zijn broeder meer dan op een ander tijt caresserende, t'welck hy al ghedaen heeft, drie daghen daer nae, soo heeft hy gheueynst dat hy moeste na Rauenna

trecken, dies hy tot zijn huysvrou geseyt heeft. Alderliefsten v vader heeft my ontboden, dat ick by hem comen moet, om wat sake dat het is en weet ick niet, of v daer en tusschen wat ouerquam, soo meucht ghy mijn broeder aen spreken, die v in als behulpelijck zijn sal, (seggende t'selfde met een innerlijcke sware sucht) ende so verre het mijn breeder sonder mijn presentie niet doen en mach, soo moecht ghy my met een post ontbieden, die vrouwe haer seer droeuich latende van zijn vertrec, heeft hem belooft dat sy dat al doen soude, hem biddende so haest te willen wederom comen, alst hem mogelijk soude zijn, t'welc hy haer belooft heeft, (maer hy dachte al te vroeck voor v) daer na van haer ende zijnen broeder oorlof ghenomen hebbende, die hy alle saecke recommandeerden, is vertrocken tot aende eerste post, daer hy solanghe ghetoeest heeft, dan den auont begost te vallen, dies hy tot zijn volc geseyt heeft, dat sy hem daer soudent verbeyden tot dat hy weder quame, ende hem metter haest vercleet hebbende, is heymelijc by doncker inde stadt ghecomen, ende aenden bogaert van zijn huys comende, is daer van zijn dienaer ingelaten, die hem in een secrete plaetse verborghen heeft, om voorts te gaen vernemen, hoe die saken afloopen soudent. Paulo Malatesta ende Francisca de Polenta niet willende laten passeeren die oportuniteyt (maer veel eer ongheluck) die haer die fortuyne scheen te toonen, hebben metten anderen ghesloten sauonts by een te slapen, t'sauonts dan na den eten een yeghelijck slapen ghegaen sijnde, sonder alleen desen ouden dienaer. Soo heeft hy Paulo Malatesta heymelijc sien comen van zijn camer, ende is door hulpe van een secrete dienstmaerte in die camer van zijn Vrou ghegaen. Dies hy terstont na zijn Heer

Lancelot ghegaen is, ende heeft hem alle dinghen te kennen ghegeuen, die welcke noch wat verbeydende om zijn dinghen seker te nemen. Is hy daer nae zijn blooten sabel in zijn hant hebbende, metten voorschreuen dienaer, die hem twee barnende tortsen voor droech, na die camer ghegaen, die deur van welcke in stucken ghestooten hebbende, is daer met een verbolgen moet ingetreden. Daer hy dese twee in haer hemde by den anderen gheuonden heeft. Niemand en derf vragen of dese twee verschrickt *ende* verbaest waren, maer die verbaestheyt en duerden niet lang, want Lancelot hem die vrientschap die hy hem betoont, ende haer die eere die hy haer altijd aenghedaen hadde verwijtende, heeftse ale beyde die hoefden met een slach afghehouden, alsoo sy door die schaemte daer sy in beuonden worden, dicht inden anderen gecropen waren. Daer nae hem keerende tot die dienstmaerte, heeft tot haer gheseyt, en ghy valsche pry, is dit den danck die ick van v hebbe, dat ick v wten drec op ghenomen hebbe, ende heeft haer dit seggende, oock mede het hooft gheclooft, hier hebt ghy (beminde Lesers) het eynde dat die inordentelijcke liefde mede brengt, daer een yghelijck hem wel voor wachten moet, op dat hem het selfde niet en gheschiede.

De neghenste gheschiedenisse.

Meester Symon Medecijn tot Florence, gheeft door begheerte van Bruyn, Buffelmacho ende Nello Schilders, te verstaen aen Calandrijn. Dat hy kint draecht, de welcke gheuende ghelt ende Capoenen, wort sonder baren ghenesen.

In de stadt van Florencen (daer tot allen tijden veel vremde fatsoenen van volck ghewoont heeft) is op een tijt gheweest een Schilder, genaemt Calandrijn, slecht ende recht van verstant, nauwelijcx wetende, dat vijf en drie ruym seuen maken, dese conuerseerde veel met twee ander Schilders, d'eene geheeten Bruyn, ende d'ander Buffelmacho, oprechte blijde gheesten, ende gaern op anderliens costen die borst smeerende, so ist dan gebeurt dat een Moeye ghestoruen is van Calandrijn, die hein twee hondert ponden achter liet, waer door hy soo hoouerdich is gheworden, dat hy seyde te willen coopen een Hofstede, daer af alle die Boeren die binnen Florencen ter merckt quamen, aensprekende, maer ghinck altijt te niet alsinen vanden coop sprack, Bruyn ende Buffelmacho, die dit wel wisten. Rieden hem dat hy daer af lustigh leuen soude, ende dat hy niet en behoefde te sparen, want hy gheen kinderen en hadde, maer euen wel en costen sy die voet onder die tafel niet krijghen, nochtans dachten sy eens goede chier te maken tot costen van Calandrijn, hebbende dan noch tot haer ghenomen haer medeghesel Hello, oock mede een Schilder zijnde hebben sy metten anderen ghesloten wat sy doen soudent, sanderen daechs, Calandrijn wt zijn huys comende, soo is

hem Hello teghen gecomen, hem goeden dach segghende, ende daer nae hem sterckelijck aensiende, dies hem Calandrijn vraechden, waerom hy hem so aensach, seyde, hebt ghy te nacht yet gheuoelt? ghy schijnt die selfde man niet te zijn, terstont begoste Calandrijn te twijfelen, seggende, helaes hoe soo? wat dunckt v dat ick hebbe? Ick en segge dat daerom niet antwoorde Hello, het mach moghelijck wat anders zijn. Dan ghy sijt heel verandert van coleure, ende is so wech ghegaen, Calandrijn heel twijfelende, hoe wel hy met en voelde, is voort ghegaen daer hem Buffelmacho teghen gecomen is, die hem groetende vraechden oft hy niet en voelde, Calandrijn antwoorde: Ic en weet niet, Hello heeft my oock terstont gheseyt, dat ick heel verandert scheen, soude my wel wat letten? wat letten seyde Buffelmacho, ia veel letten, ghy schijnt halft doot te zijn, Calandrijn meenden die corts al op den hals te hebben, als daer ghecomen is Bruyn tot hem segghende, wel Calandrijn, wat gesicht ende coleur is dit? Ghy schijnt wt het graft te comen, wat ledt v? Calandrijn hoorende haer altemale wt een mont spreken, twijfelende niet oft hy was siec, dies hy veel verbaest zijnde tot haer seyde: helaes wat sa lick doen? my dunckt seyde Bruyn, dat het gheraden is dat ghy thuyswaert gaet, in v bedde v wel toedeckende, ende daer nae v water tot meester Symons seyndet, die van ons goede kennisse is, hy sal v wel segghen wat v ledt, ende wy sullen met v gaen, om oft wy v in eenighe saken helpen mogen, so sijnse na zijn huys ghegaen. Hello hem daer by voeghende, al waer comende, is Calandrijn inde camer ghegaen, tot zijn wijf seggende, comt deckt my warm toe, ick gheuoel my heel qualijck, daer zijn water makende, heeft het ghesonden door een

meysken aen Meester Symon, woonende op die oude merckt inde Meloen, Bruyn seyde, ick sal mede gaen om te hooren wat hy segghen sal, ende ist van noode hem hier te brengen, och vrient seyde Calandrijn doet toch dat, want ic en weet niet wat ick in mijn lijf gheuoel, Bruyn voor heen gaende heeft Meester Symon van als gheinformeert, die welcke daer na tot dat meysken seyde, gaet voor heen, ende segt Calandrijn dat hy hem warm hout ick sal terstont volgen, het welcke sy dede, weynich tijts daer na is Bruyn met Meester Symon ghecomen, die welcke op het bedde sittende, ende zijn pols tastende, in presentie van zijn huysvrouw, tot hen seyde, Calandrijn, sprekende als een vrient v en ledt anders niet dan dat ghy kint draecht, Calandrijn dit hoorende, begonst deerlijck te roepen, ende segghen, Ohime Tessa (want so zijn wijf hiet) dit hebt ghy my ghedaen, dat ghy altijd hoogher wilt legghen dan ick. Ick hebt v wel gheseyt, die vrou die een eerlijck persoon was, dese woorden hoorende is heel beschaemt gheweest, ende haer hoofd nederslaende, is die camer wtgegaen, Calandrijn zijn clachte veruolghende, seyde: O ongeluckich mensche wat sal ick doen? hoe sa lick dit kint ter werelt connen brengen? waer sal dat wtcomen? Ick sie wel dat ick een doot man ben, door die rasernie van mijn wijf, datse Godt schenden moet, waer ick soo ghesont als ick niet en ben, ick soude opstaen, ende tracterense so dat het haer wel een jaer heugen souden, dat sy bouen my wesen wil. Ick segghe dat, worde ick hier af ghesesen sy sal eer steruen eer dat haer gebeuren sal, Bruyn Buffelmacho ende Hello beeten op haer lippen, dat het bloet daer wt quam, so grooten wil hadden sy om te lacchen, hoorende dese woordne, maer Meester

Symon lachten wel soo onmanierlijck datmen al zijn tanden wel wtgetrocken soude hebben, maer ten laetsten Calandrijn hem den Medecijn beuelende, dat hy hem toch hulp ende bystant wilde doen, heeft Meester Symon tot hem gheseyt, Calandrijn en weest niet veruaert, Ick hope v in corten tijt, also het noch vroeck is, te helpen, maer het moet wat costen, och Meester Symon, seyde Calandrijn. Ick heb hier twee hondert pont, daer ick een Hofstede meenden om te coopen, hebt ghyse *van* doen neemtse ten minsten, dat ick niet en bare, *want* ick hebbe die vrouwen als sy baren wel so grooten rumoer hooren maken, hoe wel sy vry wat beter middels hebben, om het selfde te lossen, dat ick gelooue indien ick di epijne hadde, dat ick steruen soude, eer ick aent baren gheraken soude, vreest niet: seyde Meester Symon, ick sal v sulcken dranc maken, die binnen drie daghen alle dinck te niet doen sal, *ende* sult so gesont zijn als een visch, maer wacht v voortan meer van sulcke sotternie, om dit water te maken, moeten zijn drie vette Capoenen, *ende* om die reste te coopen vijf pont, morghen sa lick v den dranck seynden, *ende* drinckt daer een goeden beecker vol af, drie daghen achter den anderen, t'welck hy ghedaen heeft, van een dranck die met wat speceryen ghemaect was, *ende* eenighe pijn inden buyck maecte, die anderen daer en tusschen op Calandrijns costen heerlijc den dorst smeerende, na drie daghen is Meester Symon met die anderen by malcanderen ghecomen, *ende* zijn pols tastende, seyde dat hy wel op staen mocht, want hy al ghenesen was. T'welck hy blijdelijck ghedaen heeft, ouer al waer dat hy quam seer prijsende die cure, die Meester Symon aen hem ghedaen hadde.

De thiende gheschiedenisse.

Saluagio heeft drie sonen, de oudste gaet na Roomen, trout de weduwe van een Lakencooper; die hy qualijck tracteert, zijn broeders comen om hem te besoecken, sy verbercht die voor haer man in een Verckenscot, daer sy van stanck steruen ende smooren, ende werden alsoo doot zijnde, inden Tyber gheworpen, desghelijck oock den anderen die leuendich was.

Te Marignan, twelck een Dorp is van het Hertochdom van Milanen, meer vermaert door de schoone victorie, die daer wan den Coninc van Vrancrijck Franchoys, die eerste van dien name, teghen den Switsers, dan om zijn groote ofte schoonheyt, daer woonde een goet lantman ghenamt Saluagio, welcke by zijn huysvrouwe hadde drie sonen van eender dracht, den anderen so ghelijckende, dat die vader ende moeder daer dicwils in faelgeerden, alle drie waren sy bultich, cromlijuich, hebbende schieue mont, ende schieue beenen, bouen dien van so quaden aert, dat niemant vader ofte moeder yet te geual wilden doen, maer altijd luyende ledich sijnde niet en deden dan haer pensen te vullen, d'outste was ghenamt Liacco, die tweede Sambello, ende die derde Arrigo, die vader gheen middel hebbende, dan hy met zijnen sueren arbeyt en wan, en wist wat doen, dan alleen zijn sonen vermanen tot neersticheyt, dat het niet en behoorde, dat haer vader ende moeder die out waren, haer die cost te voren wonnen, maer dat sy behoorden die handen wt die mou te steken, om haerliens die soo groote moeyten

gehadt hadden om haer op te brengen, van haer arbeyt behoorde te leuen, maer het was al vergheefs, want sy door haer aengewende luyicheyt daer niet toe verstaen en wilden. Ten laetsten Ciacro siende zijn ouders daghelijcx dootelijck arbeyden, heeft medelijden met haer ghecregen, dies hy in haer ende zijns broeders presentie geseyt heeft, dat hy begheerde te vertrecken om zijn auontuer te soecken, ende so verre hy wel raeckten, so soude hy dat haer ontbieden, DAer sy altemael wel mede te vreden waren, sanderen daechs hebbende aenghetrocken zijn beste cleederen, is na Roomen met een weynich ghelts dat hem zijn vader ghegheuen hadde ghegaen, al waer comende heeft hy nae een meester ghesocht, hem daghelijcx vertoonende op een merckt ghenamnt Campo de Fiore, vernachtende in het Gasthuys van S. Rochus. So ist dan gebeurt, dat een wolle laken rooper, die door groote taloursheyte van zijn wijf gheen knecht houden en coste, ende nochtans gheen ontbeeren en mocht, op die plaets ghecome is, welcke desen Ciacco siende soo gheconterfeyt, dachte zijn gadinghe geuonden te hebben, dies hy hem vraechde, of hy hem die een wolle lakencooper was trouwelijc dienen soudent, t'welck hem Ciacco belouende, soo zijns die coop eens gheworden, ende heeft hem mede thuyt geleyt, die vrouwe desen knecht siende dachte wel waerom haer man hem gheuert hadde, dies sy niet een woort en sprack, Ciacco zijn natuer verbijtende begost terstont met soo grooten neersticheyt te dienen, dat men ende wijf haer gheluckich estimeerden, soo een ghetrouwen dienaar gheuonden te hebben, alsoo dat haer coopen, ende vercoopen, schult, ende onschult op hem alleen ruste, niet langhe daer na die laken cooper is ghestoruen, die

vrouwe, haer routijt ouerleden zijnde, willende meer aensien die gauen vanden gheest van die schoonheynt des lichaems, bouen dien ghekent hebbende die ghetrouwicheyt van Ciacco, dachte hem tot haren man te nemen, t'welck sy oock volbracht heeft. Ciacco hem meester siende, van het ghenedaer hy te voren knecht af hadde geweest, begost te openbaren, dat hy so langhe verborghen hadde gehouden, zijn huysvrou voor zijn maerte houdende, haer gheen ghelt ofte waer ghelouende, maer ter contrarie haer altijt bekeef, ende oock wel niet goede slaghen te keer ghinck, so verre sy eenighe nieuwe cleederen eyschte, ghelijck sy by haer eerste mans tijden gewent was, dede haer haer oude cleerden wederom samen naeyen, ofte lappen, om welcke saken sy, dat niet gewent zijnde, dickwils knorde, maer Ciacco beweest haer dan wel, ende met sulcke gheuoelende redenen, dat sy Godt danckte dat sy stil sweech, middeler tijt heeft hy aen zijn ouders ende broeders zijn goede fortuyen ouergeschreven, dies sy seer verblijt geweest sijn, ende zijn broeders hebben hem ontboden, dat sy hem meenden cortelijck te comen besoecken. Ciacco die haer niet en begheerde, heeft tot zijn wijf geseyt, hoe dat hy tijdinghe van zijn broeders ghecreghen hadde, die haest daer souden zijn, maer dat sy haer wachten soude zijn broeders in te laten, of te ontfanghen, oft hy soude haer alle die daghen haers leuens, soo tracteeren, dat het haer berouwen soude, niet langhe daer nae Sambello ende Arrigo alleens ghecleet zijnde, zijn tot Roomen ghecomen, vragende na Ciaccos winckel, die haer ghewesen worde, tot zijnen huysse comende, so sadt die vrou inde winckel die haerliens terstont aen haer mans fatsoen kende, soo vraechden sy of Ciacco thuys was, sy ant-

woorde neen, dan soo sy hem wilde spreken, sy soudent haer seggen, sy soude die bootschap wel doen, sy seyden sonderling' niet dan wy zijn sijn broeders, die vrou hoe wel sy haer mans ghebodt ghedachtich was, ende zijn boose natuer wel kenden, heeft haer nochtans willecom geheeten, haer inde keucken leydende, om wat te eten, haer alle dinc te kennen gheuende, op dat sy daer in mochten versien, die vrou daer na eens voor die deure gaende, heeft haer man van verre sien comen, dies sy al verbaest binnen gheloopen is, om haer dat te seggen, sy met minder veruaert zijnde, en wisten wat te doen. Int eynde heeft syse in een verckenscot ghebercht, daer daechs te voren die verckens wt ghehaelt waren, Ciacco thuyt comende, ende zijn wijf soo verbaest siende, wel Lusca, seyde hy, wat bediet dit, dat ghy dus verbaest sijt, wat hebt ghy bedreuen, sy haer wat vercloeckende, antwoorde, niet met allen, wat soude ick bedreuen hebben? hier quam terstont een man om Godts wille, die de vallende sieckte hadde, *ende* so hy in mijn teghenwoordicheyt ter aerden storte, so verschoot ic kso seer dat ick noch nauwelijcx tot mijn seluen gecomen ben, Ciacco haer geloouende oft niet, bleef voort thuyt, ende is met haer, haer auontmael gedaen hebbende, *gaen*, slapen, smorgens Ciacco wtgegaen zijnde, so is die vrou gaen sien naer haer mans broeders, die sy alle beyde doot vont, ouermidts de groote stanc *ende* coude die sy gheleden hadden, men dorf niet vragen oft die vrou verschrickt was, niettemin vanden noot een deucht makende, heeft sy gebeyt tot sauonts, doen heeft sy gheroepen een Fackin, die om ghelt al dede wat men van hem begheerde, tot hem segghende: hier is te nacht een man in mijn huys ghestoruen, wilt ghy inden Tyber dragen, ick sal

v wel loonen, die Fackin te vreden zijnde, heeft een groote sack ghehaelt, daer hy een, die die vrouw t het verckenscot ghetrocken hadt, hem eerst wel besien hebbende ingesteken heeft, ende inden Tyber gheworpen, maer wederom comende om zijn ghelt, heeft die vrou tot hem gheseyt, helaes vriend wat toouerye is dit, die man die ghy wech gedraghen hebt is weder hier, ende heeft hem den anderen ghetoont, die Fackin verbaest zijnde en wist wat te dencken, want het hem den seluen scheen te zijn, niettemin heeft die mede inden sack ghesteken, ende inden Tyber geworpen, nauwelijcx was hy twintich stappen vanden Tyber ghegaen, oft hem is Ciacco int ghemoet ghecome, dies die Fackin God ende alle die duyels veruloeckende, hem by den cop heeft gheuadt, ende inden Tyber gheworpen segghende, al waert ghy noch thienmael soo boos ende arch als ghy sijt, so sult ghy daer nochtans bliuen, ende is so voorts gegaen om zijn ghelt, t'welck hem die vrou minnelijck ghetelt heeft, bysonder wt hem, haer mans doot daer by verstaende.

De elfste gheschiedenisse.

Camilla, bedriecht onder t'dexel van biechte, ende suyuerde consciente een Religieus. Daer deur sy verblijft sijnde op Octauio Foscarino, so veel weet te practiseeren dat de Religieus haer (buyten sijn weten) middel gaf, om by hem te slapen.

In de stadt van Venetien, volder van bedroch, dan van ghetrouwicheyt, was een lofvrou genaemt Camilla, met min met schoonheyt,

dan met hoeuer die begaeft, dese, alsoo sy het vijfde quartier niet en hadde, is door haer vrienden ghehylickt, aen een Coopman van Linnelaken, maer sy als een die hooch inde borst was, een Coopman niet weerdich kennende, hoe rijk hy oock mochte zijn, een Eel Iofvrouw te trouwen, dachte in haer seluen een te vinden, die dat beter waerdich soude zijn, dan haer man die niet en wist te spreken dan van inslach, Scheergaern, ende een Webbe op te setten, ende met die spinsters van het vlasch ende gaern te disputeeren, haer ooghen dan rontomme latende gaen, heeft sy ghesien een ionck Edelman, gheheeten Octauio Foskarino, die haer seer wel aenstont, ende is op hem seer verliefte gheworden, maer hy dat selfde niet merckende, achte daer niet op, dies sy heel qualijck te vreden zijnde, en wist wat doen, sy en dorste hem dat niet laten weten, noch door vrouwen noch door brieuen, vreesende het perijckel dat daer wt comen mocht, waerom sy een ander raet bedacht heeft, sy sach hem dicwils gaen met een Religieus, die den naem hadde *van* oprecht ende deuchdelijck van leuen te zijn, hoe wel hy die sneechste niet en was, dese dachte sy te gebruycken tot haer meeninghe, so is sy dan gegaen inde kerck daer hy woonde, dede hem segghen dat sy teghens hem (soot hem beliefde) wel wilden biechten, t'welc hy gaern dede, na de biechte *ende* absolutie, soo heeft sy tot hem gheseyt, vader ick heb v een saeck daer ick v hulp ende raet in van doen hebbe te segghen, Ick en twijfel niet ofte ghy en kent mijn ouders wel, ende ooc mede mijn man, die my so lief heeft, dat daer gheen dinc inde werelt is dat hy my weyghert, so soude ick dan wel waer dich zijn gebrant te worden, so verre ick hem oock niet en beminde, ia oyt dachte, dat zijn eere te na gaen soude. Nu is

daer corteling een Ionckman gheweest, wiens naem ick niet en weet, dan soo ick het wel onthouden hebbe, soo conuerseert hy dicwils met v, hy is lang' van statuere, schoon van aensicht, altijd eerlijck int swart gecleet, die my seer veruolcht, mijn meeninghe niet wetende, also dat ick nog wtgaen, noch inde veynster ligghen en mach, oft hy is by my, t'welck my groot verdriet is, want door sulcke dinghen, krijghen eerlijcke vrouwen wel oneerlijcke namen. Ick meendne dicwils mijn broeders te seggen, maer hebbe dat gelaten door vreesse van een quader, so hebbe ick dit v wel willen te kennen gheuen, eensdeels om dat hy van groote kennisse is, eensdeels oock mede om dat het v officie is, niet alleen die vrienden, maer ooc die vremden daer af te berispen, so bid ick v dan om Gods wil hem dit te willen seggen, op dat hy dat voortaen laten mach, daer zijn ander vrouwen ghenoech die dat gheern hebben, dit gheseyt hebbende, leyde sy haer hoofd in haer schoot, ghelijck oft sy geschreyt hadde, die Religieus meende dat sy dat wt een goet *ende* oprecht hert seyde, heeft haer seer in dat voornemen ghepresen, ende gesterckt, haer beloouende dat hy die ionckman, die hy aen haer beschrijvinghe wel kende, daer af straffen soude, also dat hy haer wel met vreden laten soude. Niet lang' daer na Octauio by hem gecomen zijnde, heeft hy naer veel propoosten begonnen hem te reprehendeeren, dat hy die eerlijcke vrouwen so na ghinck, ende heeft hem die vrou ghenoecht. Octauio verwonderde hem seer, segghende dat hy haer noyt aengesien en hadde, ende selden voor by haer huys passeerden, Neen neen antwoorde die Religieus, ick weet dat wel ick en heb dat van niemants vreemts ghehoort, maer van haer selue, soo bid ick v dan het selue te

willen achter weghen laten, wtghenomen dat ghy verlooren moeyten doen sout, want sy veel te eerlijck is. Octauius wat arger zijnde als die hem dat seyde, heeft terstont die listicheyt vande vrou ghemerckt, waerom hy hem veynsde beschaemt te zijn, beloouende het selfde niet meer te doen, vanden Religieus ghescheyden zijnde, is hy terstont ghegaen na die straet daer Camilla woonde, die aen die veynster stont verwachtende, wanneer dat hy soude passeeren, ende hebben den anderen so blijden ende vrolijcken aensicht ghetoot, als twee die den anderen beminnen moghen doen, het selfde dagelijcx veruolgende, Camilla siende dat sy niet min van hem bemint en was, als sy hem beminden, so heeft sy haer personagie voort willen spelen, ende is gegaen in die kerc, haer neder settende by die biechtstoel, van haer onwetende coppelaer, simuleerende seer te suchten ende te claghen, dies die goede Religieus haer vraechde wat haer lette, wat my ledt? antwoorde sy? niet dan die vuylen rabaut v bekenden, die welcke v ende my ter spijt wel seuenmael voorby mijn huys gaet daer hy maer eens en plach te gaen, daer soo byster insiende daer alle die bueren ende passanten daer in geschandaliseert zijn. Daer en is hy noch niet mede te vreden gheweest, maer heeft noch ghisteren een vrou tot my ghesonden met een schoone borse, ende met een riem gelijc oft ick die gebreck hadde, waer door ick sou gram worde, dat so verre ick het niet ghelaten en hadde eensdeels om die sonde, eensdeels om t'volcx wille, ic soude wonder bedreuen hebben, maer hebbe met willen doen sonder het selfde eerst te kennen te gheuen, bouen dien hebbende die borste metten riem wel spijtelijck aen die vrouwe wederom ghegeuen, dachte terstont in mijn seluen dat sy die wel houd,

soude, ende tot hem segghen dat ickse ontfanghen hadde, gelijk ick wel hoor dat sy doen, hebbe haer daerom wederom geroepen, haer dat benemende, om v t'selfde tot een waerteecken te brengen, biddende hem te willen seggen, dat ick zijn riem noch zijn borse niet van doen hebbe, want ic God danc, ende mijn man soo veel hebben dat ick daer in wel verdwalen soude, dat hy hem oock wel wachte, sulcx yet meer te bedrijuen, oft ick sal dat mijn man ende broeders te kennen gheuen, daer comt af dat wil, ick heb lieuer zijn schade dan mijn oneer, dese woorden half schreyende, seggende heeft sy onder haer kuers den riem met die borse van daen ghehaelt, die den Religieus in zijn schoot werpende, die welcke al haer woorden ghelooouende, tot haer seyde, dochter dat dit v quelt en is gheen wonder, ende ick prijse v dat ghy mijn raet volcht, ic heb hem laestmael daerom berispt, doen beloofde hy my dat hy dat niet meer doen en soude, maer hy heeft zijn belooften qualijck ghehouden, maer ick dencke hem nu so deur te nemen, dat hy v voortae*n* wel met vreden laten sal, ghy doet ooc wonderlijcken wel, dat ghy v gramschap so niet en laet gaen bouen v wijsheyt, dat ghy dat niemant te kennen gheeft, want daer wt groot quaet mochte volgen, vreest oock niet voor schande, want ick voor God ende die menschen ghetuyghe zijn sal, van v eerbaerheyt, die vrou wech ghegaen zijnde, soo heeft hy terstont om Octauio gesonden, die welcke daer comende, ende hem so gheturkeert siende. Dachte wel dat hy nieu maren hebben soude van Camilla, dies hy verwachte wat die Religieus seggen wilde, die welcke op nieu ende outs beghinnende te kijuen, heeft hem seer schandelijck aengesproken. Occauio niet wetende waer dit op wt comen*n* soude,

missaecte flauwelijck die riem met die borse ghesonden te hebben, om hem niet wijser te maken *dan* hy en was, hoe seyde die Religieus, soude ghy dat ontkennen, sy heeft my selfs hier ghebrocht, om v die weder te geuen, besietse, die voorthalende, kent ghyse niet. Octauio hem veel beschaemt veynsende, antwoorde, ia ick kense wel, ick beken dat ick qualijck gedaen hebbe, ic beloof v dat ick dat niet meer doen en sal, ende nemende die riem met die borse, is terstont na het huys van Camilla *gegaen*, die hy aen die veynster vant, haer behendelijck dat present thoonende, dies sy seer wel te vreden was, niet anders verwachtende, *dan* dat haer man eens van huys soude trecken, om dit begonnen spel tot een eynde te brenghen. Niet langhe daer na soo ist gebeurt, dat haer man na Geneua moeste trecken, om eenige schulden teinnen. Die welcke sochtends ghereyst zijnde, so is sy terstont by haer Religieus *gegaen*, ende na veel clachten, heeft sy al weenende gheseyt, vader ick segghe v dat nu, dat ick het niet langher verdragen en can, maer om dat ick v laestmael beloofde dat ic niet doen en soude sonder v het selfde eerst te kennen te gheuen, so ben ic daerom hier ghecomen, om my t'excuseeren, ende op dat ghy meucht weten dat ick reden hebbe te claghen van het ghene, het welcke die ionckman, ia lieuer die duyuel wter hellen, my van daech gedaen heeft, ick en weet niet door wat ongeluck hy vernomen heeft, dat mijn man *ghisteren* na Genua ghetrocken is, soo is hy ghecomen van daech heel vroeck met een gondael achter aen mijn huys sonder schuytman, ende die deur open vindende van het plaetsche, also die dienstmaerten, daer deur alle dinck wt ende in brengen, dat op het water *respondeert*, so is hy daer binnen ghecomen, ende al hey-

melijck tot aen mijn camer veynster gheclommen, meenende daer binnen te comen, maer ick worde wacker, ende soude seer gheroepen hebbe, hadde hy die noch niet binnen en was, om Gods *ende* uwen wille niet ghebeden om ghenade, hem te kennen geuende wie dat hy was, t'welck ick om uwen wille gedaen hebbe, ende in mijn hemt liep ick het veynster voor *zijnen* neus sluyten, waer hy ghebleuen is en weet ick niet, denckt nu eens, zijn dit dinghen om te lijden, ic en dencke dat niet meer te doen, tis al genoegh zijn sotternye gheleden. Die Religieus scheen een popelsye te krijghen, dese woorden hoorende, niettemin haer vraechde oft sy hem ooc wel kende, oft hy dat oock was, vryelijc was hijt, antwoorde die vrou, ick ken hem seer wel, ende oft hy dat wilde missaken gheloof hem niet, seker dochter, seyde *doen* de Religieus dit is al te grof, ende al te stout, dan ick bidde v, also v Godt van schande bewaert heeft, ende ghy tweemaal mijn raet ghevolcht hebt, dat ghy dat noch eenmaal doen wilt, gheeft het niemant van v vrienden te kennen, maer laet my begaen, ic sal sien of ic hem niet en sal connen bedwingen, desen ongebonden duyuel, die een Heremijt schijnt te zijn, conne ick dat niet doen soo meucht ghy v eyghen raet volgen, wel antwoorde sy, ick sal v nach dese mael ghehoorsamen, maer comt hy weer ick salt claghen, daer het my te claghen staet, ende is also toornich schijnende, die kerc wtgegaen, nauwelijcx was sy daer wt ofte Octauio quam daer in, die welcke vande Religieus gesien zijnde, soo heeft hy hem gheroepen, hem so vileynich aensprekende, dat het ouerdroech, hem noemende eenen ontrouwen ende meneedigen verrader. Octauio die dat niet veel en achte, en wist niet hoe hy die Munnic aen die rechte saeck bren-

gen soude, om te weten wat die vrouwe gesproken hadde, dies hy tot hem seyde: hoe baert ghy das, heb ick Godt ghecruyst? hoort hem nu eens antwoorde die Religieus, hy spreeckt of het een Iaer ofte twee geleden was, ist u vergheten dat ghy *van* desen nacht ghedaen hebt, waer sijt ghy gheweest? Inden krieke vanden dage, hoe na meent ghy (om dat haer man van huys is) dat sy v terstont inden arm nemen sal, neen sy is daer al te eerlijc toe, wat een eerlijcken ghesel sijt ghy, een nacht-looper, vtclimber van vrouwen, camer, veynsters, een fraey stuck alleen te comen in een gondael by ontijden, om die eerlijcke vrouwen te bedrieghen, wacht v voortan dit is die leste reyse dat ick v waerschouwen sal, dat daer tot dese tijt toe gheen quaet af gecomen is, dat meucht ghy my *ende* haer redelijcheyt dancken. Octauio haest begrepen hebbende wat hem te doen stont, heeft die goede Heere met schoone woorden, ende schoonder beloften te vreden gestelt, ende is soo van hem ghescheyden, den nacht ghecomen zijnde, is hy alleen met een gondael geuaren naer het huys van Camilla, ende die deur van die plaets open vindende, is hy gheclommen in het veynster daer sy hem met grooter deuotien verwachte, ende zijn also met grooter begheerte te bedde ghegaen, wel lacchende om die simpelheyt vande Munnick, die haer den wech so wel geleert hadde, om by den anderen te comen, ende hebben also die nacht met vreuchden ouerghebracht, ende oock gestoten die middelen, hoe sy meer by een comen souden, sonder die Munnic te moeyen, t'welc sy daer na dicwils met ghenuchte gedaen hebben, tot dat ten laetsten de fortuyne haer wanckelbaer Radt omdraeyde, ende henlieder beyde int verdriet brocht.

De twaelfste gheschiedenisse.

Alsina bemint Partinopeo, hy wil naer haer niet hooren, maer syn huysvrouwe ghetrou blijuen. Door d'ingheuen van Alsina, besoeckt hy zijns wijfs ghetrouheyt, die hy in faute vint. Dies hy haer verliest, waer deur hy sijn leuen in droefheyt voleynt.

Tot Mantua, een seer schoone ende coopneeringhe stadt van Italien, woonden een Edelman genaemt Partinopeo, die welcke tot zijn huysvrouw troude, een Iofvrouw met name Lucretia, so schoon van aenisch leden, ende manieren dat Helena ende Pandora daer leelijck by gheschenen souden hebben, sy leefden mettten anderen in groote eenicheyt ende liefde, also dat sy schenen exempt te zijn van alle quellagie ende droefheyt wtghenomen als sy by een niet en waren. Soo ist ghebeurt dat een Iofvrouw van dieselfde stadt op hem verliefte geworden is, wiens name was Alsina, die welcke inde swarte consten, so wel gheleert was dat sy Medea ende Circe daer verre in te bouen ghinc, maer hoe wel sy Locht ende Aerde dede veranderen, soo en coste sy nochtans Partinopeo daer toe niet brenghen, dat hy haer beminnen wilden, hoe wel sy schoon huys en fraey was, sy ghinck hem aen met ghiften, met schoone belooften, maer was al te vergheefs, want hy versekert zijnde, van zijns huysvrouwen liefde ende ghetrouwicheyt, en cost zijn sinnen op anders niemant setten, ia soude hem doen misprijsen hebben die schoonheyt van Ledi, ende die rijckdommen die den herder vanden berch Ida gepresenteert wor-

den, maer daer mede en coste hy haer niet doen ophouden *van* haer verwegen. So ist dan gebeurt dat Alsina Partinopeo eens *alleen* vindende aengesproken heeft, hem prijsende dat hy getrouwicheyt *toonde* aen die gene die hem getrou was, maer hoe cont ghy weten seyde sy, dat sy v getrou is, voor dat ghy dat besocht hebt? sy comt nieuwers, sy en siet niemant, hoe weet ghy datse eerbaer is? vertreckt eens voor een wijle tijts *ende* datmen dat ouer al weet, so verre als sy dan tegen staet alle die bootschappen, presenten, *ende* ander dierghelijcke aenlockende oorsaken, *ende* sy v dan niet en seynt sonder brugghe ouer zee na Hoorn, so meucht ghy segghen datse getrou is, met sulcke ende meer diergelijcke woorden heeft Alsina hem doen soecken het ghene hy niet en begheerde te vindne, maer seyde hy, hoe sa lick connen weten of sy haer misdraghen heeft ofte niet, ick sal v gheuen antwoorde sy, een glas daer een die ontrou ghedaen heeft, niet wtdrincken en mach sonder te storten alle dat daer in is, ghy sult dat besoecken eer ghy wt treckt, ende als ghy wederomme ghecomen sijt, sult ghy het *dan* weder doen, so verre ghy dat dan vint, so ghy meent, so sult ghy een geluckich man zijn. Portinopeo heeft het glas met die conditie aenueert, t'selfde ondersoeckende is het hem na zijn meeninghe vergaen. Doen sprack tot hem Alsina vertreckt nu een maent ofte twee, ende besoeckt dan, neen antwoorde hy, ic en mach niet vertrecken, niet dat ick aen haer eerlijckheyt twijfele, maer ick en can soo langhe tijt *van* haer niet ghescheyden zijn, wel dan seyde sy, als het soo niet wesen en mach, so sullen wy dat op een ander maniere besoecken. Daer heerste op dien tijt ouer Paduae eer ionck schoon ende fraey Heer genaemt Frederigo Carrara, die welcke op een tijt te Man-

tua sijnde, kennisse met desen Partinopes maecte, die hem dicwils tot zijnen huys leyde, alwaer hy Lucretia ghesien hebbende, meer by fortuyne dan anders, is op haer seer verliefte geworden, haer met veel practijcken aengaende, om haer tot sijnen wille te krijghen, maer sy weygerden hem so veel dat hy dat veruolgen wt zijnen sinne sette, maer niet haer schoonheyt wt zijn herte. So heeft hem *dan* Alsina in deses ghedaente, door haer conste ghetransformeert, na dien hy zijn huysvrou te kennen gegeuen hadde zijn vertreck, nae Venetien voor een maent ofte ses weken, so verandert zijnde is hy met Alsina die een Pagies ghedaente aengenomen hadde, nae zijn huys gegaen, *ende* daer in comende is hy terstont na haer camer gegaen, haer daer alleen vindende So heeft hy haer terstont met schoone woorden aenghegaen, daer nae haer toonende die schoone Diamanten, Robijnen, *ende* Peerlen, die Alsina met haer genomen ahdt, die welcke het stantuastichste hart vander werelt beroert soude hebben, seyde het selfde van cleynder waerden te zijn, by het ghene hy haer noch gheuen soude, daer by voeghende die oportunitteyt, also haer man van huys was, *ende* dat zijn liefde eenige recompensie waerdich was. Int eersten en wilden sy daer af niet hooren, maer siende het blincken van die costelijcke steenen, begoste haer opinie te veranderen, seggende met corte woorden, dat sy dat wel doen soude, so verre hy haer versekeren wilden dat dat ter werelt niemant weten en soude, het signet en gaet soo int was niet als dese woorden deden int hayre *van* Partinopeo, met dien heeft oock Alsina hemin zijn oude ghedaente verandert. Lucretia haer beuindende in sulcken faute in haer mans presentie, was niet minder verslaghen dan hy, sy en wisten wat doen, dan het

selfde haer ooghen te claghen, haer gesicht stadich op die aerde houdende. Partinopeo tot hem seluen gecomen zijnde, heeft tot haer geseyt, sout ghy my dan verraden Lucretia, als ghy een vinden sout die my *ende* v eer coopen wilden? die schaemte sloot haer mont, maer meer die spijt, dat sy sach dat sy van haer man bedroghen was, waer door sy sulcken vyantschap tegen hem genomen heeft, dat sy van hem geulucht is, *ende* heeft haer doen brengen by die ghene wiens forme hy aenghenomen hadde, die sy hartelijck willecom was, daer sy oock by ghebleuen is, sonder weder tot haer man te willen keeren? die welcke in dit verdriet door zijn eyghen curieusheyt gecomen sijnde, heeft in groote droefheyt zijn leuen geeynt, bouen dien is hy met sulcken gramschap ontsteken teghen Alsina, als oorsaeck zijnde van alle dit quaet, dat hy haer hooren, sien, noch luchten en mocht. T'welc sy ooc so ter herten nam, dat sy siende dat het anders gheuallen was dan sy meende, want sy gedacht hadde Lucretias plaets te bewaren, *van* Mantua vertrocken is, sonder datmen wiste waer dat sy ghebleuen was. Een troost hadde hy noch in zijn ongeluck, te weten dat nademael zijn huysvrouw van hem gheulucht was, so is hy gaen wonen te lande waerts, also hy door beschaemtheyt zijn hoofd inde stadt niet voort dorfte steken, daer hy alle die passanten die *van* qualiteyt waren tot zijnen huysse leyden, ende beuant door het drincken van zijn glas dat daer van thienen niet een en was, ofte sy droeghen so schoone hoornen als eenich Hart inde wildernisse, hem seluen, vertroostende met het ghemeene spreekwoort.

Tis voor een yder een groot verblijden,
Dat hy heeft gheselschap, in het selfde lijden.

De derthiende gheschiedenisse.

Trufaldijn bemint Roosemonde, die hem haet, ende is verliefte op Polinde, die haer oock hertelijck bemint, Trufaldijn krijcht door middel van Polinde, hoewel sonder sijn weten, Roosemonde in sijn ghewelt, ende haer beyden met ooc haer broeder Horrisel ommebrenghende, wert daer naer oock van Agrican aen een peerts steerte ghebonden, ende alsoo ghedoot.

Int Coninckrijt van Baldaque, regneerden ouer etlijcke Iaren een tyran genaemt Trufaldijn, so wreet ende boosch van natueren, dat Phalaris ende Nero daer goet by gheschenen souden hebben, want hy niet en liet te bedrijuen, dat of met wreetheyt of met verraderie volbrocht mochte worden, ontrent het rijck van desen tyran, woonden een Graef met name Horrisel, so seere in deuchden ende vromicheyt vermaert als die ander in boosheyt, om welcke oorsake Trufaldijn sulcken haet tot desen Horrisel creech dat hy alle middelen sochte om hem om te brengen, ende zijn Graefschap in te nemen, maer Horrisel die zijn verraderye ende tyrannie wel kenden, wist hem so te wachten, dat hy op hem niet gewinnen en coste, want hy hem hielt op een Casteel geheeten Valckenborch, het welcke sonder verraderie onwinnelijck was, also het gheleghen was op een hooghen Steenrots, hebbende maer een engenwech, een mijle lang met een poort, ende die besedt met twee volwercken, van alles wel versien, bouen dese raesden Trufaldijn van liefde, die hy droech tot die suster van dese Graef, genaemt Roosemonde,

niet min schoon van aensicht ende leden, als deuchdelijck, alsoo dat sy alle die vrouwen van dier tijt daer in te bouen ghinc, die welcke hy dicwils aenghesocht hadde, met schoone belooften *van* haer te trouwen, met schoonder ghiften, ia oock met lift, ende practijcke *van* haer noch te doen voeren, maer was al om iet, eensdeels om dat sy, zijn boosch herte wel kennende, haer veel te seer wachten. Eensdeels oock mede om dat sy hertelijck beminde, een ionck, schoon, deuchdelijck ende vroom Ridder, geheeten Polinde, die met haerder liefde niet min ontsteken en was, also datmen wel mochte seggen, dat gheen ghetrouwer paer gheuonden en mocht worden, bouen dien waren sy *van* natueren ende complexie soo ghelijck, dat die een sonder den anderen niet en wilden noch niet en mocht, maer die Graef, om dat het houwelijck hem niet aen en stont, als gheen ghelijc partuer sijnde, heeft daer in niet willen consenteeren, dies Polinde half mistroostich zijnde, is als een vroom Ridder zijn auontuer gaen soecken, hoopende metter tijt so veel vrome feyten van wapenen te doen, dat hy waerdich ghekent soude worden Roosemonde te trouwen, maer zijn liefde, ofte moghelijk zijn quade fortuyn, heeft niet connen verdraghen het afweesen van zijn wel beminden also dat hy swerende contsom die Frontieren, ten laetsten ghearriueert is in die stadt van Baldach, daer hy seer vriendelijc van Trufaldijn, die alle dese liefde wel vernomen hadde, ende door hem zijn verraderye meende te werck te legghen, ontfanghen is, hem alle eere dat hy conste betooghende, bouen dien hem beloouende te doen hebben zijn lief Roosemonde, so verre hy zijn raet wilde volghen, hier wt machmen mercken die vremdicheyt van die liefde, die haer van alle die werelt

mistrout, nochtans elck een gheloof gheeft, want Polinde, so haest niet ghehoort hebbende dese beloften van Trufaldijn, ofte hy heeft terstont vergheten des tyrans leugenen, ende verraderie, hem om hulpe ende assistentie biddende, soo heeft dan Trufaldijn hem voor het eerste gheschoncken een Casteel, leggende een dachreyse van Valckenborch, in welck Casteel hy door een ganc onder die aerde ghemaect comen coste, wt een huuse dat daer ontrent gelegen was. Polinde daer zijn woonplaets ghenomen hebbende, heeft so veel gedaen met heymelijcke bootschappen, ende brieuen, dat Roosemonde hem belooft heeft, haer te laten vinden op een sekere plaets daer hy dan, midts haer tot zijn wijf nemende, mochte voeren, daer het hem belieuen soude, het welcke Polinde met grooter deuotien, ende begheerte ghedaen heeft, haer op zijn Casteel brengende, daer sy met grooter genuchten haer wille volbracht hebben, maer (helaes) niet langhe en heeft die vrolijckheyt gheduert, want Trufaldijn haer beyder compste op het Casteel vernomen hebbende, is met een hoop volcx van onder die aerde ghecomen, ende heeft haer beyde met alle het huys ghesin gheuangen ghenomen, voor het eerste zijnen wil fortselijck met haer ghebruyckende, daer nae heeft hy haer willen dwinghen te schrijuen aen haer broeder, hoe dat sy teghen haer wille wech ende op sulcken Casteel gheuoert was van Polinde, ende dat by so verre hy met een deel van zijn volc daer comen wilde dat hy haer lichtelijc wederom krijghen soude, ende hem gheuangen nemen om zijn ende haer leet te wreken, maer heeft haer daertoe met gheene woorden connen brengen, dies hy haer soo langhe ende sware tormenten aen ghedaen heeft, dat sy int leste ghedwongen is ghe-

weest, zijn boose wil te valbrenghen, ende den brief te schrijuen, die Trufaldijn door een huysman, die nergens af en wist, aen die Graef gesonden heeft. Horrisel den brief ontfanghen hebbende, is terstont met het meeste deel van zijn volck naer het Casteel ghetrocken, om zijn toorn ouer Polinde te wreken, beuelende zijn Neef voor zijn wedercomste, daer niemant in te laten, maer is onderwegen van Trufaldijn met alle zijn volc, die hem daer verbrogen hadden omcinghelt, ende gheuanghen. Een yeghelijck mach dencken in wat een verschricktheyt den ellendighen Horrisel hem gheuonden heeft, siende hem in handen van zijn meeste vyant, hy wilden hem seluen ombrenghen, maer Trufaldijn heeft dat beledt, want hy door hem meenden in te nemen Valckenborch, heeft hem eerst met soete woorden, daer na met groote dreyghementen af ghevraecht die ordre die hy daer gelaten hadde, maer heeft het selfde, wt hem niet connen verstaen, dies hy die soldaten aenghesproken heeft, die welcke wt vreesse vander doot, hem dat altemael te kennen gegeuen hebben, t'welcke Trufaldijn verstaende, heeft zijn volck doen aentrecken die cleederen van die Soldaten van Horrisel met hem ooc nemende sommighe van haer die hy daer toe met schoone belooften cochte, so is hy na Valckenburch ghetrocken, latende die Graef met zijn volck inde bewaernisse van die reste van zijn volck, alwaer gecomen zijnde inden auont, ende die Neef de stemme van die omghecoste Soldaten kennende, heeft sonder achterdencken die poorte gheopent, maer in plaetse van zijn Neef willecom te heeten, is hy terstont om hals ghebracht met alle sijn volc, ende alsoo heeft Trufaldijn dat Casteel inghecreghen, alwaer hy gelaten hebbende een van zijn Houelingen, zijn Heer in

als ghelijck met een sterc Garnisoen, so is hy terstont wederom ghekeert, daer hy die Graef ghelaten hadde, die hy op het Casteel daer Polinde ende Roosemonde, gheuanghen waren gheuoert heeft, om daer zijn wreetheyt te toonen, ouer die onnoosele persoonen, voor het eerste dede hy haer pijnighen met alle die tormenten die hy bedencken conde, van welcke moede zijnde, maer niet versaedt, heeft hy in presentie van Roosemonde, Polinde doen quartieren, ende daer na doen villen den armen Horrisel, dies sy bedruckter zijnde dan Mobe, doen sy haer seuen sonen, ende seuen dochteren in haer teghenwoordicheyt sach doorschieten, daer die tweelingen van Lastona, niet en deden dan die Goden tot haerder wrake te roepen, maer Trufaldijn en ghedoochde dat niet lang, want hy haer ooghen in zijn presentie dede wtsteken, ende haer tonghe af snijden, haer alsoo metter tijt ontleedende. Tot sulcken eynde (beminde Leser) zijn sy gecomen door die onghehoorsame liefde van Roosemonde, ende lichtvaardich gheloof van Polinde, Trufaldijn en heeft ooc die straffe des Heeren niet ontlopen, want ghetrocken zijnde tot assistentie van den Coninck Galafron van Gati. Soo is hy vanden Coninck Agrican van Tartarie die hem beleghen hadde, gheuanghen die hem ghebonden hebbende, aen een peerts steert, heeft doen slepen door den velde, soo langhe dat hy die gheest, die so veel quaets ghevrocht hadde, ghegheuen heeft.

De veerthiende gheschiedenisse.

Cinthia bemint Dellio, ende haet Laselua, die haer bemint, Dellio huwelict aen Angelica, die hem een costelijcken rinc gheeft. De welcke Cinthia van hem begheert, maer wert gheweyghert, daer deur sy haer liefde in een rasende gramschap verandert, ende soeckt hem deur Laselua om hals te brengen, t'welc hy haer belooft, ende tot lidtteecken soude hy haer brengen den ringhe van Angelica, dan Laselua gheeft het Dellio te kennen, die hem den ringe gheeft, hy verclaert aen Cinthia dat hy Dellio omghebracht heeft, ende wert door toedoen van Cinthia gheuanghen, ende ter doot veroordeelt, dan wert door Dellio verlost.

Te Venetien is op een tijt gheweest een courisane ghenamt Cinthia, welke volghende die natuer van alsulcke vrouwen, soo hoouerdich was, dat soo verre haer ouergroote schoonheit die imperfectie niet en hadde bedeckt, sy van niemant versocht soude gheweest zijn, dese dan, onder andere veruolgers, beminde seer een ionc Venetiaens Edelman, met name Dellio, die welcke seer ghesien was, soo om zijn eerbaer wesen, als om die vrome feyten die hy teghen den Turck wtgherecht hadde, die welcke met gheen minder liefde tot haer ontsteken zijnde, bracht zijn iongen tijt met haer ouer, in alle vreuchden die sy bedencken costen, also dat Cinthia daer deur oorlof gaf, alle ander vryers, willende haren tijt, soo niet met eeren, ten minsten met die minste schande met haren beminden Dellio ouer brengen, die welcke in recompensie van dese getrouwicheyt,

haer wederom beloofde, niet te houwelijcken, ende so langhe sy leuen soude, haer alle haer nootdruft ouervloedich te bestellen, eyntelijc so verre hy zijn vrienden daer toe coste verwilligen, als hy hoopte wel ia, haer vetrouwen tot zijn echte huysvrouwe. Ten seluen tijden was tot Venetien een Franchoy's Edelman gheheeten Laselua, seer wel geacht onder die magnifique Messieurs van die stadt, die welcke een innerlijck goet vrient was van Dellio, alsoo gheen broeders den anderen lieuer mochten hebben, desen dan daghelijcx met Dellio conuerseerende. Soo is het gebeurt op een tijt dat hy met hem by Cinthia ghegaen is, die welcke hy so haest niet ghesien en heeft, ofte hy en is tot steruens toe niet haer liefde onsteken, hy timmerden veel Casteelen in Spaegnen, niet wetende hoe hy zijn saken soude aenlegghen, aen d'een sijde vertroosten hy hem seluen, denkende dat hy alsulcke vrouwen een yeghelijck om zijn ghelt willecom is, hopende met een dousijn croonen dese swaricheyt van zijn hert te drijuen, aen d'ander sijde ouerdacht hy die leelijcke treeck die hy aen zijn vrient spelen soude, wiens vrientschap hem meerder was, dan alle de vrouwen van Venetien, alsoo dat hy niet en wiste wat doen, dan alleen zijn ongheluck te beclaghen. Ten laetsten heeft hy, door die groote liefde ghedronghen zijnde, haer aengesocht, heymelijc haer groot gelt beloouende, so verre sy hem wilde complaceeren, maer die bootschap werde soo qualijck genomen van Cinthia, dat sy hem daer na noyt en wilde wederom aanspreken, ia met een gesicht contenteeren, dies hy de liefde, ende vrouwen veruloeckende, dachte naer Vrancrijc te trecken, hopende die liefde met Italien gelijk te verlaten, so is dan Laselua na Dellio ghegaen, hem segghende, hoe

dat hy brieuen van zijn vrienden ontfangen heeft, waer door hy ghenootsaecht is na Vranckrijck te trecken, maer dat hy hoopte haest wederom te comen, so verre zijn saken na zijnen sinne ghinghen. Dellio dit hoorende werde seer bedroeft, niettemin wel merckende wt die continantie van zijn vrient, dat het wat anders was dan vriendne brieuen, dat hem lette ofte moghelijk yet ghehoort ofte ghemerckt hebbende, van de liefde die Laselua tot Cinthia droech, begoste hem te bidden, dat hy toch so niet en wilde vertrecken, ende haer vrientschap, die so groot was verlaten, soo verre daer yet was daer hy hem in coste behulpelijck zijn, dat hy dat seer gaern doen soude, ia alwaert ooc dat hy Cinthia, die hy nochtans als sijn hert minde, begeerde, dat hy daerom zijn hertopentlijcken wilden wtspreken. Laselua dese woorden hoorende, bleef staen als een die opgetrocken is, ouerdenckende aen die een sijde die groote vrientschap van Dellio, ende zijn liberael presenteeren, het welcke die eere ende schaemte verboden t'accepteeren, aen die ander sijde ouerwonnen zijnde van die groote liefde, dachte sijn herte Dellio te kennen te gheuen, met intentie trouwen van te vertrecken, ende sijn vrient van sijn presentatie te bedancken, dies hy hem zijn liefde, ende het weygheren van Cinthia te kennen ghegeuen heeft, ende dat dit die oorsake van zijn vertrec was, dat hy niet en wilde met sulcken leelijcken vleckte te besmetten die vrientschap die hy met soo grooten getrouwicheyt begost, ende onderhouden hadde hopende dat, soo verre sijn herte door des luchts veranderinghe, veranderde hy haest weder comen soude, hem voorts bedanckende van zijn groote vrientschap die hy altijd ghedachtich sijn sal, om die te recompenseeren als hem die occasie

presenteeren sal, Dellio dit verstaende was niet min verschrickt, dan Midas voelende zijn Esels boren, als hy ouerdacht het bitter scheidt van Cinthia, niettemin in hem meer vermengende die eer, ende vriendschap dan die wellusticheyt, heeft van hem begheert, nae zijn beclach van zijn lang stilswijgen, dat hy wt zijn sin soude sette zijn *vertrec*, want hy self soude zijn die hem soude doen vercrijghen die liefde van Cinthia, *ende* is also sonder antwoord te verwachten, van hem gescheidt, gaende na het huys van Cinthia, om zijn beloften te volbrengen die welke hy alle vriendschap, ende caresse getoont heeft, die hy bedencken coste, om beter tot zijn voornemen te gheraken, maer so haest en begoste hy van Laselua niet te spreken of Cinthia die hem dootlijck haette, begoste op te stijgen, ghelijck een slanghe die ghetreden wort, hem zijn onghetrouwicheyt verwijtende, bouen dien hem Beul ende verrader van haer eer noemende, ende swoer in zijn presentie dat niemant *dan* hy het hert van Cinthia hebben eirsoude, alsoo dat Dellio in plaetse *van* goede nieumaren dien hy meende te brengen aen zijn vriend, hem vercondichde die dootelijcke sententie, *ende* dat hem meest quelde, was dat Laselua dencken soude dat hy niet oprechtelijck met hem gehandelt soude hebben, maer dat hy Cinthia teghen hem opgheroyt soude hebben, in plaetse van ten besten te spreken, ende haer tot zijnen wille te brengen, middeler tijt so ist ghebeurt dat die vrienden van Dellio, zijn ongheschickt leuen siende, hem gheraden hebben te huwelijcken, het welke sy hem met so veel, ende goede redenen vertoont hebben, zijn profijt te zijn, dat hy daer in geconsenteert heeft, dies zijn vrienden hem op zijn woort nemende, het houwelijck gemaect hebben

van hem, ende een ionghe Iofvrou van Venetien, ghe-naemt Angelica, die in schoonheyt ende goede gratie gheen ander dochter en secondeerden, maer wel eer te bouen ghinc, om dese aliantie te beuestighen, so gafse hem een seer schoonen rinc, die Dellio alsoo veel als zijn leuen estimeerden, door die groote affectie die hy tot zijn beloofde droech, Cinthia dit al verstaen hebbende, ende haer van Dellio niet alleen verlaten, maer oock mede bespot zijnde, heeft haer groote liefde in sulcken rasernie ende gramschap verandert, dat sy haer seluen het leuen ghenomen soude hebben, soo verre sy niet en hadde gehoopt haer te wreken van dellio, ende zijn bruyt tot coste van haer alder leuen. So ist dan ghebeurt dat Dellio op een achter middach ghecomen is by Cinthia, die welcke hem vriendelijck, hoe wel vol gramschappen ontfinck, haer ghelatende oft sy nieuwers af hadde gheweten, onder alles heeft sy ghesien die rinck die Dellio van zijn Angelica gecregen hadde, die sy van hem begheerde te schenc, t'welck haer Dellio weygherde, om dat sy hem van so goeden handt ghecomen was, waer wt Cinthia wel merckte dat sy hem van Angelica ghegheuen was, dies sy heel toornich zijnde, ende alle simulatie op een sijde settende, hem zijn ontrouwicheyt ende ghiericheyt verweten heeft, ende also hy haer so cleyne sake als een rinck weygerde, so wast ooc niet vreemt, indien sy hem haer vrientschap ende huys weygherde, dat hy vry heen gaen soude, hem beroemende een vrou bedroghen te hebben, maer dat het moghelijc al niet te lacchen vergaen soude. Dat gheseyt hebbende is sy terstont in een gaelderie gegaen, Dellio daer alleen latende, die welcke verwondert zijnde, oft hijt te Ceulen hadt hooren donderen, is na huys ghegaen weynich haer drey-

ghementen ende spijtighe woorden achtende, hier en tusschen Laselua niet connende vergheten de liefde tot Cinthia, dachte die van outs, ende van nieuws te beghinnen, alsoo hy dat nu vryelijck doen mochte, want Dellio haer verlaten hadde, dies hy zijn wandelinghe voorby haer deur maeckte, haer oock mede door oude vrouwen versoeckende. Cinthia die niet en dachte *dan* om haer te wreken, dachte desen Franchoys daer toe te ghebruycken, dies sy hem goet samblant toonden, en int leste by haer dede comen, al waer Laselua zijn groote liefde *ende* getrouwicheyt van nieuws verhaelt heeft, waerom Cinthia, hem willende ondersoecken tot hem aldus ghesproken heeft, mijn Heere dat ick tot deser tijt toe v liefde niet en hebbe gherecompenseert, comt niet daer door dat ick aen v ghetrouwicheyt twijfelde, maer door die affectie dien ick tot Dellio droech, die welcke my v deuchden ende perfectie niet toe liet te kennen. Nu is v wel kenlijck het onghelijck ende iniurie die hy my ghedaen heeft, die oock soo zijn datse sonder zijn ofte mijn doot niet wtghewist en connen worden, is daerom v liefde tot my so groot als ghy segt, so begheerde ick van v ende bidde oock mede met gheuonden handen, dat ghy Dellio wilt om brengen, *ende* my tot een waerteecken van dien, brengende die ringe die hy aen zijn hant draecht, t'welck ghedaen hebbende, soos al ick ghereet sijn te doen al wat ghy van my begheeren sult. Laselua dese woorden hoorende, bleef also stom staen als Beffus, hoorende die swaluwen zijn moort wtbrenghen, maer int leste tot hem seluen comende, heeft haer beloofd haer wille te volbrenghen, *ende* is also van haer ghescheyden, Eolus en aenuecht met alle zijn winden, *ende* goluen gheen schip so seer als het hert van desen Franchoys be-

streden wert, met verscheyden gedachten, aen d'een sijde, die groote liefde, ende aen d'ander sijde, die groote vrientschap hem beuechtende, maer die deucht int eynde die ouerhandt nemende, heeft hy voor hen genomen wederom na Vrancrijc te trecken, waerom hy alle zijn goet gepackt heeft, t'welc al ghereet zijnde, is hy by Dellio ghegaen, die hy van zijn vrientschap grootelijck bedanckt heeft hem zijnen dienste presenteerende tot allen tijden, voorts dat het hem seer leet was, dat hy zijn geselschap verlaten moeste, maer dat sulcx noch beter was, dan een arger. Dellio verwondert zijnde van sulcken subijten vertreck, heeft hem ghebeden te willen segghen, die oorsaeck van dien, ende dat hy ten minsten, so langhe wilde blijuen tot dat hy zijn bruyt getrouwt soude hebben, om met zijn persoon zijn feeste te vereeren, voorts en coste hy niet laten hem te beclagen, van die cleyne vrientschap dien hy tot hem droech, want waer sy als sy behoorde te wesen, te weten conform die sijne, hy soude zijn saken teghens hem so secreteet niet houden, maer het selfde ontdecken, want een ghetrouwe ende oprecht vrient niet en behoort yet verolen te houden, aen die ghene die hy kent hem te beminnen, ende waerdich zijn te verstaen, zijn secreete gedachten. Laselua door dese woorden ghemoueert zijnde, heeft hem alle die sake naechtelijc ontdeet, hoe dat Cinthia van hem begheert hadde dat hy hem ombrenghen soude, ende tot kennisse van dien, haer brenghen den rinc die hy van Angelica ghecreghen hadde, want sy wel versektert is, dat die sonder het leuen v niet benomen en sal worden. Alsoo ick dan hier niet leuen en can sonder te verweruen die liefde van Cinthia, die my duysent dooden doet steruen, ende ick daer toe niet comen en

can, sonder te bedrijuen het ongoddelijckste, ende veruloeckste feyt dat oyt by menschen aengericht is, soo heb ick lieuer te schouwen die plaets, daer my alle daghe sulcke swaricheyden voorschijnen, ende voor ooghen gheleyt worden. Dellio dit verstaende, en wist wat resoluereen, in hem seluen ouerdenckende, het quaet dat hier wt mochte comen, willende niettemin zijn vrient by hem houden, heeft hem aldus geantwoort, Laselua die weynich diensten dien ick v ghedaen hebbe, zijn oorsaeck van v mistrouwen teghen my daer ick my anders grootelijck af soude beclaghen, dan om te toonen dat v presentie my aenghenamer is, dan eenich iuweel, hoe lief ick het selfde soude moghen hebben, so sult ghy mijnen raet volghen, om tot v begheerde te comen, wy sullen een questie maken in een geselschap, dan sullen wy beroepen den anderen des anderen daechs buyten te comen vechten, alwaer zijnde ick v mijnen rinck gheuen sal, om die Cinthia te brenghen, ende ick sal middeler tijt gaen op een pachthoeue, dien ick hebbe seer eenich geleghen, alwaer ick bliuen sal, tot dat die gheleghentheyte hem sal presenteeren, om weder nae Venetien te trecken. Laselua hem wel beschaemt vindende, door die woorden ende vrientschap van dellio, heeft die nochtans door die liefde van Cinthia gedwongen zijnde, aenghenomen. Cortelijck daer nae Dellio comende met een geselschap Masquers, heeft crackeel ghenomen teghen Laselua, ende den anderen heroepen te comen vechten ouer het water, het welcke sy sanderen daechs deden, maer gecomen zijnde te meestre heeft Laselua die bagge genomen, ende Dellio is na zijn hoeue gegaen. Laselua inde stadt ghecomen zijnde, is terstont na het huys van Cinthia ghegaen, hopende te vercrijghen het loon van

zijn lange dienste, maer was wel verwondert dat sy hem dede segghen, dat sy sieck was, ende dat hy den anderen dach weder comen soude, het welcke hem seer dede verschricken, ende oock mede berouwen, dat hy om harent wille gheleden ende gedaen hadde, vreesende het ghene t'welcken hem daer nae ghebeurt is, dachte niettemin daer weder te gaen, Cinthia daer en tusschen heeft ghesonden aen die vrienden van Dellio, haer te kennen gheuende, dat Laselua Dellio vermoort hadde, ende so sy morgens tot haren huuse wilde comen, sy soude het selfde haer doen hooren, wt zijn eygen mont. Die vrienden dit verstaen hebbende, hebben goet geuonden te hemelen in het huys van Cinthia een Notaris, ende ses Sergeanten om te aenhooren zijn confessie, ende hem daer op t'apprehendeeren, ghelijck het gedelibereert was, so wordent oock ghedaen, want Laselua by Cinthia ghecomen zijnde, heeft haer die rinck ghegheuen, haer die doot van Dellio, door hem gheschiet vertellende, ende hoe het selfde toe ghegaen was, maer in plaetse van die vreuchde die hy met haer meenden te hebben, is hy van die Sergeanten gheuanghen ghenomen, ende in een doncker gadt ghestelt, alwaer zijn confessie hem voor gelesen zijnde, van die doot van Dellio voor die Rechters sonder die t'ontkennen, dachte wel dat het niet minder costen en soude dan het verlies van zijn hoofd, dies hy niet en dede dan den dach sijns gebooren met die vrouwen liefde te vermaledijen, zijn ongeluc met veel tranen beschreyende, Angelica ten anderen sijde verstaen hebbende die door van Dellio, beschreyde nacht ende dach zijn ende haer ongheluck, waer door sy in een sware sieckte gheuallen is, t'welck de loose Cinthia verstaende is tot haren huuse ghegaen, ende by haer

comende heeft tot haer gheseyt: ick verwonder my seere Angelica, dat ghy beschreyt een die v hate, maer om v remedie ben ick hier ghecomen, ende voorts halende den rinck die sy door Laselua becomen hadde, heeft haer die ghegheuen, segghende desen rinck die van v ghecomen is, heeft hy my ghegheuen, so haest hy die van v ontfanghen hadde, daer by voeghende dat hy noch met v noch met u rinck, noch met v vrientschap, niet te doen en hadde, ende hoe wel hy v belooft hadde te trouwen, dat hy dat euen wel niet doen en soude, maer dat hy met my begheerde te leuen, ende te steruen. Al daerom beclaecht niet die ghene die v soo weynich achte, maer in plaetse van haer te vertroosten, was dit een nieu assaut aen haer hert, als sy, dit geloouende, ouerdacht die gheueynstheyt, ende verraderye van Dellio, alsoo dat haer sieckte daghelijcx argherde. Dellio midderlertijt denckende dat zijn vrient langhe genoch zijn gheuuchte ghehadt hadde, ende haeckende na zijn Angelica, is hy heymelijck ende onbekent te Venetien ghekeert, alwaer hy is gaen logeeren in een herberghe, achter af staende, om te vernemen hoe die saken ghingen, maer heeft wel een droeuige mare verstaen, want die waert (die hem niet en kenden) hen vertelt heeft, hoe dat alle die stadt in roeren was, om die doot van een ionck Edelman genaemt Dellio, die omghebracht was van een Franchoy, die ghecondemneert was, morghe zijn hooft te verliesen. Dellio die nacht met grooter onrust ouergebracht hebbende, is smorgens ghegaen naer het pallays, om zijn vrient te verlossen, alwaer hy nauwelijcx ghearriueert was, ofte hy sach den ongeluckigen Laselua aencomen om te ontfanghen zijn sententie van dei Rechters, die daer geseten waren, maer

Dellio dat niet connende verdragen, maer het volck dringhende, heeft hem den Rechters laten kennen, ende den Franchoys ontschuldicht, haer alle die gheleghentheyte te kennen gheuende, dies Laselua met grooter blijfchap ontslaghen is gheweest, ende van Dellio in zijn huys ghebracht, die hem daer latende na Angelica gegaen is, om met haer te verblijden, maer verstaen hebbende, dat sy naerder die doot was dan het leuen, meenden terstont doot gebleuen te hebben, maer wat versterckt zijnde, is by haer ghegaen, haer met alle middelen vertroostende, maer sy door spijt van zijn onghetrouwicheyt ofte door swackheyt en antwoorden hem niet, dies hy wt de vrienden verstaen heeft het ghene Cinthia bedreuen hadde, waer door hy alle die Historien vertelt heeft, tot groote vreucht van alle die omstanderen, maer principalijck van Angelica, die welcke het selfde verstaen hebbende, heeft terstont door die blijfchap beghinnen te beteren Cinthia ghehoort hebbende, hoe dat Dellio noch leefde, ende Laselua verlost was, is terstont door vreesse van Venetien ghetrocken, sonder datmen oyt conde vernemen waer sy ghestouen ofte gheulogen was. Laselua na die feeste van Dellio, is na Vrancrijck ghereyst, daer een beter fortuyn verwachtende, latende Dellio met zijn Angelica in grooter ghenuchte haer tijt ouerbrenghende ende voleynden.

De vijfthiende gheschiedenisse.

Caltan doorsteeckt binnen Roomen een Guibellins edelman, ende vlucht tot Milanen, daer hy verliest op een weduwe, genaemt Hippolita, die hy heymelijcken trout, wert daer na grootelijc veruolcht om den dootslach, hy valt door raet van Hippolita den Keyser te voet, ende crijcht genade, maer vergheet voorts Hippolita, de welke den Keyser ooc te voet vallende, ouer Caltan claecht, eyntelijck door beuel des Keysers trouwen malcanderen, ende leuen vredelijck t'samen.

Ten tijden dat gantsch Italien ghedeylt was, in die partijdicheyt van die Guibellins, ende Guelphens, ende den Keyser Coenraet de derden, gheheeten den Guibellin, veruolchden Wolphert Hertoge van Beyeren, om dat hy die partye vande Guelphens fauoriseerden, so wasser tot Roomen een ionc edelman ghenaemt Caltan, die welke seer dreef die partye vande Gulphens, also hy niet minder erfgenaem en was van zijn ouders crackeel, als van haer goet dat seer groot was, dese Caltan op eenen tijt ghemoetende een Guibellins edelman, heeft met hem twist ghemaect, ende na veel woorden hem dootghesteken, maer nae het werck berouden hem de daet, want hy hem so haest niet sach ligghen, ofte hy begoste ouer te dencken wat hy gedaen hadde, ende hoe dat hy oorsake was van zijn eyghen bederffnisse, niettemin makende vande noot een deucht, heeft hy also veel ghelts ghenomen, als hy by een coste crijgen, ende is ghevlucht te Milanen, alwaer daghelijcx gaen wandelende met die edel

luyden, hy op een tijt ghemoet heeft een seer schoone weduwe van goeden huysse gheheeten Hippolita, die welcke hy so haest niet ghesien en heeft, oft hy heeft al zijn viericheyt laten vallen, gheuende zijn hert in haren handen gheuangen, dies hy terstont verspiet hebbende waer dat sy woonde, ende waer dat sy te kercke ghinck, so heeft hy daer nimmermeer gefaelgeert daer te comen, niet om Godt te bidden, maer om zijn ooghen te verclaren, ende duysent sotte fantasien ouer hoop te halen, int eynde heeft hy hem verstout, ende soo sy wt die kerck ghinck, heeft hy haer onder den arm genomen, om haer na huys te gheleyden, haer onder wegen zijn liefde met veel woorden ontdeckende, *ende* biddende te willen medelijden hebben, met *een* die sonder haer goede gratie niet en wilde noch en coste leuen. Hippolita die alsulcke bootschap niet gewoon en was te hooren, werde heel met gramschap ontsteken, maer aenmerckende die schoonheyt, ende goede gratie vanden Orateur liet die toorn wat sincken, maer willende hem nochtans antwoord gheuen, so het haer betaemde, heeft tot hem gheseyt, dat sy grootelijcx verwondert was van zijn stouticheyt, daer hy noyt yet in haer ghemerckt hadde, om die selfde daer op te fondeeren, ende so hy hem ondervraecht hadde van haer persoon, ende conditie aeler hy dese woordne gebruyckt hadde, so soude hy wel verstaen hebben dat sy niet en was *vande* ghene die haer delecteeren, int onderhout *van* die edelluyden, maer alleen in haer hert ghegraneert droech haer ouerleden man, voorts dat hy wel ende wijselijck doen soude, end ehem adresseeren aen die ghene daer hy beter toegang, ende beter onthaelt soude zijn, want hy van haer niet dan een weygheringhe verwachtende was, met dese woorden is sy

voor haer deur gecomen, daer sy hem goeden dach segghende in ghegaen is, sonder zijn antwoord te willen hooren, Caltan hem soo alleen vindende en wiste wat doen, dan aleen hem te beclagen vande wreetheyt van zijn Hippolita dien hy dachte te verlaten, blussende die brant als sy eerst beghint, maer in hem seluen daer na ouerdenckende haer schoonheyt ende goede gratie, so dachte hy zijn voornemen te continueeren hem seluen met het gemeenen spreekwoord vertroostende, dat die boom vanden eersten slach niet en valt, ende hoe meerder vyant hoe grooter victorie, so heeft hy dan dagelijcx die ronde gedaen, voorby haer huys, op hope oft hy haer eens inde veynster mochte sien, maer zijn gheluck en was soo goet niet dies hy half desperaet zijnde, hem geadresseert heeft aen haer Cantenier, haer biddende zijn woort te willen houden, daer by voegende eenige gout clinckende redenen met beloofden van beter, so verre hy tot zijn begeerte quame, Perrina (want alsoo die Camenier heete) seer deuoot zijnde tot Ian Guldemont, heeft hem haer hulpe belooft, dies hy haer een brief ghegheuen heeft, om aen haer Iofvrou te presentereen, t'welc sy ghedaen heeft, daer by voeghende soo veel redenen ende woorden, als dat Hippolita half door die woorden vanden biref, ende helf door die persuasien van haer Camenier verwonnen zijnde, consent gaf dat hy haer sauonts soude comen spreken, denckt niet dat Perrina traech was om Caltan dese bootschap te brenghen, noch Caltan om daer in te obedieeren, want den auont so haest niet gheuallen en was, ofte hy ghinck na het huys van zijn beminde Hippolita, daer hy van Perrina heymelijck ingelaten is, ende by zijn rebelle vriendinne gheleyt, wat wil ick v veel segghen wat tusschen dese twee

gheschiet is, een yghelijck mach het dencken die het besocht heeft, hoe haest het vier die stoppeln aensteeckt, soo veel ist dat hebbende Caltan, ende Hippolita na veel woorden den anderen in presentie van Perrina ghetrou, sy den gantschen nacht in grooter vreuchden ouergebracht hebben, maer niet langhe en heeft dese blijschap geduert, sonder in meerder droeffnisse te veranderen, wnat die pays ghemaect zijnde, tusschen den Keyser, ende den Hertoghe van Beyeren, door het oueruallers vande Guelphens, so heeft die Iustitie, haer macht weder ghecregen hebbende, gheinquireert tegens alle die Guelphens, die yet bedreuen hadden, daer Caltan een vande principaelsten af was, alsoo hy omghebracht hadde, eene die den Keyser in zijn leuen seer aenghenaem was geweest, *ende* bouen dien te Roomen al ghecondemneert was zijn hoofd te verliesen, also dat hy door vrees niet meer by daghe, maerby nachte zijn huysvrou ghinck besoecken, maer zijn vyanden hebben hem so wel bespriet, dat op een auont soo hy meende te gaen besoecken zijn Hippolita, sy hem voor haer deure met haer sessen seer dapperlijck bespronghen hebben, ende hoe wel hy hem vromelijck weerden, soo ghequetst dat hy ter aerden als een doot mensche gestort is, sonder hant ofte vinger te verroeren, daer sy hem in sulcken ghesteltenisse ghelaten hebben. Hippolita dit gerucht, ende haer mans stemme ghehoort hebbende, soo heeft sy die deure open ghedaen om hem te salueeren, maer vont hem so ghewont, ende bebloet dat sy grootelijcx twijfelden, oft hy leuende oft doot was, heeft hem niet te min met hulpe van haer dienaer, ende Camenier op een bedde gedraghen, alwaer sy so grooten rouwe, ende misbaer bedreef, dat so verre Caltan niet weder tot zijn sel-

uen ghecomen en ware, sy haer seluen omgebracht soude hebben, maer zijn leuen vernemende, heeft terstont om een expert Churgijn ghesonden, haer bekende, die welcke daer comende het bloet ghestelpt heeft, *ende* hebbende daer na zijn wonden verbonden, is hy terstont ghedraghen in een huysken van een schamele weduwe door vreesse vande Iustitie, het welcke seer wel te passe quam, want hy nauwelijcx achter wt ghedraghen was, ofte die Sargeanten liepen die voor deure op, die hem quamen soecken, hem soeckende bouen ende beneden, niet latende een Koffer ofte Casse sonder die selfde te openen, maer hem niet vindende, sijn sy *van* daer ghescheyden, niet met haer dragende dan duysent iniurien, ende verwijtinghe die daer vloeyden wt die mont vanden half rasende Hippolita, veel dagen passeerden sonder dat yemant wiste waer dat Caltan ghelogeert was, maer den tijt die alle dingen int openbaer brengt, heeft het selfde ontdeckt, door het wt ende ingaen vande Churgijn, Hippolita die het oor, *ende* een ooch inde wint hadde, heeft dit vernomen, ende Caltan te kennen ghegheuen, die hem in sulcken noot siende dacht te ghebruycken d'wterste remedie, ende hem seluen te gaen werpen voor die voeten vanden Keyser, willende lieuer eens steruen *dan* altijd in vreesen te leuen, heeft daerom het selfde aen Hippolita ghecommuniceert, *ende* oock mede goet doen vinden, maer die meeste swaricheyt was hoe dat hy wt het huys, ende wt die stadt geraken soude, sonder bekend te worden, want hy al verspeit was, eyntelijck hebben sy ghesloten dat die dochter vande weduwe daer hy ghelogeert was, die lang ende frisch *van* persoone was, smorghens soude gaen tot die Churgijn, ende haer daer en mans cleederen cleeden, also met hem comende,

als zijn dienaer, welc habijt Caltan terstont aentrecken soude, ende ander t'dexel van te gaen halen dat hy vergheten hadde, hem te salueeren met een peert dat sy hem soude doen gereet houden buyten die stadt, het welcke looselijcken bedacht zijnde, is noch gheluckigher volbracht, want Caltan onbekent ghepasseert zijnde, voorby die ghene die hem quamen soecken, is wt die stadt geraeckt, ende na Naples daer die Keyser doen ter tijt was, haestich heen gereden. Nauwelijcx en mocht hy wt die stadt zijn, ofte die Iustitie quam hem soecken, maer sy en vonden niet, dan die Barbier, die welcke aen de weduwes pols tasten, sy die crancke grootelijcx makende, also dat sy wederom, alle hoecken ende winckelen doorsocht hebbende, wech gegaen zijn met schanden, Caltan daer en tusschen tot Naples ghecomen zijnde, heeft op een morghenstont den Keyser wt die Misse comende, te voet gheuallen, segghende: Alderdoorluchtichste, ende hoochmoghenste Keyser, is dat het waer is dat die grootste victorie, di eenich Prince vercrijgen can ouer zijn vyanden is, hem zijn gramscha te vergheuen, als hy hem in zijn handen heeft, want hy dat doende, zijn vyant ende hem seluen verwint, soo en twijfele ic niet of v Majesteyt sal dat niet achter wegen laten, onder so veel schoone victorien, die v Majesteyt op zijn vyanden gewonnen heeft, op dese versekeringhe, onuerwinnelijcke Keyser, heb ick my deruen presentieren, voor die voeten van v Majesteyt, oft om te vercrijghen ghenade, van alle die fauten dien ick bedreuen hebbe, of te steruen door het beuel vanden vroomsten Keyser die daer leeft, siet daer om voor die voeten van v Majesteyt legghen den ongheluckighen Caltan die v Majesteyt heeft doen soecken, door gantsch Italien hem seluen pre-

senteerende, om te verwachten alsulcke sententie als v Majesteit ouer hem gheuen sal, den Keyser verwondert zijnde, *van* die vromicheit, ende stout bestaen van Caltan, heeft hem zijn fauten niet alleen vergeuen, maer hem door zijn vromicheit een van zijn meeste fauoriten ghemaect, tot grooten lof van zijn Majesteit, ende verwonderinghe van zijn Heeren. Caltan hem aldus gefauoriseert vindende *van* den Keyser, heeft zijn huysvrouwe Hippolita, die hem soo dickwils het leuen ghesalueert heeft, vergheten, sonder haer te laten weten een oft ander, die welcke door veel quade fanasien haer seluen quellende, heeft haer dienaer met brieuen aen Caltan afgeueerdicht, die welcke tot Naples comende wel vont den selfden Caltan, maer niet het selfde hert dat hy te Milanen hadde, want hy gheen werck en maeckten, noch van Hippolita, noch vanden brief, noch vanden bode, die hy weder om sont met een sobere antwoord, die nochtans wel merckte dat hy op een ander plaets vrijdde. Hippolita en hadde so haest niet gehoort het rappoort van die bode, noch oock gelesen die brief van Caltan, oft sy wert terstont merckende zijn ontrouwicheit, dies sy seer ontstelt wert, niettemin hopende dat die Keyser so goedertieren soude sijn om haer Iustitie t'administreeren, als hy geweest was int vergeuen van die fauten van Caltan, is sy met haer dienaer ende Perrina na Naples getrocken, alwaer comende, heeft sy den Keyser waer ghenomen, so hy na die kercke ghinck, ende hem te voet vallende, heeft aldusdanighe woorden gesproken. Ten is sonder reden niet alderdoorluchtichste Keyser dat v Majesteit van alle die werelt ghepresen wort, so om die groote victorien, als om die Iustitie die v Majesteit aen grooten, ende cleynen ad-

ministreert, alsoo dat ick niet waerdich soude zijn te leuen, so ick my aen yemant anders, van een *van v* Majesteyt Hofghesin veronghelijckt vindende, adresseerde, dan aen *v* Majesteyt, ist dan dat sy straffens waerdich zijn die haer leuen tot verscheyden reysen te leen houden (naest Godt) van yemant ende die selfde in recompentie, het meeste leet vande werelt betoonen, soo is Caltan de ghene die den straf verdient heeft, ende ic die verdienste van zijn leuen gepreserueert te hebben, want hy nu in meerder crediet zijnde by *v* Majesteyt dan hy was, des hy my met schoone woorden bedrooch, ende ten houwelijck nam, begeert nu een ander te trouwen, het welcke my *v* Majesteyt ootmoedelijc doet bidden hem te willen dwinghen, zijn beloften te voldoen, want anders die groote vrijheyte die ick hem op zijnen eedt toeghelaten hebbe, soude die Beul zijn van mijn leuen, die Keyser verwondert zijnde van die wijsheyt van Hippolita, ende onghetrouwicheyt van Caltan, heeft terstont om hem gesonden, gaende voorts na die kercke. Caltan die bootschap ontfanghen hebbende, is heel perplecxt na die kerck ghegaen, sorghende dat yemant ouer hem geclaecht hadde, comende dan voor zijn Majesteyt so heeft hem die Keyser met een straf wesen ghevraecht, oft hy die vrou wel kende, hem Hippolita toonende, die daer stont en schreyde, Caltan wel verschrickt sijnde dat hy Hippolita daer sach, antwoorde haer seer wel te kennen, want sy hem zijn leuen beschermt hadde. Doen vraechde hem die Keyser ofte hy haer beloofte hadde te trouwen, doen wast dat Caltan hem beswaert vont, niettemin ouerdenckende Hippolitas liefde, ende wat sy voor hem ghedaen hadt, oock mede vreesende die wreede Iustitis vanden Keyser: antwoor-

de dat hy haer trou belooft hadde, ende dat hy te vreden was t' selfde te volbrengen, soo het zijn Majesteyt beliefd, ende zijn alsoo door des Keysers beuel ghetrou, die welcke Caltan om zijn groote stouticheyt, ende vromicheyt met een schoon officie versien heeft, die welcke daer na den Keyser ghetrou blijuende tot inder doot, zijn tijt met genuchten, ende omcinghelt met kinderen, met Hippolita in groote eendrachticheyt ouergebracht heeft.

De sestiende gheschiedenisse.

Diego bemint Catulle, hy wert van haer met gelijcke liefde bemint, maer door ongeluc vande Mooren gheuanghen sijnde, verliefde op hem Mandoque des Conincx Airadins dochter, Catulle vercoopt al haer bagghen, ende iuweelen, ende treckt in mans cleederen, om hem te verlossen, ende verrantsoenen, maer wert gheuanghen van de Mooren, ende te coop gebracht, Diego coopt haer om t'ghelt dat Mandoque hem gaf, daer deur hy in twist geraeckt, met eenen Moor die hy doorsteect, ende wert met Catulle gheuangen, ende ter doot veroordeelt, maer werden deur Mandoque verlost, ende vry ghemaect.

Regneerende den Keyser Carolus, den vijfdn van dier name, die het geluc van zijn wapenen aende Christenen, ende Turcken heeft doen dier becoopen, soo wasser tot Barsolona, hoofstadt van Catalogne een edelman gheheeten Diego, die welcke om zijn courtoi-

sie, schoonheyt, *ende* goede gratie in alle gheselschap van Iofvrouwen seer aengenaem was, desen dan zijnen tijt passeerende in Mommeryen, Danssen, *ende* dierghelijcke ghenuchten, heeft ten laetsten niet connen vlieden, t'ghene het welcke alsulcke ledighe exercitien met hem brenghen, te weten die liefde, want op een tijt gebeden zijnde van een van zijn daghelijcx gheselschap, om een Masquarade met hem te doen in een gheselschap, daer zijn meestersche was, heeft het selfde niet willen weygheren, den tijt ghecomen zijnde, zijne derwaerts gegaen, alwaer den amoureuken Edelman niet ghefaelgeert en heeft, hem t'adresseeren aen zijn alderliefste, maer helaes hem is ghebeurt t'gene het welcke geschiede den Coninck van Lidien, die sijn huysvrou naeckt toonde, aen sijn vrient Gijges want Diego so haest dese Iofvrou ghenaemt Catulle niet gesien en heeft, oft hy is met grooter liefde tot haer ontsteken gheweest, heeft daerom nae dat sijn compaignon gedanst hadde, tegens haer een Mommecanse gheworpen, om een esmeraude, die welcke ghewonnen hebbende, hy haer badt te willen nemen tot een arnpenninc van zijnen dienste, Moncler (also was den anderen Edelmanns name) dat hoorende, met gramschap *ende* ialoursie ontsteken zijnde, heeft hem die Iofvrou wt die handt fortselijck ghenomen, also hy daer mede meenden dte danssen, Diego om het respect van t'geselschap heeft dat laten passeeren, dan so haest en waren sy buyten die deure niet, ofte sy bestonden te vechten, daer het ongeluck viel op Dieo, die dweers door sijn lijf van sijn partye ghesteken worde, alsoo dat hy voor doot ter aerden viel, die welcke hem voort afghemaect soude hebben, hadde hem dat van d'anderen niet beledt gheweest, die hem raden te

vlieden, ende zijn leuen te salueeren. Diego werde terstont tot zijnen huys gebracht, daer Doctoren noch Chirurgijns niet ghespaert en worden, die welcke die wonde getent hebbende, beuonden die selfde niet dootelijc te zijn, tot groote blijchap van alle zijn vrienden, den anderen dach soo werdet door die *gantsche* stadt verspreydt, hoe dat Moncler ende Diego om Catullens wille gheuochten hadden, ende hoe dat Diego dapper ghequetst was. Catulle die ghehoort hebbende, heeft groot medelijden ghehadt met Diego, ende alle zijn gauen der natueren ouerdenckende, heeft hem beghinnen te beminnen, alsoo dat sy van Moncler ofte yemant anders noyt en wilden hooren spreken. Na *een* deel daghen Diego ghenesen zijnde, van die lichamelijcke quetsure, begonste te dencken hoe hy die *vant* herte oock soude genesen, heeft daeromme beghinnen te passeeren voorby dat huys van Catulle, *ende* so hy haer aen die veynster sach, so groeten hy haer met sulcke groote reuerentie, ende hertelijcke oochwerpinge, dat sy wel *consten* mercken wt wat oorsaken het selfde gheschiede, ende aen wat heylich die beuaert adresseerde, dies sy haer wel gheluckich estimeerde, van sulcken perfecten Edelman bemint te zijn, hem oock mede seer schoon ghelaet toonende, dies hy hem verstout heeft een brief aen haer te schrijuen, om zijn liefde daer mede te kennen te gheuen, maer niet wetende hoe hy die soude bestellen, soo heeft hy na veel ghedachten kennisse gemaect met een Linnenaeyster, genaemt Catan die veel schoone wercken voor Catulle maeckten. Dese dan met schoone woorden, ende ghisten van Diego ghewonnen zijnde, heeft den brief aenghenomen te brenghen. Catin dan by Catulle comende, heeft haer redenen begost te maken onder ande-

ren van die perfectheyt van Diego, hoe dat hy *van* alle die werelt bemint is, maer dat hy van niemant werck en maectt dan van een alleen, die haer wel gheluckich houden mach van een so volmaeckten Edelman bemint te werden. Catulle die al in Diegos liefde blakende was, is terstont *van* die een alleen met ialoursie ontsteken, niettemin veynsende soo vele het haer moghelijck was, het ghene haer quelde, heeft ghevraecht wie dat die ghene is daer hy so veel af hielt, op dat ick (seyde sy) dat wetende sijn deuchde ende waerdicheyt haer te kennen gheuen mach, ende also hem vrientschap doen. Catin wel merckende met wat cortse dese paciente ghequelt was, heeft haer den brief gepresenteert, segghende: Ick ghelooue dat dit schrift v dat beter te kennen gheuen sal dan ick. Catulle den brief opbrekende, heeft daer niet in gheuonden dan ouer groote liefde, ende castiliaensche clachten, die welt versterckt zijnde met Catins woorden, haer personagie seer wel speelen coste, hebben catulle soo verre ghebrocht dat sy Ciego ghedachuaert heeft na den eten, sauonts haer selfs te comen spreken, die welcke het selfde verstaen hebbende, wt zijn getrouwe bode, niettemin niet qualijck te vreden is gheweest, maer den tijt gecomen zijnde, is hy naer het huys van Catulle gegaen, die hy voor die deure vont, aen de welcke hy een groote reuerentie ghedaen hebbende, zijn hert met veel suchten geopent heeft, Catulle die van Marber noch Metael en was, siende zijn oprechte *ende* getrouwe liefde, heeft alle die geueynsde woorden die sy meenden te segghen wt haer sinne gesedt, *ende* hem met corte woorden gheantwoort seggende: dat sy hem bedanckte van zijn affectien, ende dat sy haer wel gheluckich estimeerde van sulcken Edelman bemint te zijn,

maer dat sy een dochter was, die onder haer ouders stont, sonder wiens weten ende consent sy ter werelt niet doen en mochte noch wilde, dat hy hem dan aen haer adresseeren soude, die welcke niet weygheren en soude, het houwelyck te consenteeren, om die gelijcheyt van beyde die partyen, ende so sy dat deden dan dach en raet, dat gheseyt hebbende, als te veel ghesproken, heeft sy hem den almoghenden beuelen, ende is in huys gegaen, sonder zijn Diegos antwoord te verwachten, die hy al gereet hadde, niettemin is met grooter vreuchden daer van daen gescheyden, sendende daer sanderen daechs zijn getrouwe Catin, die welcke beneffens zijn schrijuens met die tonghe soo wel ghespeelt heeft, dat Catulle hoe langher hoe meerder in Diegos liefde is ontsteken, ende versterct. Maer also hier te werelt gheen dinck en can zijn sonder te voelen die lichtueerdighe veranderinghe vande fortuyn, soo en heeft oock dit goet beghinsel, oock niet connen ten eynde gebrocht worden, sonder te gheuoelen zijn ongheluck, want den Keyser geoffenceert zijnde door die daghelijcxsche roouerye, ende moorden, die daer gheschieden door Airadin Barbarossa, Coninck van Alker, heeft een groote heyr cracht vergadert, waer mede hy t'schepe gegaen is, om in te nemen die stadt van Alker, ende alsoo zijn stranden te beuryen. Diego hoe wel het hem verdrietich was, van zijn Catulle te scheyden, heeft nochtans niet deruen t'huys bliuen, om zijnder eeren wille, die vloote dan ghereet, ende ghearriueert zijnde voor Alker, is soo vanden tempeest gheworpen gheworden, dat daer veel schepen inden grondt ghegaen zijn, onder alle het schip daer Diego in was, is gestrant niet verre van de stadt, heeft hem niettemin soo gheweert met swemmen

dat hy aen lant gecomen is, maer helaes comende wt die cortse, is hy geuallen in een heete sieckte want die Mooren alle stranden wel bewarende, hebben den ongheluckighen Diego gheuonden, *ende* gheuanghen ghenomen, den Keyser dan door dese quade fortuyne zijn tochte tot op een ander tijt opghesedt hebbende, is wederom na Spaegnien gekeert, alle zijn volck casseerende. Catulle elck een siende thuys comen, sonder haren Diego te vernemen en twijfelde niet of hy was doot, dies sy een excessiuen rouwe bedreef, dat een steenen hert dat ontfermt soude hebben, en soude moghelijck het eynde vande Tragedie ghespeelt hebben, soo haer Catin het hert niet onder *den* riem gesteken en hadde, haer alle occurentie voor ooghen leggende, dat hy mach by die Keyser ghebleuen zijn, ofte yewers van zijn Majesteyt gesonden, ofte ten archsten dat hy mach gheuanghen zijn, *ende* soo dat so is, so en is daer niet aen te twijfelen, ofte zijn vrienden sullen hem wel haest lossen, dat sy daerom haer seluen soude te vreden stellen, verwachtende die nieumaren, die haer de fortuyn seynden sal. Catulle een weynich door dese woorden versterct zijnde, heeft daerom niet connen laten nacht ende dach te beclagen het ongheluc van haren Diego, die welcke tot Alker gheuanghen zijnde, is met die ander flauen op die merckt ghebracht, om vercocht te werden, tot welcker tijt daer by auontuere passeerde Mandoque dochter, vanden Coninck Airadin, die welcke aensiende die schoonheyte, ende wesen van Diego hem gecocht, ende voor een van haer vry dienaers ghehouden heeft. Diego wel blijde sijnde van soo goede fortuyne, dachte wel haest weder by sijn Catulle te keeren, maer tot zijn groot ongeluck, so is Mandoque wonderlijcken amoureux van hem ge-

worden, also dat haer eten *ende* slapen vergaende, sy sieck te bedde geuallen is, tot groot leetwesen van haer vader, ende Diego die welcke vreesde dat hy wederom in slaueruye raecken soude, soo verre sy quam te steruen, dies hy haer met grooter neersticheyt diende, ende vertroosten, maer helaes hy en wist niet waer die knoop lach. Mandoque ten laetsten ouerwonnen zijnde door die liefde, heeft op een tijt Diego by haer gheroepen, hem haer affectie te kennen gheuende, daer by voeghende dat sy seker was, dat sy sonder zijn liefde niet en coste leuen, *ende* soo verre hy dan door zijn refuys oorsaeck wilde zijn van haer doot, dat sy hem die wreetste doot soude doen steruen diemen bedencken mocht, ende haer seluen daer nae soude ombrenghen, om hem in dese ende nauolghende plaetse te veruolghen, ende quellen. Diego die geduerende dese woorden door een zee val ghedachten geseylt hadde, sorgende dat sy haer laetste woorden mochte volbrengen, *ende* alsoo zijn Catulle in wtens liefde hy stantastich bleef, met zijn leuen verliesen, heeft haer beloofd haer begeerte te volbrengen, so haest sy genesen soude zijn, hopende dat middeler tijt ofte haer leifde mochte verminderen, ofte sijn rantsoen comen dat hy alle dage verwachte. Door dese woorden is Mandoque so versterckt geworden, dat sy alle dage beterde, met haer crachte haer liefde wassende, het welcke den armen Diego seer quelden. Ic hebbe te voren geseyt dat Diego zijn rantsoen verwachte: So ist dan te weten dat hy gheschreuen hadde aen sijn vrienden te Bersalona dat sy hem dat seynden soudent, waer door men wist dat hy niet doot, maer geuangen was, dat grootelijcx vervreuchden het desolate herte van Catulle, maer dat archste was, niemant en dorste hem vertrouwen op die meneedichey

van die mooren, die haer woort niet langer en houden dan sy self en willen, t'welc verstaende Catulle, heeft alle schaemte op een sijde settende, alle haer bagghen ende iuweelen vercocht, ende met Catin mans cleederen aentreckende, is sy sonder yemants weten als een Soldaet met het Roer op den hals na Alker ghereyst, maer haer fortuyne was niet beter dan die van Diego, want sy onder wegghen van eenighe Zeeroouers gheuangen zijn, die haer al haer ghelt vernomen, ende tot Alker te roep gebrocht hebben. Diego die dagelijcx op die merckt ghinc, om te sien oft daer gheen Spaensche slauen en waren, die hy cocht voor het ghelt dat Mandoque hem gaf, heeft Catulle met Catin ghesien die een Turc bedong, maer hy hoorende dat het Spaegniaerts waren, hoe wel hy haer door die veranderinge vant habijt niet en kende, heeft die Mooren den coop afgheslaghen, het welcke die Truck qualijck nemende, heeft hem beghinnen t'iniurieeren, ende daer nae hants ghemeen gheworden zijnde, is hy van Diego herts dootghesteecken, waer door die blijchap die Catulle hadde int kennen van Diego in groote droefheyte verandert is, niet twijfelende ofte haer Diego soude daerom moeten lijden, t'welck alsoo gheschiet is, want die Sargeanten hebbende Diego int gheuanckenisse ghebracht, leyden daer oock dese twee Soldaten als oorsaek zijnde van het gheuecht, haer proces ghemaect zijnde, alsomen daer die slauen om die minste oorsake om hals brengt, zijne ghecondemneert alle drie ghestaeckt te worden, het welcke een straf is die de Turcken ghebruycken, ouer haer slauen die misdoen. Diego achten dat niet veel als een die geresolveert was lieuer te steruen dan altijd onder die Mooren in slauernye te sitten,

maer Catulle was half desperaet, om dat om haer al dit spel ghecomen was, het soude haer noch een troost gheweest zijn, hadde sy haer moghen te kennen gheuen aen Diego, om den anderen in haer wterste te troosten, maer die dichte vanden muere beletten dat, also sy in een sonderlinge toorn gestelt waren, sijnde dan wt die gheuanckenisse ghetrocken, ende ter plaetse van Iustitie ghebrocht, so heeft Godt, niet willende dat so beclaghelijc soude zijn, het eynde van haer liefde, verweckt het herte van Mandoque, die hoorende dat Diego met twee ander slauen gheexecuteert soude worden, is half rasende by haer vader gecomen, die haer, door haer bidden die drie ghecondemneerde slauen geschoncken heeft, alsoo dat als die Beul d'executie wilde beghinnen, die Capiteyn vande wacht daer gecomen is, des Conincx gratie, ende beuel te kennen geuende, ende heeft also die drie slauen ten huise van Mandoque gheleyt. Catulle heel blijde zijnde door het verlossen van die doot, die sy voor oogen sach, dachte haer te laten kennen aen Diego, soo sy niet ghesien en hadde die groote affectie, ende vryheyt die Mandoque teghens hem gebruyecten, dies sy vol gramschappen ende ialoursie ontsteken zijnde stil sweech, verwachtende wat daer wt comen soude, maer haer quam noch wel ander bier aen boort, want Mandoque verstaen hebbende, door eenige bersalonse gheuanghenen, dat Diego beminde een ionghe dochter ghenaeamt Catulle, dachte dat zijn getrouwicheyt oorsake was, van die cleyne liefde die hy aen haer toonden, waerom sy een ander middel gesocht heeft, om tot haer begheerte te comen, soo heeft sy dan den onbekenden Catulle by haer doen comen, ende haer ghebeden dat sy Diego soude te verstaen gheuen, dat Catulle van rouwe gestor-

uen was, oft dat sy aen een ander gehout was, op dat sy soo zijn liefde mochte vercrijghen, t'welck doende beloofden sy haer vry wederom na Spaegnien te seynden. Catulle dese woorden geduerende, bestierf paerts blau, ende wit om haer hoofd, niettemin gheen antwoord connende gheuen, heeft al stamelende wtghebracht, dat sy haer beste doen soude, ende dat sy Diego tot het voet eynde van haer bedde brenghen soude, om daer mede te doen haer beliefte, dese woorden met grooter moeyten geeynt zijnde, is sy na her camer gegaen, al waer sy haer herte wtcrijtende veel clachten ghedaen heeft, die te lange ende te groot soude zijn om vertellen, welcke ghedaen zijnde, ende die tranen afghewist, is sy by Diego ghegaen hem radende die wille vande Princesse te volbrengen, want Catulle door haer ouders ghedwonghen was gheweest een ander te trouwen. Diego door dese persuasie gemoueert zijnde, ende oock wt spijt dat hy van Catulle verlaten was, is hy met haer by Mandoque ghegaen, aen de welcke sy Diego ghepresenteert heeft, daer by te kennen gheuende, wie dat sy was, waer toe sy daer ghecomen was, met alle die gheschiedenisse die ghy ghehoort hebt, Diego Catulle kennende, heeft haer om den hals gheulogen, sonder eenich respect te hebben, aen die presentie vande Princesse, haer alle caresse betoonende die hy bedencken conde, in welcke sy hem niet schuldich en bleef, t'welck Mandoque siende, heeft haer liefde in een mededooghentheyte, ende verwonderinghe verandert, aenmerckende het lijden dat sy alle beyde gheleden hadde, dies sy haer hert tot deuchden stellende, ende haer seluen verwinnende, Diego Catulle, ende Catin haer vryheyt geschoncken, ende na Spaegnien ghesonden heeft, alwaer die peys

vande ouders, ende vrienden ghemaect zijnde. Diego zijn beminde Catulle openlijk ghetrouwt, ende met haer die reste van haer leuen in vreuchden ouerghebracht heeft.

De seventhiende gheschiedenisse.

Nicolaes Trinitie verliest op de huysvrouwe vanden Capiteyn van Nocera, die t'selfde merckende hem ende sijn broeder om brengt, met grooter wreetheyt, ende sijn huysvrou van bouen ter veynsteren wt eenen toorn smeed. Maer wert van Coenraet Trinitie straffelijck ghewroken, ende hy met alle sijn medehulpers wreedelijcken ghestraft.

Ten tijde dat ouer het Italiaensche crijsvolc heerste Pfora Attendalo, ende Braccie Montone, welcke twee blixummen ende oprechtters vanden veruallen oorlochs handel gheweest sijn. So waren daer die broeders vanden huysse van Trinitie, die onder haer gebiet hadden drie steden, van het Hertochdom van Spolete, te weten: Nocera Folingio, ende Treuio, ouer welcke sy ghelijckelijck sonder te scheidten minnelijcken t'samen commandeerden. D'outste van dese broeders hiet Nicolaes, den tweeden Cesar, ende den derden Coenraet. Soo ist dan gebeurt dat Nicolaes dicwils reysende van Folingio na Nocera, ende altijts op het huys logeerende, verliest geworden is, op die huysvrou van sijn Casteleyn, die hy daer met eenighe dooteters tot versekeringhe van die stadt ghestelt hadde, t'welck hy haer oock met

veel teekenen, ende wesen te kennen ghegheuen heeft, die Casteleyne die niet minder subtyl, ende loos was als schoon ende lustich, heeft dat wel haest ghemerckt, daer sy niet eens qualijck om te vreden en was, t'welc Nicolaes Trinitie verstont heeft op een tijt die Casteleyn die ronde doende, om zijn neersticheyt te kennen te gheuen, zijn affectie haer te openbaren, haer biddende medelijden te willen met hem hebben, soo verre sy niet en wilde sien steruen door haer wreetheyt, die alder ghetrousteste minnaer, die daer oyt gheweest is, die Casteleyne hoe wel sy haer gheluckich estimeerden van haer Heer bemint te zijn, willende nochtans haer ghedachten veynsen, heeft hem gheantwoort: dat sy hem bedanckte van zijn liefde, soo verre sy in eeren ghesondeert was, soo verre niet soo badt sy hem dat hy haer daer niet meer af spreken en soude, want sy van sulcken gheslachte niet ghecomen en was, die haer eere met sulcken schande beulecken soude, maer dat hy hem adresseeren soude aen anderen, daer hy beter willecom soude zijn. Nicleas, hoe wel hem dese woorden niet aen en stonden, wel merckende aen die contenantie vande Casteleyne, dat die woorden meer wt die mondt dan wt het hert quamen, heeft soo wel die (quinta essentia) wt die liefde met woorden, ende suchten ghetoghen, dat die Casteleyne hem niet en heeft connen wederstaen, maer hem belooft heeft in tijt ende wijlen van zijn liefde te compenseeren, midts dat hy een heuse mont draghen soude, ende haer eere altijt voor gerecommandeert houden, so heef sy hem dach ghesedt, des sanderen daechs smiddaechs alsoo die Casteleyn, inde stadt noetelijck met den raet te doen hadde, den tijt ende urs ghecomen zijnde, so en heeft Niclaes niet ghefael-

geert te gaen besoecken zijn partye, die hy so dapper int wratselen vont, dat hy daer ten laetsten moeste wtscheyden, tot op een ander tijt, dit beghinsel aenlockten soo wel den Heer van Nocero, dat daer nauwelijcx een weer passeerde, ofte hy quam daer van Falingo onder t'dexel vande wilde swijnen iacht, die daer seer genuchelijc was, daer by noch veelderhande speelen opsettende, als tornoyen, lancie breken, den ringhe te loopen, ende meer diergelijcke, eensdeels om met beter ghelegentheyte by die Casteleyne te comen, eensdeels oock mede om gheen oorsaeck te gheuen, aen den Casteleyn van eenighe quade suspitie, daer door hy soude moghen ialours worden, maer ist quaet een woekenaer in zijn rekeninghe te bedriegen, veel quader ist een man die van zijn wijfs suyuerheyt twijfelt te verblinden, want die Casteleyn siende die lieffelijcke conuersatie, ende al te groote lieflockinge van zijn Heer, ende wijf heeft terstont quade opinie gecregen, niettemin willende t'selfde wel weten al eer hy yet soude aenrechten, heeft dese goey lieuen so nau waer genomen, ende verspiet dat hyse heeft op het werck betrappt, een yeghelijck mach dencken hoe dat hy te vreden geweest is, siende een ander zijn plaetse bewaren, by zijn huysvrou, een dinc vertroosten hem dat hijt hadde gesien, sonder gesien te zijn, hopende sulcken wraeck daer ouer te doen, datmen daer af soude weten te spreken, ende al hoe wel hy zijn rechtuaerdighe gramschap bedeckten, so hy best conde so en cost hy nochtans so niet simuleeren, ofte zijn huysvrou begoste een weynich daer af te mercken, dies sy tot Niclaes seyde: mijn Heere ick twijfel of mijn man yet ghemerckt mach hebben van onse heymelijcke conuerstatie wilt daerom wel doen, ende vertrecken een wijl tijts te Falingo, ende ick sal mid-

delertijt vernemen ofte daer yet aen is ofte niet. Nicolaes Trinitie, hoe wel het hem leet was van zijn lief te scheyden, heeft nochtans om alle sekerheyt te weten raet gheuolcht, zijn goet ghepackt zijnde, heeft hy den Casteleyn by hem doen comen segghende: Capiteyn ick meenden noch eenige daghen hier ghebleuen te hebben, maer geaduerteert zijnde dat die Hertoghe van Camerin tot Folvingo coemt, soo moet ick vertrecken, mijn Heer antwoorde die Casteleyn, v vertreck is my leet, door dien ick verspeit hebbe, het schoonste, *ende* grootste wilt swijn dat ick oyt ghesien hebbe, maer wy sullen die lacht op setten tot op een ander tijt, daer en tusschen sa lick alle dinck waerdich maken, dat daer toe dient, die ionge Heer hoorende die vriendelijcke woorden, dachte gheen dinck minder dan dat die Casteleyn yet weten soude van zijn saken die oock mede na zijn vertrec, so goede mijnen wist te houden tegens huysvrou, dat sy t'selfde mede wt haer sinne settende, een brief aen haer lief gheschreuen heeft. In welcke sy hem badt metten eersten wederom te willen comen, also haer man niet gemerckt en hadde, *ende* sy sonder hem niet leuen en conde, desen brief en worden ooc so wel niet bestelt ofte die Casteleyn, die zijn ooghen aen alle hoecken hadde, merckten dat wel dies hy by hem doen comen heeft, die Soldaten vant Casteel voor den welcke hy vertelt heeft het groot ongheluck, *ende* lachter dat hem geschiet was, door Nicolaes Trinitie, in recompentie van zijn getrouwen dienst, aen welcke sy mochten mercken wat loon sy van hem verwachtende zijn, dat hy daerom *van* meeninge was, zijn schande te wreken of te steruen, so sy hem dan wilden bystant doen, dat hy haer altemale groot goet gheuen soude, soo niet dat sy hem wilden om-

brengen, want het steruen hem aenghenamer soude zijn, dan het leuen in sulcken
 schande, die Soldaten die haer Capiteyn lief hadden, hoorende het ghewelt dat hem
 aenghedaen was, zijn heel verstoort gheweest, *ende* hebben hem alle hulpe *ende*
 bystant beloofd, daechs daer na so is gecomen Nicolaes Trinitie met sijn broeder
 Cesar, *ende* Berardt de Verano, Hertoghe van Camerin, met veel gheselschaps, maer
 alsoo daer niet veel logijs op het huys en was, so is daer niemant gebleuen dan
 Nicolaes, *ende* die Hertoghe, gaende Cesar met die anderen inde stadt slapen, ontrent
 die middernacht so is die Casteleyn gecomen, met een deel Soldaten inde camer van
 zijn Heer Nicolaes, die hy voor het eerste zijn mannelijcheyt afgesneden heeft, hem
 sijn ondancbaerheyte verwijtende, daer na heeft hy hem doorsteken, *ende* zijn hert wt
 zijn lijf gehaelt, daer noch niet mede te vreden zijnde, heeft van zijn lichaem so veel
 stucken ghemaect, als die vluchtende Media dede, van haer onnoosele broeder,
 terstontdaer na is hy gegaen na de camer vanden Hertoge, die hy met alle dat op het
 huys was, inde gheuanckenisse gestelt heeft, den dach gecomen zijnde, heeft hy
 gesonden een van zijn dienaers aen Cesar, dat hy niet laten en soude, ofte hy soude
 by sijn broeder comen. Cesar geen achterdencken hebbende, is nae het Casteel
 ghegaen, al waer hy terstont met sijn volck, vande Soldaten gheuanghen is, *ende* in
 sijn broeders camer gheleyt, was hy verschrickt gheweest, doen hy gheungen worde,
 veel meer was hijt, als hy sijn broeders lichaem so getracteert sach, *ende* die Casteleyn
 heel bebloet zijnde, hoorde tot hem segghen, Cesar siet daer het lichaem vanden
 vuylen ouerspeelder Nicolaes v broeder, of Godt gaue dat Coenraert hier mede

waer, om van dage een eynde te maken, van d'tyrannie, maer so ick niet en mach doen dat ick wil, so sa lick willen dat ick mach, met een soo sneet hy hem die strot af, dit ghedaen hebbende, so heeft hy doen vergaderen die borghers vande stadt, op die pleyne voort Casteel, *ende* heeft tot haer vande muer dusdanighe woorden gebruyckt. Tot deser tijt toe mijn Heeren heb ick met grooter leetwesen gheueynst, die hertseer dien ick gedragen hebbe, siende so veel vrome borgers onderworpen die wreetheyt van drie tyrannen, die welcke meer machts ouer ons gecregen hebben, door ons cleyn hert, *ende* sotticheyt, *dan* door haer vromicheyt ofte goede regeeringe, maer die occasie hem ghetoont hebbende, om ons generalijck van die slauernye te verlossen, die en heb ick niet willen laten voorby gaen, maer die in ware te nemen, hopende niet minder eere daer mede te vercrijghen, by die van Nocera, als Ianus Brutus dede by die Romeynen, soo verre dan ghy wilt naevolghen, die voetstappen van v voorvaders die vrome Samniten, die so menich Iaer om haer vrijheyte te behouden tegen die Romeynen, het oorloch gheuoert hebben, ende van v hals werpen, die tyrannie die v beswaerlijck valt, so en meucht ghy gheen beter oportuniteyt crijgen, want ick gheuangen hebbe die twee broeders Nicolaes, ende Cesar, hopende die derden mede wel haest te hebben, om ghelijckelijck af te snijden het hoofd vanden tyrannisschen Hidra, waer door ghyliden weder crijghen sult u verlooren vrijheyte, *ende* ick ghewroken blijuen sal, van het leet dat my geschiet is, door haer onvromicheyt, hier op meucht ghy v dan beraden, oft ghy wilt lieuer eewelijc met v kinderen, *ende* nacomelinghen in slauernye blijuen, ofte v voorouders nauolgende in vrijheyte (sonder

ondersocht te worden) te leuen, want wat sijt ghy anders verwachtende van dese tyrannen, *dan* datse v lieden huysvrouwen, ende dochters van v nemen sullen, als sy haer wel behagen, om met haer, haer vleeschelijcke wellusten te ghebruycken, *ende* so ghy daer teghen sijt v om hals te brengen, *ende* met v geconfiskeerde goederen v vrienden, *ende* mede inwoonderen te verdrucken, kiest daerom daer die Samnites altijd in ghepresen zijn geweest, daer in ick v vromelijck bystaen sal, hopende dat Godt die een vyant is van alle tyrannen, ons goet beginsel met een beter eynde besluyten sal. Die borghers dese woorden hoorende, begosten te murmureeren onder den anderen, gelijc een swerf byen inden somer haer Honich soeckende, in een hof vol schooner bloemen, haer seer schandaliseerende, inde stouticheyt vande Casteleyn, die zijn Heeren die hy trouwicheyt ghelooft, ende gesworen hadde, dorste inte gheuanghenisse leggen, alsoo, dat so sy hy hem soo wel beneden hadden ghehadt, als hy bouen op die mueren lach, sy niet minder stucken *van* zijn lichaem gemaect en souden hebben, als hy gedaen hadde vande ongheluckighen Nicolaes Trinitie, maer sinede het selfde met moghelijck te zijn, so hebben sy ten minsten willen middelen soecken, tot die verlossinge van haer Heeren, dies sy hem door een vande principaelste, aldus hebben doen antwoorden. So verre v boosheyt, ende schelmerye hem niet en openbaerde Casteleyn, in die verraderye, *ende* valsche vrijheyt, die ghy ons door v woorden voor ooghen legt, so soude het selfde licht zijn wijs te maken aen een volck, dat tot alle nieuwicheden geneghen is, maer wy hebbende tot desen tijt toe niet van alle goedertierenheyt, ende gerechticheyt geuonden in die Heeren van Trinitie, sy souden met

recht wel voor godtloos, *ende* ontrou gerekent mogen worden, so wy anders deden als goede ondersaten behooren te doen, bouen dien wel waerdich ghestrafte te worden, ghelijck als ghy die daer hebt doruen die handen slaen aen die persoonen van v Lantsheeren, die welcke door het grootmaken *van* v, haer leelijcken ende groffelijcken bedrogen vinden, niettemin die geworpen steen is niet weder te krijgen, sult daerom wel, *ende* ons vrientschap doen, en setten onse Heeren in haer oude vrijheyt, daer voor wy v beloouen, *ende* ons sterck maken, dat wy v peys by haer soo maken sullen, dat alle dinghen vergheten *ende* vergheuen zijn sal, so niet, weet dan seker dat wy Coenraert daer van sullen aduerteeren, die wy so bystaen sullen, datmen beuinden sal, dat die verraderye niemant quader en is dan den bedencker van dien, die Casteleyn heel verschrickt zijnde *van* dese antwoorde, door dien dat hy mercte dat zijn saken een quaet eynde wilde nemen, heeft haer gheseyt: dat hy haer bescheyt soude laten weten, van zijn meeninge binnen drie vren, *ende* dat hy wel half van meeninge was haer opinie te volgen int verlossen vande geuangenenen, die soeticheyte *van* dese antwoorde en beletten daerom niet die van Nocera, dat sy niet met ghemeender raet een vanden haren afuaerdichden, aen Coenraet, om te comen verlossen zijn broeders, die den Casteleyn gheuangen hadde, die welcke daer en tusschen niet denckende, hoe hy hem soude mogen salueeren, als een die den hane-voet ghebreyt is, by hem gheroepen heeft twee ionghe ghesellen, op welcke hy hem seer betroude, die hy alle zijn schat, *ende* iuweelen ghegeuen heeft, om die te brenghen in een ander Iurisdictie, al waer hy haer volghen wilde, als die noot hem daer toe dwingen soude, dese twee beloofden

hem veel wonders, maer nauwelijcx en waren sy wt sijnen ooghen, ofte sy slooten te bedrieghen de ghene die zijn Heer verraden hadde, dies sy terstont na Treuio gereden zijn, daer Coenraert ter feeste was, en hebben hem alle die saken te kennen gegeuen, die welcke door dese niemaren heel verslagen zijnde, terstont zijn peerden heeft doen falen om te vertrecken, maer was noch wt die stadt niet als hem die gedeputeerde van Nocera tegen quamen, dien hem die verraderye vanden Casteleyn *ende* zijn broeders geuanckenisse te kennen gauen, den welcke Coenraert, die wel beter wist, antwoorde: Och vrienden oft het Godt gaue dat die tyran hem daer mede hadde laten contenteeren, ick soude alle dingen wel gestilt hebben, maer helaes hy heeft mijn broeders leelijcken omgebracht, maer ick hope som y Godt gesont spaert, sulcken wraeck daer ouer te nemen, datmen daer ouer duysent Iaren sal weten te spreken, gaet ghy maer en besiet het Casteel rontsom, op dat die verrader niet en ontcome, *ende* ic belooue in recompensie van dien, dat ic v geen tyran zijn en sal ghelijc die verrader seyt, maer een so goeden Heer als ghy sout moghen wenschen, *ende* is also gereden na Trederte, daer *doen* ter tijt was Braccio Montone, die onder hem hadde Perusa met meer ander steden vande Kerc, *ende* als Connestabel vant Rijck van Naples was, Prince van Capua, *aen* de welcke hy zijn broeders schandelijcke doot, *ende* des Hertogens van Camerins geuanckenisse te kennen ghegheuen heeft, hem biddende om hulpe *ende* assistentie, om zijn leet te wreken. Braccia door dese verraderie met gramschap ontsteken sijnde, swoer in presentie van alle die Heeren, dat hy met gheen gherust herte slapen en soude, voor dat hy gewroken hadde die verraderie die *den* Casteleyn

ghedaen hadde, dies hy dede vergaderen alle zijn crijchvolc om te trecken voor het Casteel van Nocera, wiens borgers die toegangen tot dien so wel beset hadden, dat daer niemant wt ofte in en mochte. Die Casteleyn daer af weynich veruurt sijnde, als een die een goede sake meenden te hebben, maecten alle gereetschap, om alle geweld met zijn Soldaten tegen te staen. De Connestabel dan voor het Casteel comende, dede t'selfde door een Trompetter op eyschen, *ende* dat die Casteleyn hem soude comen verantwoorden, van die verraderie die hem opgheleyt worden, maer hy in zijn boosheynt verhart zijnde, antwoorde: dat hy voor hem niet en hadde dan cruyt en loot, *ende* aengaende dat hy ghedaen hadde, dat hadde hy met zijn eygen vryen wille ghedaen, maer een dinc was hem leet, dat hy sijnen moet so wel niet en mochte coelen, ouer die derde broeder, als hy ghedaen hadde ouer die twee, daer na eyschte die Trompetter den Hertoge van Camerin, als daer niet af wetende, daer die Casteleyn oock niet toe verstaen en wilde, dies men het Casteel so dapperlijck heeft beghinnen te beschieten, dat alle die Soldaten die daer op waren, den moet verlooren gauen. Maer die onuersaechtheyt van haer Capiteyn, stack haer het hert onder den riem, also dat sy lieuer wilden steruen dan op gheuen, die bressche dan gemaect zijnde, *ende* het storm teecken ghegheuen, so zijn die Soldaten met eenen grooten moet daer aen geuallen, maer wel bespronghen, wel gedefendeert, want die vant Casteel haer doot voor ooghen siende, hebben haer so desperatelijck gheweert, dat die bespringhers met groot verlies moesten aftrecken, t'welc die Connestabel siende, niet willende zijn eere door veel vrome feyten, *ende* langhe Iaren vercreghen op een dach, *ende*

voor een Casteel met so weynich volcx besedt, verliesen, heeft zijn eygen persoon aen die bressche verthoont, zijn volck met bidden, ende met dreyghen wederom so versterct, dat sy door schaemten die storm op nieus aengheueert hebben, met sulcken moet door het bywesen van haer ouersten, dat die van binnen ghedwonghen zijn gheweest, die bressche te verlaten, soeckende een yegelijck zijn lijf te salueeren, die Casteleyn met zijn broeder is geweken op een toorn daer zijn wijf gheuangen sadt, sint die doot vande twee broeders, die victorieusen binnen het Casteel comende, hebben terstont omgebracht ofte ghenomen alle die daer op waren, verlossende den Hertoghe van Camerin, met die zijnen wt het geuanckenisse, die eerste die Coenraert tegenquam, dat was de vader vanden Casteleyn, op welcke hy oock eerst sijn wrake begost heeft, hem met zijn eyghen hant t'leuen benemende, daer noch niet mede te vreden zijnde, heeft hem in stucken doen snijden, ende die honden die selfde t'eten ghegheuen, die gheuangenhenen, sommighe heeft hy aen die steerte van onbetende peerden gebonden, en worden also gesleept ouer berch, over dal, anderen worden met gloeyende tanghen het vleesch wt haer lijf gehaelt, ende daer na ellendelijck ghebrant, anderen worden ghenaeft in ossen huyden, ende tot den hals toe inde aerde ghedoluen, voleynde haer leuen in een groot ellende, etlijcke worden daer oock mede geuierendeelt, wie sal hem verwonderen vande wreetheyt van die Stier van Giulles, ofte Peerden van Diomedes, als hy lesen sal alsulcke wreetheyt, ghebruyct te zijn by die Christenen, die Casteleyn siende zijn vader met sulcken pijn omgebracht, ende zijn volck soo ghetromenteert, ouerwonnen zijnde door gramschap, ende onuerduldicheyt, heeft zijn

huysvrouw handen, *ende* voeten ghebonden, als eensdeels oorsaeck zijnde van alle dit quaet, ende heeft haer hoe wel sy deerlijck om genade badt van beuen vanden toorn ter veynsteren wt geworpen, niet sonder groot leetwesen van alle die ghene die daer by stonden, sonder van hem alleen die in zijn boosheyt verheret was, die Soldaten dit siende hebben ghedwonghen met vier, ende roock den Casteleyn met zijn broeder den selfden spronc te doen, die hy aen zijn huysvrouw ghesien hadde, om niet te vallen leuendich in handen van die ghene die hem een ander dans geleert souden hebben, dan den ghemeenen pas. Coenraert beual die lichamen van dese, die wilde beesten voor te werpen, *ende* dede sijn broeders met die Casteleyne heerlijc begrauen. Dit is geweest het eynde van dese ellendighe, *ende* beclagelijcke liefde, daer wy wel wt connen mercken, dat ter werelt gheen dinck so ghenuchelijck is, dat die fortuyne haer Radt draeyende, niet en loont met hondertmael meer bitterheden.

De achiende gheschiedenisse.

Pauwels Iordaen Vrsijn doet zijn huysvrouwe, des Hertoghen van Florencen suster, van hem, haer beschuldighende van ouerspel. Sy sterft. Hy wert verlief op een Romeyns Edelmans huysvrouwe, hy doet haer man om brenghen, met haer consent, hy trout haer, daer nae wert hy vergheuen, sy werdt vermoort met haer twee broeders, die haer vermoorden werden door de Iustitie oock om ghebracht.

Pauwels Iordaen Vrsijn hadde tot een huysvrou de suster vanden Hertoge van Florencen, (de welcke hem ghebaert hebbende eenighe kinderen) hy heeft de selue beschuldicht van ouerspel, t'welck haer broeder verstaen hebbende, heeft haer by hem ontboden. Daer niet lange gheweest zijnde is sy ghestoruen, ende soomen meent, heeft haer broeder haer doen vergeuen, om dat hy niet en conde verdragen datse also zijn gheslachte hadde onteert. Pauwels Iordaen Vrsijn is onlancx daer naer seer verliefte gheworden op eenen Columbona huysvrou van een Romeyns Edelman, die seer schoon was. Dese heeft hy door schoone giften, presenten ende lange *ende* menichvuldige sollicitatien so verre gebracht, datse seyde te vreden te wesen zijnen wille te volbrenghe, waert by al dien hy haer man om hals wilde brenghe, ende haer tot een huysvrouwe nemen, hy gheen ander middel siende, om te comen tot zijn begheerte, heeft haer beloofd dit alles te volbrenghe, ende t'samen gesloten hebbende hoe dit te wercke ghestelt soude moghen werden, heeft hy doen conterfeyten de handt vande broeder van Columbona, de welcke wt Roomen ghebannen was, *ende* heeft onder t'dexel ende name van haer broeder gheschreuen aen haer man, hoe dat hy heymelijck gecomen was binnen Roomen, op een plaetse achter af gelegen, genoemt Monte Cauallo, hem biddende dat hy hem de vrientschappe doen wilde, *ende* comen aldaer des sauonts by hem, om met hem te spreken, want hy om groote *ende* gewichte saken aldaer gecomen was, om die met hem te communicieren. Desen brief heeft hy door een onbekende doen leueren in handen van de man van Columbona, die de selue ontfanghen hebbende, t'selue sijn

huysvrou te kennen ghegheuen heeft, seggende dat haer broeder aldaer heymelijc inde stadt gecomen was, op sulcken plaetse om hem te spreken, *ende* dat hy dien auont by hem *gaen* soude, sy (makende grootelijcx den gheueynsden) heeft hem t'selue afgheraden, segghende dattet gheen wijsheyt en was inder nacht also op soodanighen periculoosen plaetse te *gaen*, dat het soude mogen gebeuren dat hy onder weghen van eenige rabauwen, *ende* schelmen mocht werden aengerant, *ende* omghebracht, oft ten minsten ter doot toe ghequetst, oft dat hy mochte vallen in handen van eenighe moorders, die haer aldaer verborgen mochten houden ofte dat hem aldaer eenich ander ongheluck soude moghen ontmoeten, *ende* gebeuren, begheerde daerom dat hy aldaer niet *gaen* en soude, maer hy die zijn huysvrouwen broeder beminde, gheen arch denckende, seyde dat hy de begheerte van haer broeder niet en conde weygeren, die sijn seluen quam stellen in pericule sijns lijfs, alleen om met hem eenige grootwichtighe saken te spreken, den nacht ghecomen zijnde, is hy met een dienaer met een brandende toortse, so stille als hy mochte, ghegaen nae de bestemde plaetse, al waer ghecomen zijnde, wert die toortse terstont wtgheslaghen, *ende* hy van eenige die daer toe aldaer ghecomen waren, dootgheslaghen *ende* vermoort, al eer hy hem eenichsins ter weere stellen mochte, des smorgens wert het dode lichaem bekent, *ende* tot haren huysse gebracht. Columbona haer van dese tijdinghe seer qualijck houwende, bedreef so grooten rouwe, dattet *scheen* datse met haren man begrauen wilde zijn dies elc groot medelijden met haer heeft ghehad, grootelijcx beclaghende het ongeluck dat haer was overghecomen, maer dien rouwe en duerde niet lange,

alsoo sy niet wter herten en quam. Onlancx daer nae is sy gegaen ten huysse van Pauwels Iordae Vrsijn, want sy en conde hier niet langer veynsen, daer deur gebeurt is, dat de suspitie vande moort op haer gheuallen is, dese vermeerderde van dage te daghe meer, *ende* meer, also dat Columbona daer ouer ten laetsten gheuanghen is gheworden, ende opt Casteel van S. Angelo ghebracht. De Paus Gregorius de xiii. heeft oock op sekerheyt Pauwels Iordae Vrsijn by hem ontboden, ende begheert dat hy om den grooten roep, ende suspitie van t'volck wat soude vertrecken, gelijk hy heeft ghedaen, die Iofvrou is naer eenighe Iaren wederom gherelaxeert, also de Inditien teghen haer soo sterck niet en waren, datmense ter doot conde ghebrenghen, ooc hadse veel vrienden te Houe, die haer gonstich waren, ende oock met haer schoonheyt mededooghen hadden. Na dat sy gerelaxeert was, is sy met hem opentlijc gehout, naer de doot vanden Paus Gregorius, werde Felicx Peret Paus ghecoren, ende Sixtus Quintus genaemt, dese ontboot daer nae by hem op gheleyden voornoemden Pauwels Iordae Vrsijn, tot den welcken hy seyde dat die misdaet die hy hadde bedreuen teghen den Cardinael de Monte Alto, hem geheelijck vergheuen was, maer dat hy hem wel soude sien te wachten, hem te vergrijpen oft te misdoen den Paus Sixtus, want die en soude die misdaet niet ongewroken laten, Pauels Iordae Vrsijn hem seer bedanckt hebbende, is wederom op zijn huys ghetoghen, dan hem aldaer niet betrouwende, is ghetrocken naer Venetien, al waer hy ghemaect is ouerste van het krijchsvolck te lande, *ende* is also gaen wonen op een huys buyten Verona. D'welck totten staet die hy ghecreghen hadde be-

hoorde, de Hertoge van Florencen, de welcke hem gheen goet herte en droech, maer eenen grooten haet, om de oorsake van zijn suster, als hy nu verhoorde al t'ghene daer was ghebeurt, creech hy d'opinie dat Pauwels Iordae Vrsijn al langhe tijt, by t'leuen van zijn suster, ende van de man van Columbona hadde geconuerseert, by de selue Calumbona, ende dat sy lieden om te bedecken henlieder boosheyt, d'eene zijn huysvrouwe ende d'ander haer man gesocht hadden quijt te werden dese opinie dan dagelijcx meer, ende meer in sijn herte wortelende, heeft alle middelen bedacht, ende ghesocht om hem ter doot te brenghe, dan niet wetende met wat middelen hy t'selue soude moghen volbrenghe, heeft ten laetsten eenen gheuonden bequaem zijnde tot zijn voornemen, namentlijck: zijn Medecijn, de welcke hy met groote ghiften, ende gauen daer toe ghebracht heeft, dat hy zijn eyghen meester, ende Heere met maleueseye (die hy alle morghen dronck) vergheuen heeft, hy gheuoelende dat hy moest steruen, heeft noch soo vele tijts gehad, dat hy zijn Testament ghemaect heeft, by welck Testament hy zijn huysvrouwe Columbona ghemaect, ende besproken heeft alle zijne meubelen, vele duysenden weerdich zijnde, ende noch twaelf duysent Ducaten Iaerlijcx, ende is daer na ghestoruen, latende zijn Columbona in grooten rouwe, de Hertoghe van Florence verstaen hebbende dat Pauwels Iordae Vrsijn ouerleden was, hadde groote blijschap in zijn herte dat hy hem alsoo hadde ghewroken, maer als hy het inhouden van het Testament verstaen heeft, meenende van quaetheyt te bersten, hy nam voor hem, soo verre Columbona niet en wilde afstaen vande goederen haer by sulck Testament besproken, dat hy haer van

gelijcken soude doen ombrengen als hy haer man hadde ghedaen, daerom hy aen haer een brief gheschreuen heeft, daer in verhalende haer voorgaende leuen, segghende, dat sy t'selue wel soude ouerdencken, ende schicken haer leuen te beteren, ende t'goet vande werelt te verlaten, ten behoeue vanden ghenen die het rechtelijcken toequam, namentlijc sijn susters kinderen, indien sy sulcx dede, so en soude sy niet alleen versoenen den rechtueerhigen hate die hy haer droech, maer ooc Gode die sy so grootelijcken vertoornt hadde, maer indien niet datse wel mocht dencken datse noch Godes noch zijnen handen en soude connen ontgaen onghestraft. Columbona desen brief ontfanghen hebbende, was daer in seer verslaghen, niettemin also sy seer werelts was ghesint, ende alle haer genuchte nam in wereltsche vreuchden, ende was gheensins ghesint daer van af te staen, dan vreesende ofte den hertoge yet gheweldelijcx tegen haer soude willen ter handen nemen, is sy vertoghen binnen Venetien, haer begheuede inde bescherminge vande signorie, die haer oock in bescherminghe aengenomen hebben, hebben haer oock een huys ofte valleys ghegeuen binnen Padua, met beuel aenden Podesta, ende Capiteyn haer in als voor te staen, ende te beschermen, al waer sy met hare twee broeders metter woon is ghetoghen, meenende nu voor den Hertoghe wel beschermt te zijn, niettemin den Hertoghe wel beschermt te zijn, niettemin den Hertoghe van Florence heeft niet opgehouden alle middelen te soecken, om haer ter doot te brengen, entelijck heeft hy daer toe gheuonden eenen Loduwijck Vrsijn, Casteleyn van Paduwa. Dese heeft op eenen auont gesonden twee Grauen, met een deel krijchsvolc naer het palleys van Columbona, t'welck sy open vonden, also haer een broeder heymelijc wt was ghe-

gaen, binnen comende hebben sy vijf ofte ses, soo knechts als meyskens omgebracht, gaende voorts na de camer van Columbona, vonden sy haer biddende in haer Oratoor, totte welcke sy seyden: datse haer terstont ghereet maken soude, want de ure was ghecomen datse door beuel vanden Hertoghe van Florence moest steruen, elc mach dencken hoe sy verschrickt gheweest is, siende alle dese ghewapende mannen om haer staen, als grimmende Leeuwen, bereet om haer te dooden, hoorende daer beeffens dese tijdinghe, niettemin siende haer doot voor ooghen, ende datter gheen raet ofte remedie teghen en was, makende vander noot een deucht, badt om een weynich tijts, om haer gebedt te moghen spreken, ende haer siele Gode op te offeren, t'welck haer ghegunt zijnde, heeft sy, haer gebedt voleynt hebbende, tot henlieden geseyt, volbrengt nu voorts met my v wreede beuel, ic ben bereyt te steruen, doen hebben sy haer ontregghen, ende met eenen poigniaert onder haer lincke borst ghesteken, om haer t'herte af te steken, maer also sy t'herte niet en treften, seyde sy, ghy Heeren siet daer leyt het herte, wijsende t'selue metter hant, maer sy lieden den poigniaert niet wt ghetrocken hebbende, hebben die so langhe ghekeert, ende omgewent tot dat sy ten laetsten t'herte geraeckt hebben, terstont daer naer sijnse voorts naer bouen ghegaen, ende hebben de broeder van Columbona die in huys was noch vermoort, ende alsoo wtghestreken, datmen hem niet en conde kennen, ende alsoo sy niemant meer en vonden, daer sy haer wreetheyt aen betoonen mochten, zijn sy afghegaen. Int afgaen is de ander broeder (die wtgeweest was) nergens af wetende, ende henlieden int gemoet gecomen, die sy van gelijcken sonder eenich mededoogen oock omghe-

bracht, *ende* vermoort hebben, *ende* zijn also weder naer t'Casteel gegaen, sonder datse van yemant ghesien zijn gheweest. Niet lange daer na is de wacht voor by t'Palleys van Columbona gecomen, de welcke seer verwondert waren, dat sy t'selue open *ende* ongesloten vonden tot sodanighen ongewoonlijcken ure, dies sy te rade werden, daer in te treden gelijc sy gedaen hebben daer binnen comende, met haer licht, *ende* lanteeren vonden sy voort eerst den eenen broeder van Columbona aldaer doot leggen, voortgaende saghen sy hier, *ende* daer eenighe vande dienaers, *ende* meyskens doot ligghen, daer van sy seer verschrickt waren, ten laetsten vonden sy oock het doot lichaem van Columbona, *ende* haer ander broeder, dit niet sonder groote verwonderinge ghesien hebbende, *ende* niet connende dencken wie so stouten daet aldaer inde stadt hadde doruen bedrijuen, *ende* wel bemerckende dattet geen roouers noch dieuen gedaen en hadden, soo daer geen goet en was gherooft, hebben sy alle t'gheen sy ghesien hadden terstont aenden Podesta, *ende* Capiteyn te kennen ghegheuen, dese hebben terstont den raet doen vergaderen, dese hebben terstont den raet doen vergaderen, hebben oock Loduwijck Vrsijn den Casteleyn, ghelijck sy gewoon waren, mede daer by ontboden, de welcke hem schuldich kennende aen dese leelijcke moorden, is ghecomen by hem hebbende vijftich of t'sestich schutten, tot zijn garde, in plaetse van dat hy alleenlijck placht te comen met vijf ofte ses dienaers. De Podesta dit siende was verwondert, *ende* ghecreech suspitie van t'gene hy noyt en soude ghedacht hebben, nochtans en liet hy int minste niet blijcken, van t'ghene hy dachte, maer heeft hem vertelt al t'gene dat daer geschiet was, hem vraghende zijn opinie, hoemen in de sake soude handelen, *ende* wie t'selue soude moghen

gedaen hebben, daer op hy voor antwoorde gaf dat hy daer van niet en wiste, ende soose hem niet anders te vraghen en hadden, datse hem wel hadden moghen t'huys laten, ende is alsoo wederom wech gegaen. De Podesta hier mede niet te vreden sijnde, ende zijn suspitie door dese straffe antwoorde meerderende, heeft hem andermael ontboden, maer hy en heeft niet willen comen, waerom de Podesta alle den handel aen de signorie ouergeschreuen heeft, die hem mede ontboden hebben, dan heeft niet willen comen, waerom sy in haeste hebben doen ontbieden alle t'volck dat sy in waer ghelt houden, ende sijn daer mede voor t'Casteel gecomen, ende hebben t'selue belegert, ende t'geschut daer voor geplant, t'Casteel daer naer opgeeyscht hebbende, antwoorde dat hy niet en hadde dan cruyt ende loot tot haren besten, maer alsoo het Casteel niet seer sterck en was, om t'geschut te verdragen, als wesende van steen, ende datter seer dapperlijcken op gheschoten wert, datse haer nerghens van springhen vande steenen en mochten bergen, hebben sy ten laetsten den moet verlooren ghegheuen, Lodewijck Vrsijn, hem betrouwende op de goede diensten die zijn voorsaten aen die signorie bewesen hadden, heeft aende signorie geschreuen datse hem wilden in ghenade nemen, ende niet straffen na zijn verdienste, maer na de verdienste van sijne voorouderen die van Vrsijn, welke diensten hy verhaelden, dan den bringer des briefs is int wtcomen deurschoten, sulcx dat den brief niet eer en is ghecomen in handen vande signorie, dan na de opheuinghe des Casteels. Lodewijck Vrsijn siende dat hijt niet langer en conde tegenstaen, heeft hem ten laetsten met de twee Grauen, ende ontrent t'sestich soldaten dienoach ouergebleuen waren, opgegeuen

inde ghenade vande signorie, die Soldaten zijn al t'samen door de Iustitie omghebracht. Lodewijc Vrsijn om de Edelheyt van zijn bloet, *ende* die diensten van zijn huys is ghewrocht, sittende in een roode fluweele stoele, hebbende een galge staen bouen zijn hoofd, al waer beyde de Grauen, die t'feyt ende de moort hadden gheexecuteert, aen ghanghen werden. Alsoo zijn niet alleen Pauwels Iordae Vrsijn, zijn huysvrouwe des Hertoghe van Florencen suster, Columbona, met haer eerste *man*, ende beyde haer broeders, omgecomen, maer zijn oock de ghene die soo wreedden moort gedaen, ende bedreuen hadden, gestraft geworden, daer wt de Lesers moghen leeren haer van alle boosheyt te wachten, ende hebben hier een exemple aen, daer door sy mogen mercken, dat de ghene die bloet stort gemeenlijck haer bloet weder gestort wort, ende dat ouerspel ende moort int eynde altijt ghestraf wert, ende dat de boosheydt altijt haren meester loont.

¶ *Eynde des Boecx.*

**Register ende cort inhouden van alle de geschiedenis in desen
Boecke begrepen, elck op zijn ghetal der bladeren ghestelt, om elcke
gheschiedenisse lichtelijck te vinden.**

¶ De eerste gheschiedenisse.

Polinesso bemint Genevra, die hem haedt, Folio. 3.
ende bemint Ariodant, vande welcke sy
weder bemint wort. Polinesso doet
Ariodant sien, ende ghelooen (hoe wel
qualijc) dat hy by Genevra slaept.
Ariodant werpt sich seluen van
onuerduldicheyt inde Zee. Lurcain de
broeder van Ariodant beschuldicht
Genevra van hoererye, sy wort ten viere
verwesen, maer wert wonderbaerlijck
verlost.

¶ De tweede gheschiedenisse.

Gabrina bemint Philandre, die haer Folio. 9.
oncuysheyt haet, en versmaet, sy claecht
haer man dat hy haer vercracht heeft, die
doet hem in een toorn gheuanghen setten,
sy doet haer man door hem ombrenghen,
buyten zijn weten, doch vlucht met haer
in zijn vaders huys, daer brengt sy hem
om, met een medecijn, ende oock de
vader van Philandre, eyntelijck is sy naer
haer verdienste leuendich aen een stake
verbrandt.

¶ De derde gheschiedenisse.

Alcestes een Baroen wt Trachien, bemint Folio. 12.
Lidia, de dochter vanden Coninck
Noradin, Coninc van Lidien. Hy doet om
haer vele vrome feyten van wapenen, sy
wet hem ten houwelijck gheweyghert.

Dies hy haers vaders vyant wert, ende
brengt hem, ende haer in grooten noot,
maer sy door schoone woorden hem
bedrieghende, coemt weder in haer Rijk,
ende doet hem daer na van liefden
steruen, eyntelijck wert sy met haer vader
wt haer Rijk gestooten, ende steruen int
geuanckenisse ellendichlijck.

¶ De vierde gheschiedenisse.

Sinato ende Sinori beminnen Camna, Folio. 15.
Sinato trout haer Sinori brengt hem om
hals, hy eyscht haer ten houwelijc, sy
consenteert dat met die meeninghe om
haer mans doot te wreken, ghelijckse
oock doet, want sy hem ende haer seluen
vergheeft.

¶ De vijfde gheschiedenisse.

Paganin van Munnich, voert wech de Folio. 17.
huysvrouw van Richart van

Kinsick, de welcke vernomen hebbende waer sy is, maect kennisse met Paganin, haer wederom eysschende van hem, hy is te vreden, soo sy wil, sy wil niet, dies Richaert van hertseer sterft. Paganin trout haer naer Richarts doot, tot een huysvrouwe.

¶ De seste gheschiedenisse.

Reynaert van Ast, berooft sijnde, comt Folio. 20. naeckt aen Willemsfoort, daer hy van een Weduwe gheherbercht ende inghelaten wert, ende zijn schade verhaelt, ende zijn goederen wederom ghecreghen hebbende, is ghesont weder thys ghecomen.

¶ De seuenste gheschiedenisse.

Olimpia des Hertogen dochter van Wallia, Folio. 22. bemint Landijn Coninck van Noorweghen, sy wort bemint van den Prince van Yrlant, die sy haet, hy brengt haer vader ende broeder om hals, ende neemt Landijn gheuanghen, sy ghevlucht zijnde, door middel van een Ridder, verlost Landijn met die doot van haer vyanden. Landijn trout haer, die haer daer na troulooselijcken in een Eylandt verlaet, sy wort ghenomen om haer een zeemonster op te offeren, maer door een Ridder verlost zijnde, wert Landijn door den Coninc van Hyberniens volck, om zijn trouloose meneedicheyt omghebracht, die haer daerna tot zijn huysvrouwe neemt.

¶ De achtste gheschiedenisse.

Paulo Malatesta, door onordentlijcke Fol. 26.
boose liefde verwonnen zijnde, slaept by
zijn broeders huysvrouwe. De welke
t'selue vernemende seer ghestoort is, ende
haer beyden naeckt byden anderen op een
bedde vindende, met eenen slach haer
beyder hoofden afslaet.

¶ De neghenste gheschiedenisse.

Meester Symon Medecijn tot Florence, Folio. 29.
gheeft door begheerte van Bruyn,
Buffelmacho ende Nello Schilders, te
verstaen aen Calandrijn. Dat hy kint
draecht, de welke gheuende ghelt ende
Capoenen, wort sonder baren ghenesen.

¶ De thiende gheschiedenisse.

Saluagio heeft drie sonen, de oudste gaet Folio. 31.
na Roomen, trout de weduwe van een
Lakencooper, die hy qualijck tracteert,
zijn broeders comen om hem te
besoecken, sy verbercht die voor haer
man in een Verckenscot, daer sy van
stanck steruen ende smooren, ende
werden alsoo doot zijnde, inden Tyber
gheworpen, desghelijck oock den anderen
die leuendich was.

¶ **De elfste gheschiedenisse.**

Camilla bedriecht onder t'dexel van Folio 33.
 biechte, ende suyuere consciente een
 Religieus. Daer deur sy verblijt sijnde op
 Octauio Foscarino, so veel weet te
 practiseeren dat de Religieus haer (buyten
 sijn weten) middel gaf, om by hem te
 slapen.

¶ **De twaelfste gheschiedenisse.**

Alsina bemint Partinopeo, hy wil naer Folio. 37.
 haer niet hooren, maer zyn huysvrouwe
 ghetrou bliuen. Door d'ingheuen van
 Alsina, besoeckt hy zijns wijfs
 getrouheyt, die hy in faute vint. Dies hy
 haer verliest, waer deur hy sijn leuen in
 droefheyt voleynt.

¶ **De derthiende gheschiedenisse.**

Trufaldijn bemint Roosemonde, die hem Folio. 39.
 haet, ende is verliefte op Polinde, die haer
 oock hertelije bemint, Trufaldijn crijcht
 door middel van Polinde, hoe wel sonder
 sijn weten, Roosemonde in sijn ghewelt,
 ende haer beyden met oock haer broeder
 Horrisel ommebrenghende, wert daer naer
 oock van Agrican aen een peerts steerte
 ghebonden, ende alsoo ghedoot.

¶ **De veerthiende gheschiedenisse.**

Cinthia bemint Dellio, ende haedt Folio. 42.
 Laselua, die haer bemint, Dellio
 huwelickt aen Angelica, die hem een
 costelijcken rinck gheeft. De welcke

Cinthia van hem begheert, maer wert gheweygert, daer deur sy haer liefde in een rasende gramschap verandert, *ende* soeckt hem deur Laselua om hals te brengen, t'welc hy haer belooft, ende tot lidtteecken soude hy haer brengen den ringhe van Angelica, dan Laselua gheeft het Dellio te kennen, die hem den ringe gheeft, hy verclaert *aen* Cinthia dat hy Dellio omghebracht heeft, ende wert door toedoen van Cinthia gheuangen, ende ter doot veroordeelt, dan wert door Dellio verlost.

¶ De vijfthiende gheschiedenisse.

Caltan doorsteeckt binnen Roomen een Folio. 47.
Guibellins edelman, *ende* vlucht tot Milanen, daer hy verliefte op een Weduwe, genaemt Hippolita, die hy heymelijcken trout, wert daer na grootelijck veruolcht om den dootslach, hy valt door raet van Hippolita den Keyser te voet, ende crijcht ghenade, maer vergheet voorts Hippolita, de welcke den Keyser oock te voet vallende, ouer Caltan claecht, eyntelijck door beuel des Keysers trouwen malcanderen, ende leuen vredelijck t'samen.

¶ De sestiende gheschiedenisse.

Diego bemint Catulle, hy wert van haer Folio. 51.
 met ghelijcke liefde bemint, maer door
 ongheluck vande Mooren gheuanghen
 sijnde, verliefde op hem Mandoque, des
 Conincx Airadins dochter, Catulle
 vercoopt al haer bagghen, ende iuweelen,
 ende treckt in mans cleederen, om hem
 te verlossen, ende verrantsoenen, maer
 wert gheuanghen vande Mooren, ende te
 coop gebracht. Diego coopt haer om
 t'ghelt dat Mandoque hem gaf, daer deur
 hy in twist gheraect, met eenen Moor
 die hy doorsteect, ende wert met Catulle
 gheuanghen, ende ter doot veroordeelt,
 maer werden deur Mandoque verlost,
 ende vry ghemaect.

¶ De seuentiende gheschiedenisse.

Nicolaes Trinitie verliefte op de Fol. 56.
 huysvrouwe vanden Capiteyn van
 Nocera, die t'selfde merckende hem ende
 sijn broeder om brengt, met grooter
 wreetheyt, ende sijn huysvrou van bouen
 ter veynsteren wt eenen toorn smeeet.
 Maer wert van Coenraet Trinitie
 straffelijck gewroken, ende hy met alle
 sijn medehulpers wreedelijcken ghestraft.

¶ De achthiende gheschiedenisse.

Pauwels Iordae Vrsijn doet sijn Folio. 62.
 huysvrouwe, des Hertoghen van
 Florencen suster, van hem, haer
 beschuldighende van ouerspel. Sy sterft.
 Hy wert verliefte op een Romeyns
 Edelmans huysvrouwe, sy doet haer man
 om brenghen, met haer consent, hy trout
 haer, daer na wert hy vergheuen, sy wert

vermoort met haer twee broeders, die haer vermoorden werden door de Iustitie oock omgebracht.

FINIS.